TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY

UNIVERSAL LIBRARY

ప్రథమాంకం

ప్రథమరంగం : 1 వ. దృశ్యము

[స్థలం:- రాజారాం ఇల్లు ఒక డ్రాయిరు, దానిపైన గ్రామఫోను, కొన్ని రికార్డులు, ఒక సోఫా. మూడు కుర్చీలు. గోడలకు కొన్ని అందమైన ఫొటోలు. ఒక పూలస్టాండు.]

సమయం:- సాయంసమయం, సరళ పూలతో ప్రవేశం.

పాట

సరళ :- ఓహో, ఓహోహో
ఓహో ప్రేమసుమమా !
ఓహోహో ప్రేమసుమమా !
ఆనందము. నీజీవితము
ఆనందము - నాజీవితము
సమతుల్యము - ప్రేమజగతిలో
కమనీయము - జీవితమూ ॥ఓహో॥
ప్రణయవీచకల - నూగెదమూ !
ప్రేమామృతమును - గ్రోలెదమూ?
అన్యజగతితో - అవుసరమేమి
ధన్యజీవితము - గడపెదమూ ! ॥ఓహో॥

(రాజారాం ప్రవేశము)

రాజా:- అమ్మా ! సరళా !

సరళ:- (చివాల్న తిరిగిచూచి) ఏమిటి తాతయ్యా !

రాజా:- అబ్బే ! ఏం లేదమ్మా! కానీ!

సరళ:- [నవ్వుచు] కానీలుమాత్రం గంతులేస్తున్నై ! అంతేనా తాతయ్యా !

రాజా:- జీవితం మధురమని తెలుస్తూనేవుంది! ఏం కాదూ ! ఒక గొప్ప వసంతం. అగాధప్రేమ, వీటిముందు నా జీవితం. ఎలా తెలా బోతున్నట్లుంది. కాదమ్మా !

సరళ:- అదెలా !

రాజా:- ఎల్లాగంటే. దారిలో ఒక మరిగుజ్జు వెళ్తూవున్నా డనుకో. మామూలుగా జనసంచారం జరుగుతూ వుందనుకో.

సరళ:- [నవ్వుచు] అనుకోటంగాదిది తాతయ్యా ! వినుకోటం అనూ.

రాజా:- మరి, జనులంతా వాడినిచూచి మరి గుజ్జప తేలిగ్గా అనేస్తారా లేదా !

సరళ:- ఎవరు చెప్పారు మీకు !

రాజా:- నువ్వేగా !

సరళ:- నేనా......ఎప్పుడు చెప్పాను!

రాజా:- ఆఁ ! కొందరూ, కళ్ళతో కూడా మాట్లాడుతార్లే ! అలాగే చెప్పావన్నా. సరేపోన్లె ! యింతకూ మా ప్రేమ చరిత్ర వింటానంటావా!......నా వ్యాప్యూడ్యూ విస వుందనుకుంటా !

సరళ:- ఊఁ హూఁ! తాతగారి ప్రేమపురాణం తప్పకుండావినా ల్సిందే! వింటాను! ఏదేదీ! వినిపించండి! విపులంగా!

రాజారాం:- ఆఁ అయితేవిను, యిదుగో, దాంతో నీకథను కూడా జోడించుకోవాలి సుమా! ..ఊఁ ఇకవిను మొదట్లో ఒక ఇసుక రాతిమీద పుచ్చపువ్వులాంటి, వెన్నెట్లో కూర్చు నేవాళ్ళం

సరళ:- ఎవరెవరూ!

రాజారాం:- ఆఁ ఇంకెవరూ! నేనూ, మీ అమ్మమ్మా!

సరళ:- ఓహూ' సరే, తరువాత!...

రాజారాం:- తర్వాతా నేను, ఆమె ముఖంవైపొకసారీ, చం ద్రుని వైపొకసారీ చూచేవాడిని, ఎందుకో తెలుసా! అమ్మా!

సరళ:- ఊఁ హూఁ!

రాజారాం:- ఎవరెక్కువ అందమైనవాళ్ళోనని! కానీ, యిది మిద్దంలోపు ఛాయపట్టుకోలేక పోయానంటే నమ్మ

సరళ:- మరి ఆవిడ చూచేదికాదా! తాతయ్యా!

రాజారాం:- ఎవరూ?

సరళ;- ఆఁ! ఆవిడే మా అమ్మమ్మ!

రాజారాం:- అమ్మా! యితరుల ముఖాలు చూట్టానికసలు వీధి ముఖంచూస్తేగా!...కానీ, ఏం చూస్తూవుండేదో తెలుసా? ఎప్పుడూ, నాకండ్ల తేజస్సు, నాముక్కునిడివి, నాబవిరి

గడ్డం, చూస్తూవుండేది, నేను ఆదరించి లాలిస్తే మళ్ళీ మన స్వగృహాలో కొచ్చేది. లేకపోతే. అల్లాగే, చూస్తూండేది. ఆ సమయంలో, మమ్మల్ని చూడ్డానికెవ్వరూ చుట్టుపక్కల ఎక్కడా వుండేవారేకారు. మా జంట బహు అన్యోన్యంగా వుండేవాళ్ళంతే అమ్మా!...

సరళ:- నేనంతా చూస్తూనే వుండేదాన్నిలే...

రాజా:- (తొందరపడి ఆప్యాయంగా) ఎల్లాంటివాళ్ళం చెప్పు

సరళ:- చాలామంచివాళ్ళు చక్కటి దాంపత్యం, చిలకా గోరింకల్లా. చిలిపితాత. కులుకులమొగ్గల్లా వుండేవాళ్ళు, కాదు తాతయ్యా!

రాజా:- అయితేనీకు మామీద, తప్పక ప్రేమ వున్నదన్నమాట...

సరళ:- ..గానీ తాతయ్యా మీరెల్లా మాట్లాడుకునే వాళ్ళు చెప్పవ్

రాజా:- మేమా మరే...ఆ...దగ్గాత చెప్తా నే...యికనే వెళ్ళాను...అతనొచ్చేవేళైందికూడా

సరళ:- ఎవరూ?

రాజా:- ఆ ఇంకెవరూ నీ ప్రియుడు

సరళ:- అనునొస్తే మీరు వెళ్ళడేనిక్?

రాజా:- ఛ్ఛే! అల్లాకాదులే అమ్మా! వెళ్ళకపోతే అతను ..

సరళ: ఫరవాలేదులే; కూర్చో తాతయ్యా! చెప్పిందానా రెండు పిట్టకథలూ!

రాజా:- [తెల్లబోయి] ఇప్పుడే అమ్మా నేచెప్పినవన్నీ పిట్ట కథలే.

సరళ:- [నవ్వుచు] కాదుకాదు ఘుట్టికథలేలే తాతయ్యా!

(కమల్‌కుమార్ ప్రవేశం)

కమల్:- (ప్రవేశించుచూ) మొదల్లేదు; కథల్లో నడిచిదికాలం

రాజా:- రా! నాయనా! కమల్! ఊ! సాళా! ఓహోహో! ఎంత మధుర నామం! సరే వెళ్లొస్తా (తొంగిటాయించి) ఆc! సరళా! మరి......

సరళ:-(నవ్వుచు) ఏమిటి తాతయ్యా! వెళ్ళుతానని వెళ్ళకుండా ఏమిటి యీ తలా, తోక, లేనిమాటలు.

రాజా:- యివి తలా తోక లేని మాటలా! ఏం నాయనా కమల్!

కమల్:- ఛ్చే! కాదండీ! ఎవరంటారు.

రాజా:- సరే వెళ్తా! (సరళ తనను మిరి కొంతదూరంపోయి తిరిగి గాంచి) సరే వెళ్తున్నా లే! (నిష్క్రమించును.)

కమల్:- యీ ముసలాయన్ని చచ్చినా, దయ్యమై ఎట్టేలాగు న్నాడే నిన్ను...

సరళ - చాల్లే వూరుకోండీ! ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోతారు! ఆయన నన్నెంతగానో ప్రేమిస్తున్నాడు.

కమల్: మరి తమరాయన్ని ప్రేమించటంలే...

సరళ ఆయననా! (ఆలోచించి) యీలోకంలో నేనెవ్వర్నీ అంత ప్రేమించటంలేదు, ఆయనకొరకు నాప్రాణమిస్తాను.

కమల్:- [వికటనవ్వు నభినయిస్తూ] ఆసంగతి నాకెప్పుడో తెల్సు. నాకేమిటీ ! లోకమంతటికీ! తెల్సు ఆడది తన ప్రేమకు తన కామోద్రేకానికి, తన ప్రాణమేకాదు కట్టు కున్న మగనిని కన్నబిడ్డనే సంతోషంగా బలిచ్చేస్తుంది. అది ఆడదాని మోజులోని రివాజూ !

సరళ:- చాలాదూరం వెళ్ళారే యివాళ్ళా (భయచూపులు)

కమల్;- నిజమే గుట్టులోని యదార్థం బైటపెట్టడం దూరం వెళ్ళటమా! యింకానయం నేరంచేశారంటూ ఘోరంగా శిక్షించాలనలా !

సరళ;- ఏమిటామాటలూ...ఎందుకాకోపం......

కమల్,- గొప్పవారింటల్లుడైన తర్వాత కోపాలుంటేమాత్రం చలామణీ కావద్దూ ?

సరళ;- [దీనంగా] యెందుకొచ్చిందీచిరాకసలు...ఏమండీ ?

కమల్;- బహుపరాకు చేతకాక [ఆలోచించును.]

సరళ:- [చెయిపట్టకొని] ఏమిటాసందేహం

కమల్:- [చెయివిదుల్చకొని] వెళ్ళు వెళ్ళు నాసందేహాలతో నీకేంనష్టం ప్రాణాలర్పించ దలచుకున్నవారి ప్రాపుండగా

సరళ;- ఎవరున్నారూ మనసారాప్రేమించి కొల్చుకునే భర్త కంటె. మరొకరు ఎక్కడెలా అవుతారనీ మీరలా అనటం? తాతను ప్రేమిస్తున్నానంటే అది అలౌకికం

కమల్;- అలౌకికమో, పారలౌకికమో అదే అర్థకం లే

సరళ:- అదీనిజమే ఆయనలో మీలో చాలా తేడావుంది..

కమల్;- ఆసంగతి నేనే చెప్పా (ం)తకముందే అయినా ఏమిటా తేడా

సరళ;- నేను చచ్చిపోతే, తాతయ్యా, ఏడ్చేడ్చి గృడ్డివాడైపో తాడు. అసలు క్షణం నేనుకనపడకపోతే ప్రాణంతీసుకుం టాడు. మీరైతేనా, నేచచ్చిన మర్నాడే హెచ్చుకట్నాలతో కొత్త భార్యను తెచ్చుకుంటారు. క్షణం కనపడ కప్పుడు, నాసింటికి...

కమల్,— నోర్ముయ్ ఏం శృతిమించిందా

సరళ,- సరే చూద్దాం గా

కమల్;- ఏమిటా చూచేదీ

సరళ,- ఒకసారిచచ్చిమగవారి, నిజాయితీ ఎంతవరకో చూడాలి.

కమల్;- తాత ప్రేమలో తన్మయమై తలతిరుగుతున్నదేమో ఎల్లా చూద్దాం అదీ

సరళ;- మీ పురుషజాతిప్రేమ సముద్రపు అలవంటిది?

కమల్;- నావిషయంలో మాట్లాడు యిక్కడున్నది నేనొక్క డనే తెల్సిందా నీలా, నాహృదయమంత తేలికైందికాదు, కాబోదుకూడా

సరళ;- (హేళనగా) పాపం ఎంతబరువుగా ప్రేమిస్తున్నారో

కమల్ ;- (విసుగ్గా) నీతలకాయంత

సరళ:- (కోపంతో అలక నభినయిస్తూవెళ్లి సోఫాలో కూర్చుం టుంది. కమల్ సరళను మాట్లాడించడానికి ఎంతప్రయత్నిం చినా మాట్లాడదు.)

కమల్:- (ఆలోచనతో పిలుపు] అరేయ్ రంగా
(రంగన్న ప్రవేశం)

రంగన్న- [ప్రవేశం) అయ్యా అయ్యా

కమల్:- రాజారాంగారున్నారా

రంగ;— ఆఁ తోట్లో వుండారు బాబూ

కమల్;- ఓసారిలా రమ్మని చెప్పు వెళ్ళి.

రంగ;- సిత్రం అట్టాగే (నిష్క్రమించును)

(కమల్ సరళను క్రీగంట చూస్తూవుంటాడు, సరళకూడా అల్లాగే చూచిచూడనట్లు నటిస్తుంది రాజారాం ప్రవేశం)

రాజా రాం;- (ప్రవేశించి) ఏంనాయినా పిల్చావట

కమల్:- (ఆలోచనగా సరళవైపు చూచును)

సరళ:— (పెడముఖమున యుండును)

రాజా;- ఎందుకు పిల్చావట బాబూ

కమల్:- ఆఁ మీకిప్పుడెన్ని సంవత్సరాలుంటాయండీ షుమారు

రాజా:_డబ్భై ఏళ్ళుండవచ్చు ఏం ఎందుకు నాయనా

కమల్:_ అబ్బె ఏమీ లేదు...మీసరళ అందిక దా

రాజా:- మా సరళా.

కమల్:- అవును. మీసరళే,

రాజా.- ఏమందేమండీ...

కమల్;_అఁ హాఁ! మరేంలేదు. డబ్బైఏళ్ళు వచ్చినా మా తాతయ్య యింకా......

రాజా- ఆఁ! యింకా చచ్చిపోలేదేం అన్నాదా!

కమల్ – ఊఁ అంతే.

రాజా – (తెల్లబోయి చూచుచుండును.)

సరళ;– (ఉలికిపడి) అమ్మో! అమ్మో! నేనన్నానా (కమల్ వైపు చూచుచూ విచారాశ్చర్యాలతో నుండును.)

కమల్ – యేయ్ నాతో మాట్లాడకు తెలుసా? అంతే...... అసలు అన్నదిలెండి.

రాజా – అన్నావా అమ్మా!

సరళ – అబ్బే లేదు తాతయ్యా! నేనేమీ అనలేదు.

రాజారాం – పోనీ యేమన్నావ్.

సరళ – అసలేమీ లేదంటే ఈయనే, లేనిపోని తగాదా ఒకటి పెట్టుకొని (కమల్ వైపు తిరిగి) మాట్లాడలేదని (చాటుగా గిల్లును.

కమల్ – (నవ్వును)

రాజారాం (గ్రహించి నవ్వి) ఓహో! అదా! నెనక యిల్లాగే నేనూ మీ అమ్మమ్మా (కూర్చుండబోవును)

సరళ – (హేళనగా) మళ్ళా యిప్పుడాగొడవంతా ఎందుకులే తాతయ్యా!

రాజారాం – ఆఁ! (తెల్లబోయి) సరేలే! నేవెళతాలే (నిష్క్రమించును)

రంగన్న – (బయటనుండి ప్రవేశించి) కమల బాబయ్యా, తమరికి ఉత్తరం వచ్చిందండి......

కమల్ – (తీసుకొని కొంత చదివి కూర్చుండును)

సరళ – (కమల్ దగ్గరగా క్రిందకూర్చొని కమల్ కూర్చున్న సోఫాపై చేయిపెట్టి) ఎక్కడనుంచండీ !

కమల్ – (ఆలోచనగా మాటాడకూరకుండును,)

సరళ– (సోఫామీదవుంచినచేయి కమల్ కాలుపైవేసి) చెప్పరా! మాట్లాడరా! ఎక్కడనుంచి.

కమల్ – యింకెక్కడనుండీ! అమ్మగారి వద్దనుండి.

సరళ – అమ్మగారివద్దనుండా ఏమనివ్రాశారు.

కమల్ – ఏంరాస్తుందీ. రండీ రండీ. అని వ్రాస్తుంది. యివాళ్ళ రాత్తేమిటీ ?

సరళ – మరి యెప్పుడువెళతాదూ!

కమల్ – ఏం ! నేనిక్కడుండటం నీకిష్టంలేదు గాబోలు ! రా నాయనా! రానాయనా! అని ఆవిడవ్రాయటం యెప్పుడు వెళ్తారూ! యెప్పుడు వెళ్తారూ! అని మీరు పోరటం. ఇష్టం లేదనిచెప్పు యిప్పుడే వెళ్ళిపోతాను. (చివాలునలేచును)

సరళ – (చెయ్యిపట్టుకొని) నే నీ విషయంలోమాత్రం ఎప్పుడూ వెళ్ళమనే చెప్తాను. తల్లికన్న ఎవరెక్కువ ? కని, పెంచి, పెద్దనుచేసి చదువులు చెప్పించి చివరికో యింటివార్ని కూడా చేస్తే ఆఖరి కామెవద్దనుండి వచ్చే జాబులకు విలువలేకుండా పోతోంది. పాపమా మాతృహృదయం మీకొర కెంతగా పరితపిస్తోందో అల్లాంటి దేవతను చూట్టానికి నాహృదయం కొట్టుకుంటోంది. పదండి! పోదాం ! నేనూ వస్తాను.

కమల్ - ఆఁ! క్షణం నువ్వు కనపడకపోతే ప్రాణాలు విడిచే తాతగారి సంగతి మర్చిపోయి మాట్లాడటం లేదుగదా కొంపదీసి......

సరళ - అదీనిజమే ! కాని ఆమెనుచూచి చాలాకాలమైంది. వెళ్ళి రావడమే మంచిది.

కమల్ - సరే యింకేం, వెళ్ళేనువ్వెళ్ళు నాకు వెళ్ళాలని లేదు. వెళ్ళేదీ లేదూ !

సరళ- అలాఅనకండి! మీరు మీతల్లిని గుర్తించలేపోతున్నారు ఆమె పుత్రప్రేమను ఆమె అనంతరమైనా గుర్తించ గలుగుతారు.

కమల్ - ఛీఁ! హుఁ! తమరు గుర్తించారుగా

సరళ - ప్రయోజనమేముంది మాతృసేవాభాగ్య ప్రాప్తిని నా జీవితంలో మరుగు పర్చాడేనాడో భగవంతుడు. తల్లి దండ్రు లిద్దర్నీ పొట్టనుపెట్టుకున్నాను పాపిష్టిదైవం మీ తల్లి మీరాకకెదురు చూస్తూ పుత్రవ్యామోహంతో గుమ్మంలో కూర్చుంటే మీ రిక్కడ భార్య వ్యామోహంలో పడి యున్నారు.

కమల్ - అసలు, యింతకీ నీకిష్టంలేదని ఏడవరాదూ! నే నిక్కడుండటం! ఆడజాతికి హద్దులేకుండా పోయినై భర్త వాకిలి దాటితే పండగ భార్యలకు. నవయుగ నారీనటనా విశేషం యిదేగా !

సరళ – (దిగాల్పడి కన్నీరు కార్చుచు) నన్నుమాత్రం అలా అన కండి! నా హృదయంచీల్చి చూడండి నా మానసికానంద స్వర్గసామ్రాజ్యంలోని తేజోమయమైన అరుణకాంతుల లోని స్వర్ణాక్షరాలేమిటో నాకమల్... అందలి దివ్యజ్యోతి నాకమల్ ప్రేమాకృతి మీరిక్కడవుండటమే నాసంతోషం కాని మాతృదేవతను పూర్తిగా మరచికాదు ప్రేమకొరకు ఆత్మ బలిదాన మవసరమన్న విషయం మీకు తెలియందా!

కమల్ – నీపాటినీతు. నాకు తెలియక పోలేదు, నీకర్తవ్యం ఎంతవరకో ఆలోచించు ఆలింగచుంబనాదులతో నన్నానం దింప చేయుటవరకే! యితర విషయాలలో నీకెట్టి సంబంధ మూలేదు. వుండదు.

సరళ – (కన్నీరుతో కొంచం తీవ్రంగా) నేను మీకు శరీరాన్ని అమ్ముకున్న ఉంపుడు కత్తెనుకాను. మీ కష్టసుఖాలలో సగపాలు భరించే అర్ధాంగిని, యీరోజు మీమాటలు చూస్తె నాగుండెలు బ్రద్దలైపోతున్నై! ఏమిటో భయంగా కూడా వుంది.

కమల్ – ఏం ! ఎందుకూ!

సరళ– ఎందుకా! మీకై ఎదురుతెన్నులు చూస్తూన్న మాతృ ప్రేమను త్రుణీకరించి విచారమనేదిలేకుండా యీవిధంగా వున్నందుకు. ఆమె యిందుకేమనుకుంటుందో ఆలోచిం చారా !

కమల్ – ఉఁ ! హుఁ !

సరళ - దాసిలా అంతవాడినింతగా కళ్ళల్లో పెట్టుకొని సాకితే ఎన్నిజాబులు వ్రాసినా చూసైనా పోలేకపోయాడు. పెళ్ళాం బెల్లం తల్లిదయ్యం అనటాన్ని రుజూచేశాడని అనుకోదూ' మీరు వెళ్ళకపోతే నేవెళతాను. చెప్పండి! చిన్నప్పుడే తల్లిలేని పిల్లనయ్యాను, తల్లిఅయినా! తండ్రియైనా ఆవిడే నాకు యింతవరకూ ఆమె సేవచేసే అవకాశం దొరకలేదు. కన్నతల్లి లేకపోయినా ! ఆమెనైనా అమ్మా! అని నోరారా పిల్చుకుంటాను. ఆమె పాదాలదగ్గరేవుండిపోతాను ఇదిగో యిప్పుడే వెళుతున్నా చిరబురలు తగ్గి సంతోషంగా వుందురుగానింక.......(వెళ్ళబోవును)

కమల్ - (పెద్దగానవ్వి సరళను పట్టుకొని) చాలిక శాంతించండి ఆడవారిలోవుండే లక్షణాలకాదర్శ సందేశాన్ని అందించావ్ యిందుకే. స్త్రీబుద్ధిః ప్రళయాంతకః అన్నారు పూర్వులు. ఆడదాని హృదయతత్వానికేది అధికమైనా, అవకతవకేలోకం.

సరళ - నిజమే, పాపం! మగవారేమీ తెలియని వట్టిఅమాయకులు. అందుకేగా తాళిగట్టినమిషతో, తప్పులేకపోయినా, దండించటం. చెప్పుకింద తేలల్లే అణచిపెట్టటం. కారణంలేని కస్సు బుస్సులతో భోరున ఏడ్పించటమూనూ!

కమల్ - నానరాపిడిలేక వజ్రానికి కాంతెలావస్తుంది. సరళా! మనస్సు తెలుసుకోటానికన్న గమ్మత్తుమాటలకే యింత గందరగోళమా! మనోసబ్బరంలేని మగువల మనఃప్రవృత్తి

యిలాగేవుంటుందిగానీ నాకమాత్రం తల్లిఅంటే భక్తిప్రేమలు లేవనుకున్నావా!

సరళ – (సంతోషముతో) నిజంగానేనా!

కమల్ – (చెక్కిళ్ళునొక్కి) పిచ్చిదానవుగాకపోతే. అన్యోన్యానురాగ దాంపత్య సంసారంలో. అబద్ధానికి తావెక్కడుంటుంది సరళా! (కూర్చుండును.)

సరళ – అవునౌను యింతప్రేముండబట్టే. శూలాలతోపొడిచినట్లు సూటీపోటీలనటం...

కమల్ – నిజమంతే, సరళహృదయాలలోని సత్యం తెల్సుకోటానికి చక్కటి సాధనమే అదీ!

సరళ – నిజంగా ప్రేమున్నవారికి, నిష్కారణ కోపాలెలావస్తాయ్యో! కాకపోయినా, మగవారిమనస్సు మహాకఠినంలెండి బాబూ!

కమల్ – కాబట్టి యీరోజే ప్రయాణం! తాతగారితో చెప్పి తక్షణం తయారవాలి...తమరు కూడానా!

సరళ – అదుగో మళ్ళీ ప్రారంభించారు...అయితే లేవండి త్వరగా భోజనానికి.

కమల్ – ఏంలేవటమో, డబ్బెత్తు సత్తువలేకుండా పోయిందేమిటి (కుర్చీకి జారిగలపడును)

సరళ – అంతుపొంతులేని కష్టాలతో అలసిపోయారు పాపం లేవదీయాలేమో కూడా!

కమల్ – ఆఁ రంగడినన్నా పిలు.

సరళ - ఎందుకూ! తాళిగట్టినదాసీ తయారుగానే వుందిగా! (చిరునవ్వుతో) మురలివాళ్ళైపోయారు పాపం (చేతులు పట్టుకొని) ఊఁ లేవండి, మహారాజులంగాగా!

కమల్ - (లేస్తూ లోనికిచూచి) ఒదిలెయ్! ఒదిలెయ్! ఎవడో వస్తున్నాడు.

(చిట్టి మిలిటిరీ వేషంతో ప్రవేశం)

సరళ - (చిట్టినిచూచి తెల్లబోయి) అమ్మో అన్నయ్యా అన్నయ్యా! మిలటరీలో చేరావటగా! నీకేంతక్కువయిం దని వెళ్ళావురా!

చిట్టి - పిచ్చిబేబీ! పిచ్చిబేబి! దేశం బాగుచేయడంకోసం వెళ్లాం! పెద్ద పెద్ద పడవలు ఎక్కాం సిన్న సిన్ని వాడలుకూడా ఎక్కాం దేశాన్ని గెలిశాం (కమల్ను చూచి) ఓ! యీ పెద్దమడిషి ఎవరుబేబీ......

సరళ - మీ బావగారు......

చిట్టి - హో! బావగారూ! (మిలటరీసాల్యూట్ చేసి) బావగారు సంతోసము సంతోసము ఏమండీ! బేబీ! మీపెళ్ళికి రావాలని చానాపయత్నంసేశాం కాని రాలేకపోయాం చమించండి. చమించండి (తలవంచుతాడు)

సరళ- (లోనికిచూచి) తాతయ్యా! తాతయ్యా!

చిట్టి - ఓతాతగారూ! యింకా బతికేవున్నారా! సంతోసమూ విచారమూ!

కమల్ - (నవ్వి) అసలింతకూ యెవరీ అవతార పురుషుడు!

సరళ - ఆఁ ఔతార పురుషుడా' మా పెద్దమ్మ కొడుకు ఎక్కు వగా మాయింట్లోనే వుండేవాడు.

కమల్ - మరి ఆ మిలటరీలోకి ఎందుకు పోఁకూడదు.

సరళ - (అనుమానిస్తూ) ఎందుకా!

చిట్టి - (తొందరపడి) బావగారు! బావగారు, మాతమాత రండి ఆఁ మీరెప్పుడైనా మిలటరీబొమ్మలు చూసారా.

కమల్ - లే దేఁ.

చిట్టి - (కొన్నిబొమ్మలుచూపుతూ) యిదిగో యిది చూశారా యిది మనం యుద్ధం చేసినకొండ. మరి మనం విమానములు పడకొట్టిన తుపాకి యీాలంతా మనవల్ల వచ్చి పోయినవారే (ఒకొక్క బొమ్మనుచూపి) ఆఁ బావగారు ఇది చూసారా యిది యింగ్లీషు కుక్క, ఇంగ్లీషుకుక్క సానా విశ్వాసంగల జంతువు దానికి రెండు కొమ్ములుండును. ఒక తోక వుండును అది మనకు పాలుయిచ్చును

కమల్ - ఏదీ ఇంగ్లీసు కుక్క.

చిట్టి - అవును బావగారూ. యిది చూసారా. యిది మన. విమానం......ఆఁ బావగారూ? మీరెప్పుడైనా విమానం నూశారా.

కమల్ - లేదుగాని, రండీ ! నిలవబడేవున్నారేఁ! అలా కూర్చోండి

చిట్టి - మంచిది మంచిది కూర్చో బేటీ కూర్చో,

కమల్ - ఆఁ! బావగారూ ! మీరు, ఎక్కడెక్కడకు వెళ్లారు. ఎవరెవరితో యుద్ధం చేసారూ ! ఎంతకాలం చేశారూ,

చిట్టి - ముందే చెప్పామే! నల్లవాళ్ళకు. మాకు ఘోరమైన యుద్ధంవచ్చింది. దాంతో పెద్ద పెద్ద బాంబులు వేశాం యింకా సాదకపోతే సిన్న సిన్న తుపాకీలుకూడా కాల్చాం అంతటితో నల్లవాళ్ళంతా చచ్చిపోయింది.

కమల్ - (సరళతో) ఏమోయ్! విన్నావా! మీఅన్నగార్ని అంటే యీ సీమదొరగారిని కేవలం నల్లవాళ్ళమీదకే యుద్ధానికి తీసుకువెళ్ళారు గాబోలు ఆ తెల్లదొరలు. ఏమండీ! బావగారూ అంతేనా.

చిట్టి - (ఠీవిగా) అంఛె! అంఛె!

కమల్ - ఏమంఛె నీమొగమంచె! అంఛె అంట అంఛె! గోతులుతీశావా! పీనుగుల్ని లాగావా! (కోపంగా లేస్తాడు)

సరళ - (తెల్లబోయి చూస్తుంది)

చిట్టి - ఛప్పు...ఛప్పు దొరలతో పరేషం పనికిరాదు.

కమల్ - ఛీ! నోర్ముయ్. దొర! దొరకక్కపోతే యిరుకోక్కటమే!

చిట్టి - (రెండడుగులు వెనక్కివేసి) ఎంఛమాట ఎంఛమాట దొరల్ని తిట్టడమా! హా! ఆశ్చర్యము, అద్భుతము ఏదీ మా తుపాకీ! (భుజమున వున్న కర్రతుపాకీ తీసి గురి పడతాడు)

సరళ — (భయంతో కమల్ కడ్డునిల్చి) అమ్మో అన్నయ్యా! అన్నయ్యా! ఊరుకోరా!

చిట్టి - నువ్వు చప్పుకోబేబీ!

కమల్ - (చిరునవ్వుతో) తప్పుకో సరళా! తప్పుకో, కాల్చే
నోయ్ (చిట్టితో) ఏదీ కాల్చు

చిట్టి - బతికి పొయ్యావులే! హో! గోతాలన్నీ. యుద్ధ
భూమిలో మరిసిపోయాం! యిప్పటికి, చమించాం, పో.

కమల్ - ఏడవలేకపోయావు! కాంగోరా మృగాలా, కర్ర
తుపాకి నీవూనూ! ఎక్కడెత్తుకొచ్చావ్ దీంతోనేగా,
దేశాన్ని గెలిచివచ్చింది తమరూ.

చిట్టి - ఎంచమాట, ఎంచమాట? కావాలంటే నా పట్టీ
పిక్కెట్టు చూసుకోండి.

కమల్ - యీ ముఖానికి తోడవికూడానా!

చిట్టి - ఓ సిన్న శిన్నై వున్నై పెద్ద పిదైవున్నై!

కమల్ - అవును. రకరకాలవుంటేనే గానీ, రాబందులా ప్రజల్ని
పీక్కుతింటానికి వీలుండదు! ఏవి, చూపు.

చిట్టి - ఓ (మూటతీయుచుండును)

కమల్ - ముందా మూటకట్టు బాబు తల పగుల్తోందా వాసన!

చిట్టి - (వాసన పీల్చి) మంచివాసన. మంచివాసన. మిలటరీ
వాసన. (కాగితాలు కమల్‌కుయిచ్చును)

కమల్ - (చూచి నవ్వి) అసలీమాట నీదేనా! దారిలో
ఎవరిదైనా దాటించుకొచ్చావా!

సరళ - మీరు, మరీను. ఎత్తుకొస్తారేమిటి, యుద్ధంలో కెళ్ళిన
వాళ్ళకివ్వరా!

కమల్ - చువ్వటుండవోయ్! యుద్ధంలో కెళ్ళొచ్చిన ముఖమేనా యిదీ!

సరళ - చాల్లే వూరుకొందురూ!

కమల్ - అవున్లే, అన్న కాదా! చెల్లెలు కాదా! నీవెందుకు మాటపడనిస్తావు ఈగవాత్తె చెప్పతీసుకొని కొడ్తావ్.

చిట్టి - చూడు బేబి చూడు. (కమల్‌తో) ఛప్పా. ఛప్పా. నీవు పసివాడవు నాయనా! నీకేమీ తెలియదు.

సరళ - అసలు నువ్వూరుకోరా గొడవ, కవ్వించి ఎక్కిరించటం ఆయన కలవాటేలే! ఆయనగారిముందీ మిలటరీ గొడవ లెత్తబోకిక

చిట్టి - ఎందుకని బేబి! ఎందుకని? మేం మిలటరీలో కెళ్ళిన దొరలము గామా!

కమల్ - అహాహా! ఎందుకు కారూ! దోపిడి దొరలు

సరళ - అదిగో చూశావా! ఇక వూరుకోరా బాబూ!

చిట్టి - ఎందుకని బేబీ ఎందుకనీ...

సరళ - ఛా వూరుక్కో!

చిట్టి - హా! మా బేబీయే మాకెదురాయెనే! ఎవరిక మాకు దిక్కు! ఎక్కడ మా తెల్లదొరలు! ఏరీ కమపించరే. ఏది దారి హాఁ పడిపోవును. (పడిపోవును బల్లపై)

సరళ - అన్నయ్యా! అన్నయ్యా! (విసరబోవును)

కమల్ - ఏయ్! నీకేమైనా మతిపోయిందా! రా చెప్తా! (సరళ చెవిలో ఏదో చెప్పినట్లు నటించి నిష్క్రమించును)

చిట్టి - లేచి కూర్చొని అటు ఇటు చూచి రాజారాంను చూచి తలవొంచును.

రాజారాం - (ప్రవేశించి) ఏరా చిట్టి!.. ఊఁ కులాసా...

చిట్టి - కులాష్ ... కులాష్.

రాజారాం - (తెల్లబోయి) ఆఁ! ఏరా! నిన్ను మిలటరీలో కెళ్ళమన్నదెవరురా! ఎందుకెళ్లావ్! నీకేం తెల్సిందని వెళ్లావురా!

చిట్టి - ఏం! కుయ్, కుయ్ మంతావ్. మాకు తెలు తెల్యను ఫో, ఎల్లిపో, సచ్చిపో, ఏమాత్రాచరాస్తావ్ ముష్కి, ముష్కి (వెగటుగా) మిష్టికంపు (నెత్తిమీది బొమ్చు లేదు వొంటి మీద కండలేదు. మూడు మాకండలు ఎదుర్కా బతికావు దేశంకేంటీ వుపయోగం! పో ఎల్లిపో సచ్చిపో, ఇప్పుడే సచ్చిపో,

రాజారాం - అఁ ఓరిగాడిదా! ముసిలా! ముసిలికంపా! నీకేమో తెలుగురాదా! పైగా; నేను చచ్చిపోవాలా!

చిట్టి - అవును ఇప్పుడే చచ్చిపో!

రాజారాం - (కర్రతో కొట్టుచు) ఏమిట్రా ఏమిటి. మళ్ళీ కూయ్యాకూత

చిట్టి - అమ్మో తాతయ్యో! (ఏడ్చును)

రాజారాం - నోరుముయ్, దరిద్రుడా! తెలుగురాదూ! కూఁడు దొరికితే కలం మర్చాట్ట నీలాంటి తొత్తు వెధవ! ఇలా నాలుగు మాసాలకే నాలుక తిరగమారింది.

చిట్టి - మర్చిపోయాం ఏమంటావు.

రాజారాం - ఏమిటి మర్చిపోయావా! (తిరిగి కొట్టును)

చిట్టి - అమ్మో! బాబో, తాతయ్యో!...

రాజారాం - గుర్తు కొచ్చేట్టుందా! గురు లేకుంచాలా! (కొట్టును)

చిట్టి - వస్తొ, వస్తొ వుంది లేవే!

రాజారాం - వస్తొ, వస్తొ, వుందా! పక్షి గాధవా! యింకా మాన్లే తిక్క వాగుడు (కొట్టబోవ)

చిట్టి - (ఎగిరిపడి) ఆఁ వచ్చేసింది లే

రాజారాం - వచ్చిందికదా! జాగ్రత్త! పిచ్చి, పిచ్చి, వేషాలు వేశావంటే, మక్కెలు విరుగుతై... అరేయ్, ఇటుచావు.

చిట్టి - (లోనికి పోబోవును)

రాజారాం - అటు చస్తావేరా! యిటుచావు. ఏరా, అదేదో ఇంగ్లీషు కుక్కన్నావట. దానికేమో రెండు కొమ్ము లుంటై అన్నావట. పైగా అది మనకు పాలుయిచ్చునన్నా వట, కుక్క పాలెక్కడైనా తాగుతారా? కుక్కకు కొమ్ములుంటయ్యా.

చిట్టి - ఇంగ్లీషుకుక్క కుంటయ్యేమో అనుకున్నా.

రాజారాం - చచ్చావుగాని! యిప్పటికైనా వచ్చిందా తెలుగు

చిట్టి - ఇందాకే, వచ్చిందన్నాగా.

రాజారాం - వచ్చిందికదా, జాగ్రత్త పిచ్చి పిచ్చి వేషాలు వేశావంటే మక్కెలు విరుగుతై.

కమల్ – (సరళతో ప్రవేసిం) వూర్కోండి పాపం. దొరల పొత్తులో మరిచే వుంటాను లెండి మనవారికది మామూలే కదూ.

సరళ – ఊర్కుందురూ, మామయ్యకీ...ఏమీ ఎరగనట్టే...

రాజారాం – ఏమిటమ్మా ఊర్కునేవ్! (కమల్‌తో) నాయనా యీ వెధవ మా పెద్దమ్మాయి కొడుకు, తల్లికి తెలియకుండా మూడువందల రూపాయలు ఎత్తుకపోయి, కోడిపందాల్లో తగులబెట్టి అకారినల్లాగే మిలటరీలోకి పోయాడుగాబోలు. ఆ వేషం యిదుగో యిల్లా తయారయ్యాడు. తెలుగు రాదట, ముసలి వాసన వేస్తున్నదట, పైగా నేను చచ్చిపోవాలట. (చిట్టివైపు చూచి) ఏం వచ్చినట్లేగా తెలుగు...

చిట్టి – (ఏడుస్తు) యిందాకే వచ్చిందనలేదేంటి (రొండోవైపుకు వెళ్తాడు)

రంగన్న – (ప్రవేశించి) వేణుబాబుగారొస్తున్నారండి...

రాజారాం – (ఆప్యాయంగా) ఆఁ ఏడీ

వేణు – (ప్రవేశించి) సరళా

సరళ – వేణూ

రాజారాం – పట్నంనుండేనా నాయనా వేణూ

వేణు – అవును తాతయ్యా

రాజారాం – యితను మన వేణునాయనా చాలా యోగ్యుడు మన సరళంటే పంచప్రాణాలు, అదేఁ ఆయిల్లే వీరిది. యితను తండ్రి కూడా ఎంతో మర్యాదస్తుడు కానీ; ఆయన...

కమల్ - ఓహో వీరిప్పు డెక్కడుంటున్నారు!

రాజారాం - మద్రాసులో చదువుపూర్తిచేసి వచ్చాడు వేణూ చూస్తావే మన కమల్ కుమార్

వేణు - వెరీగ్లాడ్ మిష్టర్ కమల్ కంగ్రాట్యులేషన్స (షేక్ హ్యాన్డ్సు)

రాజారాం - (సరళతో ఏదో చెప్పబోతునట్లుండును)

వేణు - (చిట్టిదగ్గరకు వెళ్ళి) ఏరా చిట్టి కులాసా

చిట్టి - (అటు టు మాచి) కులాష్ కులాష్

రాజారాం - ఆఁ ఏమిటూరి అన్నావు

చిట్టి - ఆఁ ఏమన్నానేమిటీ కులాసాఅన్నాడు కలాసేనన్నాను. ఏం వేణుతోవాళం అంతేగా ఊఁ అంతే

వేణు - (చిరునవ్వుతో) అంతేలెండి తాతయ్యా

చిట్టి - ఊఁ కాదట ఏమిటో మాట్లాడితే నామీదకొస్తారు అంతా

రాజారాం - ఏడ్చావులే బండవెధవా

వేణు - సరళా నీకని ఒక చిన్నబహుమతీ తెచ్చాను. మద్రాస్ నుంచి యిదిగో యీ వుంగరం తీసుకో

రాజారాం - వుంగరమా ఎందుకు నాయినా ఉంగరాలెం తక్కువైనాయా

వేణు - అదికాదు తాతయ్యా పరీక్షలరోజులు కావటంచేత పెండ్లికి రాలేకపోయాను, అందుకని, సరళకోరకు వ్రిత్యే

కంగా, పేరుకూడా చెక్కించే పట్టుకొచ్చాను. ఇదిగోసరళా (ఇచ్చును)

కమల్ - ఆఁ తాతగారూ, యివ్వాళకూడా జాబువచ్చింది మా అమ్మగారి వద్దనుండి నిన్న మీతో చెప్పానుగా, యీరోజు ప్రయాణం తప్పదనీ.

రాజారాం - (ఆలోచనగా) వెళ్తావా, సరే వెళ్లిరా నాయనా తొందరగా వస్తావుకదూ.

కమల్ - సరళనుకూడా,

రాజారాం - ఏం, అమ్మాయిని కూడా తీసుకువెళ్తావా.

కమల్ - అవును ప్రతిజాబులోను కోడల్ని తీసుకురమ్మని మరీ మరీ రాస్తుంది అమ్మ.

సరళ - అవును తాతయ్యా. నాకు చూడాలనివుంది. నేను కూడా వెళ్లివస్తాను.

రాజారాం - (తెల్లబోయి) ఊఁ

వేణు - నువ్వూ వెళ్తావా, సరళా (కమల్ వైపు తిరిగి) మిష్టర్ కమల్, నాలుగురోజులాగి వెళ్ళకూడదూ మీరుంటారని ఎంతో ఆశతో వచ్చాను.

కమల్ - కాదు బ్రదర్. మా అమ్మగారు మా కోసకల్లాడి పోతుందక్కడ యీ రోజే వెళ్లాలి తప్పదు.

సరళ - అవును వేణూ, తిరిగి తొందరలోనే వస్తాంలే నువ్వు మళ్ళీ మద్రాస్ వెళ్లే అవసరం లేదుగా.

రాజారాం - పోనీ రేపు వెళ్లకూడదా నాయనా.

కమల్ - లేదు తాతయ్యా మీరల్లా అడ్డు పెట్టకండి యీ పుత్తరం చూస్తే మీకే తెలుస్తుంది.

రాజారాం - (చదివి) ఊఁ సరే.

చిట్టి - బుల్లోయ్, నువ్వు బావయ్యింటెల్తావా, తాతయ్యా నేనుకూడా ఎల్లొద్దూ

రాజారాం - నువ్వొక్కడవేనోయి. పెళ్లికిపోతూ పిల్లిని చంక పెట్టుకు వెళ్లినట్లే.

చిట్టి - ఊఁ ఎల్లా, (గారంగా) బావయ్యా నేకూడా రావద్దూ

కమల్ - (చిరునవ్వుతో తలవూపుచు) దొరలు బయలుచేరితే బొట్లర్ కావాలిగా బాడీగార్డు.

చిట్టి - (పొంగిపోయి) అదిగో బావయ్యా రమ్మంటున్నాడులే (వెళ్ళబోవు)

రాజారాం - ఘా గాడిదా, నీ అవుతారం నువ్వూ. నిప్పడ్డట్టే పున్నావు. బీట్టోదయ్యంలా (కర్రచూపును) గడ్డలెట్టి కొడ్తారా వూళ్ళోపిల్లలు.

కమల్ - తుపాకీ బార్చేసి టపాకాయ కాలుస్తానులెండి అంతపనే వస్తే.

రాజారాం - అన్నీ ఏమస్తాడు అక్కవత్తి కాధన

(తెర జారును)

ద్వితీయ రంగం

2 వ దృశ్యం. స్థలం కమల్‌కుమార్ ఇల్లు

(ఇంట్లో ఒకసోఫా ఒకడ్రాయరు రెండు కుర్చీలు ఒక స్టూలు ఒకమూలల పెయింటింగ్ స్టాండు దానిపై సగము వ్రాసినబొమ్మ)

సరళ - (ఇంట్లో సామానులు సర్దుచూ పాడుకొనుచుండును)

నాకము కాదె నాథునిగృహము
ప్రియుహృదయంబున ప్రేమరసంబు
ప్రీతిని నింపెడు ప్రియతమురాలికి ॥నాక॥

భవనమందునా అంధకారమును
పారద్రోలెడు పరమజ్యోతియై
ధవుని జీవితము ధన్యముజేసె
దాంపత్యముతో దనిపెడు సతికి ॥నాక॥

కమల్ - (రెండవ వైపునుండి ప్రవేశించుచు) ఎక్కడికా ఉరుకులు సరళా,

సరళ - (నాలిక కరుచుకొనుచు వెనుతిర్గి చూచి తలవొంచుకొనును)

కమల్ - ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి ఆహ్వానమిచ్చే పనేం లేదా,

సరళ- (నవ్వుచూ) అయితే మెడలో రెండుగంటలైనా కట్టుకో పోయారు

కమల్ - ఎందుకూ.

సరళ - ఎందుకేమిటీ, మీరొస్తున్నారని తెలియటానికి.

కమల్ - అదీ నిజమే మీతాతయ్య అయినా కొనిచ్చేడు కాడు

సరళ - సరే అయితే చెప్తాలెండి. వారికై వారే కాకటి కొనిస్తానన్నారుగా! దానికి బదులీ రెండుగంటలూ కొనివ్వమని.

కమల్ - (చిరునవ్వున) ఊఁ కట్టేదెవరూ! తమరేనా,

సరళ - నాకేం, అవసరమనుకున్నవారే అలంకరించుకుంటారు.

కమల్ - వినవలసిన అవసరం నీకేగా!

సరళ - విఃపించినందువల్ల ఫలితాన్ని పొందగలుగుతాం అను కున్నవారికది అత్యావసరం నిత్యావసరం కూడా!

కమల్ - అసలు మూలాన్ని ఆలోచించు! ఎవరు ఎవరికి అవు రం. ముందా విషయనిర్ణయం జరిగితే, తర్వాత సంగతి దానికదే తేల్తుంది.

సరళ- ఊఁ హూఁ, యిందుకున్నారు పాపం, కాస్త వీలుదొరి కితే మాటల సరదా మహాయెక్కువ హుఁ,

కమల్ - ఆడవారికి పాటలసరదా ఆపైన ఆటల సరదా (చివా లున లేచి సరళ చేయిపట్టుకొని) కాదూ (నవ్వుచు)

సరళ - (చేయిలాగుకొనుచు) అబ్బ వుండండి. ఏమిటి ఎప్పు
డూనూ చిన్నపిల్లాడిలా చిలిపివారౌతున్నారు. ఉన్నకొద్దీ
వేళా పాళా లేదేమిటి (గారంగా) ఉఁ వదలండి...అబ్బ,

కమల్ - పవిత్ర ప్రేమజీవుల ప్రణయకలాపాని కో వేళంటి
సరళా ఏదీ, ఒక్కటి ఉఁ, (దగ్గరకు తీసుకొనుచుండ)

సరళ - (లాగుకొనుచు) ఉఁ లేదు. ఊఁ, లేదు. వుండండి.
(లోనికిచూచుచు) అమ్మో అత్తయ్య, (చివాలున చేయి
లాక్కొని పారిపోబోవ)

కమల్ - (సరళను పట్టుకొన ప్రయత్నించి పట్టుకొనును)
పాట - జీవితమే హాయిగా ! జీవితమేహాయిగా ! ।జీ॥

కమల్- మధుభరితంబౌ మానసములతో
సరళ - సదమలమగుచూ - సాగిపోయెడి ।జీవి।

మాటలలోనే మమతను గొలిపి
కమల్- పాటలలోనే - తేటలు తేల్చి
సరళ - ఆటలలోనే - బాటలు చూపి
ఇద్దరు - ఆరని తమితో - ఆనందించే ॥జీవి॥

సరళ - సరేకాని, మీ జడకుచ్చేడివాళ్ళ. వెంటుంటే ఈ
ఆటలు సాగవని ఒంటరిగా దయచేశారు కాబోలు.
కమల్- ఎవరూ, మోహనా, వాడింకా ఆటలోనే ఉన్నాడు.
సరళ - ఆ అబ్బాయి పెండ్లి చేసుకోడేమిటికి.

కమల్ - అదే వాళ్ళమ్మకీ వాడికీ దెబ్బలాటే రోజు. ఆవిడేమో డాక్టరుగారమ్మాయిని చేసుకోమంటుంది. అది ఛీటారా నాకొద్దంటాడు వాడు.

సరళ - (నవ్వి) ఏమిటీ ఛీటా, కోతిపిల్లాడు అన్నీ కోతిమాటలే పేరులు పెట్టడంలో ఆయన తర్వాతనే. అంత అందగాడేమిటీయనా.

కమల్ - అందాం కేముటిగానీ సరళా! గుణం మాత్రం మహా గొప్పది నేనన్నా అమ్మన్నా ప్రాణమొదుల్తాడు.

సరళ - అమ్మగారి సంగతే చెప్పండి, నవ్వుతూకూడా మాటన నీయదాతన్ని...ఆయన్ని చూస్తేనే నవ్వొస్తుంది. నాకు. కాలు పెడుతూనే కవ్వించి కయ్యానికి తయారౌతాడుకదా ఖర్మం

కమల్ - యింకాయేం, అందులో అగ్రతాంబూలం మనదేగా మాటకు మాటనటంలో మనకంటె పై చెయ్యెక్కడిది. కాకపోతే వాడు సెకండ్ లిష్టులో కొస్తాడులే.

సరళ - తను చేతికిందేసుకోండిపోనీ తయారౌతాడాకాస్త తరుగూనూ, తానీ తందానా. సరిపోతుంది చక్కగా

కమల్ - ఉన్నవారిప తయారుకాం

సరళ - ఉన్నవారెవరిప్పుడూ,

కమల్ - అన్నవారే.

సరళ - ఊంహూం, సర్లెండి మాటలు. యింతమొండివాడానికి …ందుంటామయనానూ, అక్కడ మాయింటికొచ్చినా,

యిల్లాగే, మా తాతయ్యతో తంత్రం పెట్టుకున్నాడ్నే వాడు. అలావున్నా మా తాతయ్యకు మోహనంటే మహా ముచ్చట.

కమల్ - అది సరేగానీ, అప్పుడప్పుడు, అమ్మా వాళ్ళు, వంటింట్లో ఆలోచన లేస్తుంటారు కనిపెట్టావు మరి.

సరళ - అన్నట్లదే కాబోలు, నిన్న పొయ్యిదగ్గర కూర్చొని అమ్మగారు వంట చేసుకుంటుంటే ఎదురుగా కూర్చుని ఉల్లి గడ్డలు తరిగిస్తూ చెప్తున్నాడు యీ పెండ్లిసంగతే కాబోలు

కమల్ - ఏమని.

సరళ - మా అమ్మవచ్చి నీతో చెప్పుందేమో నువ్వు మాత్రం వప్పుకోవద్దని.

కమల్ - యింకేం, అసలు మొయినే కట్టేశాడన్న మాట, అయితే వాడిమాటే నెగ్గించుకుంటాడు మాట. ధోరణిలో మరచాను రేపు నేను మద్రాస్ వెళ్తున్నా సరళా,

సరళ - (ఉలికిపడి) రేపే, అయితే నేనూవస్తాను.

కమల్ - యిప్పుడెందుకులే నువ్వు మరొకప్పుడు ప్రత్యేకంగా వెళ్దాం.

సరళ - (అలకగా) ఏమంటారని నాకు ముందే తెలుసు. నేనుంటే మీ సరదాలకాటంకం కాదూ,

కమల్ - ఆడవారిలో ఉండే చెడ్డ దుర్గుణమే అదీ మగవాడంటే గాలికెగిరే గడ్డిపోచనుకుంటారుగానీ, తమకు కాలాని కెదురీదే తాము పావుల మనుకోరు. రోజుల మహాత్మ్యం.

సరళ - అందుకేగా కూపస్థమండూకంలా కంపటూదుకుంటు కూర్చోమనటం.

కమల్ - అంతే మాత్రం ఏం. కొంపలు కాల్చుకుని కంపను బడ్డ కాకుల్లా, సీమల కెక్కి చిందులు త్రొక్కటంతే... ఎంతమందిని చూస్తున్నాం

సరళ - పోనండి బాబూ. వదిలిస్తే రేగుపొద, యింతకూ మీరు వెళ్ళేది ఎగ్జిబిషన్ కేగా.

కమల్ - అవును. ఉన్నదంటే ఉం కెక్కవంటారిదే,

సరళ - అయితే, ఏబొమ్మను తీసుకువెల్తున్నారూ.

కమల్ - అదీ నువ్వే చెప్పు.

సరళ - ఎందుకూ, అడ్డంతిరిగితే ఆ అక్షింతలూ నానెత్తిన వేసేందుకా,

కమల్ - మనస్సులో నిజముంటే మాటలో మహత్తెందుకుండదూ! వెర్రిదానా! చెప్పాలి త్వరగా...ఊం.

సరళ - అదీ (ఆలోచనగా) చెప్పనా. నిర్మలమైన ప్రేమదంపతులను వ్రాసారూ, అవి.

కమల్ - తనువులు వేరైనా, మనసొకటే అనటానికిదే తార్కాణం నేననుకున్నదికూడా అదే.

సరళ - నిజంగా నేనా!

కమల్ - ఊం.

సరళ- అయితే దానికి ఫస్టుప్రైజ్ తప్పదు. అప్పుడు నా కాగ్రీ చీరె, ఆర్గండివాయిల్ జాకెటు హైజెమ్ము నెక్ లేస్ తేవాలి.

కమల్ - (పెద్దగానవ్వి, ఆడవారికి కర్కోటకంతువున్నదన్నట్లు ఈ రకాలన్నీ ఎక్కడ కాఫీకొట్టావ్ సరళా!

సరళ - కమల్‌దొరగారి కళాసృష్టిలో పాండిబాబూ, ఏంమాట్లాడినా పేళవకు సిద్ధం. (ఆలోచించి) అరెరెరె

కమల్ - ఏంగుర్తుకొచ్చింది మళ్ళీ, ఇంగ్లీషు రిబ్బన్ కాదుకందా యాంగిల్‌షూసా,

సరళ - అబ్బ ఊరోకుండిబాబూ! దణ్ణంపెడతాను.

కమల్ - దండ్ణంపెడితే గండం తప్పుతుందా. యింకేం చెప్పేయిండా దిగులేమిటో.

సరళ - ఆ చిత్రాన్ని మా తాతయ్యకు చూపాలనుకున్నాను.

కమల్ - ఓస్సిదేనా! చూపరాదూ! దీనికో పెద్దదిగులా!

సరళ - ఎలా రేపు మీరు తీసుకువెళ్తారుగా!

కమల్ - యీలోపల రాకుండా వుంటారా!

సరళ - ఓహో, వచ్చేవాళ్లున్నారు. మీయింటిమీదపావం హూం మండుకుపోతుందొళ్ళు మీమాటలువింటే.

రాజారాం - (లోపలనుండియే) అమ్మా!

కమల్ - (నవ్వుచు) ఒళ్ళెందుకుమండదిస్తావుగాని అనుగో తలుచుకుంటే తాతయ్యగారు తలకిందే వుంటాడు.

రాజారాం - (ప్రవేశించి) అమ్మా సరళా! (పొట్లం చేతికిస్తూ) జీడిపప్పుపాకం అమ్మా!

కమల్ - నమస్కారం తాతయ్యా!

రాజారాం - కులాసా నాయనా! అమ్మగారేది,

సరళ - సీతమ్మత్త గారింటికి వెళ్ళారు, మరే! తాతయ్యా యిప్పుడే మీమాటనుకుంటున్నాం. మీరు పిల్చారు యితే యెక్కి.

కమల్ - తాతగారికి నూరేళ్ళాయుర్దాయం తప్పదు.

రాజారాం - ఏముద్ధరించను నాయనా! మర్చాను మోహన్ వూళ్ళోలేడా బాబూ!

కమల్ - వూళ్ళోనే వున్నాడండి.

సరళ - కాళ్ళు కడుక్కోండి తాతయ్యా

రాజారాం - (సరళనాపుచు) యిప్పుడెందుకులేమ్మా కూర్చో

(మోహన్ ప్రవేశం)

మోహన్ - (ప్రవేసించి) వరేయ్ కమల్ యివాళ్ళ లాష్టుగేం కూడా మనదే గెలుపు

కమల్ - దట్సుగుడ్.

మోహన్ - (తాతగారిని చూచి) హల్లో గుడీవినింగ్ తాత గారూ తమరెప్పుడు దయచేశారూ!

రాజారాం - ఊఁ మొదలు పెట్టావా! అల్లరి! యిప్పుడేవచ్చా!

మోహన్ - చిత్తం. మీరు సరళ యిక్కడ పున్నదిగాబట్టి మా వూరు చూడాలని బుద్ధి పుట్టిందన్నమాట.

రాజారాం - అవును నాయనా! సరళను చూడాలని ఎన్నాళ్ళనుంచో ప్రయత్నం చేస్తుంటే నేటికి తెమిలింది

మోహన్ - అదేమిటండీ! వాళ్ళీ వూరొచ్చి సరిగ్గా నాలుగో జులైనా కాలేదు ఎన్నాళ్ళనుంచో అంటారేమిటీ

రాజారాం - నాకెన్నో సంవత్సరాలు గడిచినట్లుంది నాయనా!

మోహన్ - (సరళతో) తాతయ్య నీకేం తెచ్చాడు వదినా!

కమల్ - జీడిపప్పు పాకంరా!

మోహన్ - ఆఁ మరి మాకేదా పాకం.

సరళ -(నవ్వుతూ పొట్లం మోహన్ కిస్తుంది)

మోహన్ - (పొట్లం విప్పి తింటూ) ఓహోహో, ఏమి పాకం, ఏంలోకం, పాకమీలోకంలో బాగా నేవుంది కానీ కొంచెం అనుమానంగా వుందిరా!

కమల్ - ఏమిట్రా అనుమానం!

మోహన్ - అబ్బే! ఏమీ లేదు, జీడిపప్పని వేరుశనగపప్పు పాకం తెచ్చారేమో తాతగారూ

కమల్ - అంతేకదా! హడావుడిలో అటుదిటు మారిందేమోలే అందులో పెద్ద ఆశ్చర్యమేంటా!

రాజారాం - ఆఁ! వేరుశనగపప్పా! నేను కూడా నేలేను. మా చిట్టిగాడితో తెప్పించాను. అమ్మాయికి ఇష్టమని.

మోహన్ - పోన్లెగాండి! అసలేదో అవసరంపని మీదే వచ్చారనుకుంటాను. మీరొచ్చిన పనేమిటో మాతో చెప్పకూడదండా!

రాజారాం - చెప్పకూడనిదేముంటుంది నాయనా! ఇందాకనే చెప్పానుగా!

మోహన్ - ఓంకే! అయితే మీరొచ్చినపని అయిపోయిందిగా సరి కానీరు...

కమల్ - (మోహన్‌ను ఆపి) ఎప్పుడు వెళ్తావని అడుగుతున్నావేరా!

సరళ - మా తాతయ్య కనీసం వారంరోజులైనా వుండకుండా వెళ్ళరు. తెలుసా అబ్బాయ్.

మోహన్ - నో.. నో. తాతయ్య వెళ్లకపోతే ఎన్నో పనులక్కడ ఎగిరి చక్కాపోత్తై! నీకేం తెలుసు. ఆయన రేపీపాటికి వెళ్లిపోతారు.

రాజారాం - లేదురా మనవా! పనులన్నీ పూర్తి చేసుకునే వచ్చానురా వారంరోజులపాటు వుందామనే.

మోహన్ - మా అంతట కనుక్కుందామని సరేలే... తాతగారికి శాకపాకాలేం చేస్తున్నావు వదినా! అమ్మేదీ (లోపలికి చూస్తూ) అమ్మా

సరళ - యింట్లో లేదులే మీ యింటికే వెళ్లింది! నీ పెళ్ళి డాక్టర్‌గారమ్మాయితో ఖాయపర్చడానికి.

మోహన్ - (కమల్‌తో) ఏరోయ్ అప్పుడే వ్రాదేశావ్.

రాజారాం - ఏం! డాక్టర్‌గారమ్మాయమ్మా!

మోహన్ - వుంది లెండో ఛిటా

సరళ - (నవ్వుతుంది)

మోహన్ - తాతగారికి చెప్పావా, నీ మెడ్రాస్ ప్రయాణం

కమల్ - లేదురా.

రాజారాం - ఏం ప్రయాణాం నాయనా!

మోహన్ - ఎగ్జిబిషన్ కెళ్తున్నాడు లెండి కనీసం పది రోజులైనా వుంటాడక్కడ.

రాజారాం - (తలవంచి ఆలోచించుచుండును)

మోహన్ - ఏమిటండోయ్ తాతగారూ దీర్ఘాలోచనలో పడ్డారు.

రాజారాం - అబ్బే ఏంలేదు. (కమల్‌తో) నాయనా కమల్ అయితే అమ్మాయిని తీసుకొని వెళ్తాను. నీవు తిరిగి వచ్చే టప్పుడు అక్కడే దిగు.

కమల్ - అల్లాగే లెండి.

మోహన్ - (లోనికిచూచి) అదిగో అమ్మొచ్చింది. అమ్మా. తాతగారొచ్చారు రండి తాతగారు లోపలికి.

నిష్క్రమిస్తారు.

తెర జారును.

తృతీయ రంగం.

1వ. దృశ్యం. స్థలం రాజారాంఇల్లు

(చిట్టి గ్రాంఫోనుపెట్టి రేడియో ఖులాసా అనుభవిస్తూ వుంటాడు వేణు ప్రవేశించి ఫోను ఆపుతాడు. చిట్టి ముఖం చిట్లించుకుంటాడు)

వేణు - అరే! చిట్టి, సరళా, రాజారాంగార్లు ఎప్పుడు వస్తారు.

చిట్టి - ఏమో ఎవడికి తెలుసు, అయినా! యిప్పుడేం తొందర.

వేణు — చిట్టి! నీవు కొద్దిగానైనా చదువుకోపోతే ఎల్లాగురా! రాజారాంగారా వృద్ధులైపోతున్నారు! సరళా! అంటే అత్త వారింటికి వెళ్ళిపోయింది యింతపెద్దఆస్థి ఇకమీద ఇక్కడ నుంచి చూడ్డా చూడవలసినవాడవు నీవేగా ఇంకా నీ విల్లా అల్లరిరకంగా తిరిగితే నీభవిష్యత్ ఎల్లా చెప్పు...

చిట్టి — అన్నీ ఎడ్వాన్ లేవోయ్! యీ చదివినోళ్ళంతా నాకంటె ఏం మించినోళ్ళు కాదులే! ఎవడోస గళేదుకు నీసంగతి చెప్పు బోలెడంత తగలేసి చదివావ్ వొచ్చి ఇంట్లోకూర్చున్నావ్ మా తాతయ్య యీ ఇంగ్లీసుచదువులు చదివే సంపాయించాడా ఇంతఆస్థి కలిసిరావాలిగాని, ఏ జంకిణీ పండెమో కొట్టారా కట్టానే మేం. మీ చదువులెందుకుపని కొస్తయ్యో! మా బావయ్య చదివాడంటే ఎంతోమంది నౌకర్లు యిస్తామన్నా వొద్దన్నాడట; నేను చదివినా ఆ ముక్కే అనాల్సొచ్చేదిగా అందుకే చదవలా

వేణు — సరేలే నీవు చదివితే నాకేం చదవకపోతే నాకేంగాని ఆఁ పరశెప్పుడొస్తుంది.

చిట్టి — (ఆలోచించి వేణునివతలకు పిలచి) మాట్లాడితే, మా అమ్మాయి అజ నీకెందుకోయి, ఇదిగో అబ్బాయి చెబుతున్నాను విను. ఇదివరకంటె, ఏదో వస్తా పోతావున్నావ్ బాగానేవుంది, కాని యికమీద రావటం మంచిదికాదు నేనెందుకు చెబుతున్నానో బాగా ఆలోచించుకో।

వేణు — (నవ్వి) ఓరి! బూర్జువా! అందుకే కాస్త నువ్వు చదువుకోరా అన్నా. చదువురాని మొద్దు కదల్లేని ఎద్దు ఒకటే అన్నారు.

చిట్టి — ఏంటేంటి, ఏమన్నా ఏమన్నా నేను కదల్లేని ఎద్దునా నేను... నేను లాగినట్లు మా వాళ్ళల్లో ఏ ఎద్దు లాగుతుందో కనుక్కో— కదల్లేని ఎద్దట కదల్లేని ఎద్దు (కోపంగా వెళ్ళి కుర్చీలో కూర్చుంటాడు)

రంగన్న ప్రవేశం

రంగన్న — (చిట్టి ముందుగా వేణు దగ్గరకు వెళ్ళి) దణ్ణాలండి వేణు బాబుగారు

వేణు — ఏం రంగన్నా

చిట్టి — (రంగడుతో) ఏరా నేనేం అగపడటంలా

రంగన్న — ఎందుకు కనపడరు మాటాలేక బాబూ

వేణు — ఏం రంగడూ అంతా కులాసా

రంగన్న — ఆఁ అంతా బాగానే వున్నాం బాబూ

చిట్టి — ఇంతకీ నాకు దణ్ణం పెట్టవన్నమాట

వేణు — (రంగడితో) ముందా గొడవేమిటో మాట్లాడు

రంగన్న — దణ్ణాలండి తమరు కంటేనే!

చిట్టి — (తల వూపును)

వేణు — ఆఁ రంగా అన్నట్లు మరిచాను మీ పెద్దమ్మాయికి పెండ్లి చేశావా.

రంగన్న - లేదు బాబూ తప్పుగాడా యీగంవత్సరం చేయా నున్నాను పెద్దబాబుగారు కూడా అదేశలవిచ్చారు దొరలసాయమంటే ఇదేంతపనిబాబూ ఎప్పటికైనా భుజాల మీద బరువేగా

చిట్టి - ఆరేయి రంగడూ మాట పెద్దపిల్లా.. చిన్నపిల్లా

రంగన్న - పెద్దపిల్లే బాబు.

చిట్టి - ఎరుపా నలుపా

రంగన్న - ఎరుపే బాబూ

చిట్టి - అయితే నీపెల్లాం ఎరుపన్నమాట నేనెప్పుడూ చూడ లేదురా వూళ్ళోనేవుందా

రంగన్న - ఆఁ వూళ్ళోనే వున్నదిబాబూ

చిట్టి - నాకెప్పుడూ కనపడలేదే

వేణు - అయితే యిప్పుడు వాడిని, తీసుకొచ్చి నీకు చూపించ మంటావా యీడియట్

చిట్టి - ఇదు నో యేబుగోపాళం ఇదినుర్యాద కాదు ఏరా రంగా ఆమాట నేనన్నానా మనలో మనకు తగాదాలు పెట్టాలని గాని (వినుగ్గావుంటాడు)

వేణు - సరే రంగన్నా నాకు తొందరపనివున్నది నేను వెళ్ళి వస్తాను రేపొకసారి కనుపించు (వెళ్ళిపోవును)

సీత ప్రవేశం

సీత - (గ భ రా గా) అయ్యో అయ్యో

రంగన్న - ఎందుకమ్మా యిట్టావచ్చావు

చిట్టి - (సీతవంక కోపంగ చూస్తావుంటాడు)

సీత - బాబుగారిదొడ్లో అంబోతుపడింది నామంతా పాడు చేస్తాంది.

రంగన్న - ఆఁ ఆఁ దీనితస్సలబందా (వెళ్ళబోవును)

చిట్టి - ఒరేయి ఆగరా! ఎల్లావుగాని అంబోతుతింటే ఏం పోద్దరా! అంబోతు ఎంతతింటే అంత కలిసొత్తుంది ఎప్పుడన్నా ఏమన్నా అనేవు అసలు నేనాంబోతు భక్తుణ్ణి తెలుసా.

రంగన్న - నిజమేబాబు! అంబోతుని బసవదేముడని కొలిచే వారెనకమావూళ్లో యిప్పుడయిస్నీ అడుగున పడిపోయినై!

చిట్టి - నామట్టుకు కాదులే (జేబులోనుండి యిరిగిపోయినబీడి తీసి) ఎదవబీడీలు యివ్వేం బీడీలురా! (సీతవంక చూస్తూ) ఒరేయ్ రంగా ఒక సిగిరెట్టుపెట్టె పట్టుకురారా!

రంగన్న - అదెంతపనిబాబూ చిటికెలో తేనూ సీతయ్యగారి కొట్లోనుండి

చిట్టి - నీమొఖం. ఆడికొట్లో ఏందొరుకుతియ్యిరా! అంబోరు బీడీలు దక్క సిగరెట్లెక్కప్ప, మాబావయ్య కాలుత్తాడే అయ్యేకావాలి.

రంగన్న - అయ్యాడెక్కడ దొరుకుతై. వూరుచివరకుపోవాలి.

చిట్టి - ఓరి ఒల్లుబద్ధకమేసి కొట్టుకుంటున్నావేరా! నాలుగడుగులు ఎల్లిరాలేవా!

రంగన్న - అట్టాగే ఎల్లొస్తానే ఇటిపేరెంటిబాబూ,

చిట్టి - అయ్యోనహా ! పెట్టిమీాద పుల్లిపరకాగితం. పెట్టిలో మెరుక్కాగితం. నవర్సబిళ్ళలు వుంటయ్యే అయ్యో,

రంగన్న - ఏమో కాస్త కాగితంమీాద రాసియ్యండి బాబూ!

చిట్టి - ఓరి మొద్దెనవగందరా, మొద్దెధవా, కూతంత పేరేతేల వదా తే కాగితకం వుందా !

రంగన్న - [కాగితం కలం యిస్తాడు]

చిట్టి - (తెల్లబోయి కాగితంమీాద చున్నాలు చుడతాడు)

రంగన్న - (చూస్తూ ఎగతాళిగా) చదువుకున్నానా, చచ్చానా, మొద్దుముండా కొడుకుని, బల్లోకి ఎల్లరా అంటే చెరువుగట్టున కూకునేవాడిని

చిట్టి - ఒరే, యిప్పుడేడిస్తే ఏమొస్తుందిరా, ఆ ఏడుపేదో చిన్నప్పుడే వుండాలి సరేయింద (కాగితంయిస్తాడు)

రంగన్న - (చూచి) ఇదేంటిబాబూ ఒట్టి సున్నాలుచుట్టారు.

చిట్టి - అబ్బ నీతో వాగలేక తలకాయ పగిలిపోతుంది. ఒరెయ్ దానిపేరు రాయాలంటే ఇంగ్లీషులో రాయాలి. ఇంగ్లీషులో రాత్తే ఆ బడ్డీకొట్టోడికి మాత్రం ఏం తెలుస్తుదిరా. అందుకని బొమ్మేగీసిచ్చా. అసలు ఇయ్యన్నీ నీకెందుకూ, మా బావయ్య కాల్చేయి యియ్యమను ఆడే యిస్తాడు.

(జేబులోనుండి బేడ తీసి యిచ్చును)

రంగన్న - ఇదేంటి, అర్ధపావలా యిచ్చారు, ఆ పెట్టయితే అద్దుగూ పాయో పదణాలో వుంటది

చిట్టి - (చిరాకుగా) ఏకాచ్చావుగాని, దానికెన్నొస్తే అన్నేపట్టుకురా!

రంగన్న - అట్టాగేలే! అమ్మా కూకుంటావా ఎల్లిపోతావా!

చిట్టి - కూకుంటుంది లేరా నువ్వు తొందరగా రా నీకేం సాలూ పాలూ తెలవటం లేదనుకుంటానే ఆడకూతుర్ని ఒంటరిగా పంపుతావంట్రా పిచ్చెదవా పిచ్చెదవా అని

రంగన్న - అవును యిక్కడే వుండమ్మా! యిప్పుడే లగెత్తుకొస్తా!

సీత - యేమో నేనుండను బాబూ నేనింటికిపోతా!

రంగన్న - యిక్కడేంభయమే పిచ్చిదానా! పెద్దోరిమాట పెడసెవిని పెట్టకూడదు.

సీత - అట్టయితే తొందరగారా! నువ్వొచ్చిందాకా బయిట వరండాలో కూకుంటాను. (ఇద్దరూ లోపలికి వెళతారు.)

చిట్టి - (బీడికాల్చి ఖంగారుగాను, కులుకుకుంటూను యిటు అటు తిరిగి ఎవరో చూస్తున్నట్లు నటించి) అరేయ్! ఎవళ్ళు రామీరు ఏం అట్టాచూస్తారు ఆశదాని మొఖం ఎరగరా! పొండి, పొండి. ఒరోయ్ పొట్టోడా ఎందుకురా కాపొంగ్రు గోడెక్కుతావు నీముప్పావులా కళ్ళజోడు పీకేస్తారోయి, ఒసేయి నువ్వు లోపలకువచ్చి కూరోచ్చె అసలు. పుటక పుట్టగానే సరా జల్మఎత్తగానే సరా మీకేం అప్పసెల్లిళ్ళు లేరు పెల్లాం బిడ్డలు లేరా ఎంద్రిదికనపడితే సరి ఎన్నైనపైలా మానుకొని ఎగా దిగా ఒకటేచూట్టం రావే నువ్వు లోపలకురా (సీత వస్తుంది) నువ్వొకదానివి తెయ్యిమంటూ వెళ్ళి బయట కూకున్నావ్ కూకో ఆకరిచీలో కూకో (సీత క్రిం

కూర్చుంటుంది) ఇదేంటే అక్కడకూర్చోమంటే యిక్కడ కూకున్నావు.

సీత - నేనిక్కడే కూకుంటాను లేబాబూ

చిట్టి - నీకేంభయమే పిచ్చిదానా మీబాబుచూడు సొంతిల్లల్లే ఎట్టాతిరుగుతాడో ఫరవాలేదు లేకూకో కూకో (పట్టుకు కుర్చీలో కూర్చోపెట్టును) నీపేరేంటే అసలు.

సీత - సీతబాబూ

చిట్టి - సీతేంటే, సీతారత్తమో, కమలాంబో పెట్టుకోక

సీత - మాకెట్టుంటే లేబాబూ!

చిట్టి - అట్టనబాక రోజుల్నిబట్టి పేరులుకూడా మార్చుకోవాలి సీతారత్తమా నీవు పునుగాఁప్ ఎప్పుడన్నా విన్నావా అస లుమీకుందా!

సీత - లేదుబాబూ ! సరళమ్మ అప్పుడప్పుడు యినిపిస్తావుండేది.

చిట్టి - నువ్వెప్పుడో సంగతి చెబుతావ్ యిప్పుడు కొత్త రికా ర్డులు తెచ్చాలే!

సీత - ఏం రికార్డులుబాబూ!

చిట్టి - నేనిపిస్తాగా (ఒక అరవ రికార్డు పెడతాడు)

సీత - (కొంతవిని చెవులుమూసుకొని) యిదేంబాసబాబు లబ లబమని.

చిట్టి - ఏం నీకేం బాగాలేదా! నీకు తెలవదులే దీంట్లోసారం. పోనీ నీకేమైనా పాటలొచ్చా !

సీత - రావుబాబూ!

చిట్టి - (గారంగా) వస్తయ్ లే! యేది, ఇటుచూడు ఆc! ఆc !
అదిగో వచ్చులే వచ్చు పాడు.

సీత - పాటః- సందమామాలోనే - సక్కని సీ, సీడ

సూచుకోరా ! రాజా! సూసుకోరా, ॥సం॥
సల్లాని ఎన్నెల్లో - సంపొద్దు ఏల కాడ
బాటపక్క తోటలోకి! నా రాజా!
సాలుగా ఎల్దామా - నారాజా ॥సం॥

చిట్టి - అమ్మో ! రాదన్నావే యికనువ్వు రికాడ్డు యివ్వొచ్చు కమలాంబో.

సీత - అసలు యీపాట యిందులోకి ఎట్టావస్తాదిబాబూ !

చిట్టి - (తెల్లబోయి తటపటాయించి) ఎట్టావస్తాదా! వస్తందిలే వస్తది మరేం అన్నిబాసలు వచ్చినోడ్ని ఒకడ్ని చంపి యిందులో కూర్కోబెడతారు. మరతిప్పగానే యిక వాడెట్టా వాగమంటే అట్టావాగుతాడు

సీత - అమ్మో చచ్చినోడెట్టా మాట్లాడుతాడు బాబూ.

చిట్టి - అట్టాఅనుగు బిడియపడితే ఎట్టా! రా! యిట్టారా।

సీత - (దగ్గరకు వస్తుంది)

చిట్టి - చూడు (కీరాడ్డుచూపి) యిదేంటో తెలుసా యిదే కీరాడ్డంటే యిది తిప్పగానే ఆడు ..ఎవడూ! యీ పెట్లో వాడు వూపిరోసుకోని కంఠం విప్పుతాడు. (రికార్డుచూపి) యిక యిదేంటో తెలుసా ! యిదేc ! రికాడ్డంటే దీనికి

కిందాపైనా అచ్చురాలుంటైలే అయ్యో ఏబాసలో వుంటే ఆ బాసలో పాడతాడు

సీత - కనపడవేం బాబూ!

చిట్టి - అయ్యో మనకగపడవులే ఆడికే ఆగపడ్తై సరేవిను (సొండుబొక్సు చూపి) ఇదేంటో తెలుసా యిదే గోంద్రు బొక్సంటే దీంట్లో ఒకపురాడుంటది అనూహెట్టి ఆడిసి పొడవాలి.

సీత - పొడవటం ఎందుకు బాబూ!

చిట్టి - ఆడు లేకటానికిలే ఆ దెబ్బ ఆడు లేచి కంఠంయిప్పి ఒక పాడటం పాడతాడు కమళాంబా అపినా ఆగడనుకో (చేతులు సీత బుజములమీద వేస్తాడు)

సీత - (చేతులు తీసివేసి బిడియంతో వక ప్రక్కకు పోవును)

చిట్టి - పిచ్చిపిల్లా! పిచ్చిపిల్లా! నీకేం తెలవదనుకుంటానే అసలే గొడవా తెలవదా? (చేయివళ్లా వేస్తాడు)

సీత - చాల్లే ఇక కట్టిపెట్టు దూరంగావుండి మాట్లాడు పెండ్లి కావలసిన పిల్లను.

చిట్టి - ఇదిగో, ఇదిగో, ఏమన్నా ఏమన్నా! పెల్లికాదని భయమా! అయినా వక ఎధవ చేసుకనేదేంటి అంతవరకూ వస్తే ఆకొమ్ము నేనే కాస్త (తలవంచుతాడు)

సీత - (రెండో వైపుకు వెల్తుంది)

చిట్టి - సీతారత్నమా! సీతారత్నమా! మాటంటె తప్పేటోణ్ని కాదు అన్నానేంటో అన్నా! పమాణవూర్తిగా నిన్నే చేసు

కుంటూ యీ భూగోళం సాచ్చిగా నిన్నే చేసుకుంటా (మో కరిల్లును)

సీత – ఛీ, పశువా! (గట్టిగా చెంపమీద కొట్టి, నీకంటే గొడ్లు నయం నీ ముఖం చూచినా పాపం.

చిట్టి – (దవడ ఒక చేతితో సవరించుకొంటూ) ఏంటెంటి యీ మోటసరసం ఇంతగట్టిగా కొట్టుకుంటా రేంటెక్కడన్నా.

సీత – మనిషివా! నీకు నావంటి అప్పచెల్లెల్లు లేరు.

చిట్టి – (కోరచూపు మూస్తాడు)

సీత – ఏమిటా(అట్టా చూస్తావ్ నిన్నే రా! (బుగ్గమీదపొడుచు)

చిట్టి – ఇదిగో మాటలు మిగులుతున్నావు ఒరే గిరే అంటే బాగుండదు, ఏమనుకున్నావో.

సీత – మరేమనాలిరా నిన్ను.

చిట్టి – అదిగో, అదిగో, అదేవొద్దన్నా! నువ్వు చేసుకోపోతే చేసుకోపోయాను గాని ఒరే, గిరే, అంటా వేంటి

సీత – ఏమిటా(నిన్ను చేసుకొనేది.

చిట్టి – అయినా దాందేముస్నదితే! కమలాంబా! నువ్వనా వొచ్చు, నేపడా నచ్చు, సంసారమయ్యే ఇవ్వాలేదో మన విషయం తేలిపోవాలి (కెంబడిస్తాడు)

సీత – (అటూ ఇటూ తప్పించుకొంటూ దిండ్లువగైరాలు విసురుతూ వుంటుంది)

రంగన్న – (లోనుండి) బాబూ! బాబూ!

చిట్టి - ఎవ్వడో శా నుప్పు యిప్పుడు శొనాపు మీదవున్నాను.

రంగన్న - నేను బాబూ! రంగడిని తలుపుతియ్యండి

చిట్టి - (ఉలికిపడి) ఒరేయి రంగడూ నువ్వు చిగిరెట్లు తెచ్చావా ఉండు వస్తున్న.

సీత - అయ్యా అయ్యా (ఏడ్చును)

చిట్టి - వుండో అసలు నేనేమన్నా అనానా! ఘాటికే ఏడుస్తా వెందుకే పిచ్చిముండా (బతిమిలాడును)

సీత - (బిగ్గరగా) అయ్యా అయ్యా!

రంగన్న - (తలుపు గట్టిగా కొట్టుచు) చిట్టిబాబూ చిట్టిబాబూ తలుపుతియ్యండి!

చిట్టి - ఆఁ తలుపా తీస్తున్నా ఒరే రంగడూ తొందరపడతా వేమూ ఆలోచించి తొందరపడు అసలేమీ లేదు

రంగన్న - (లోనుండే) వేణుబాబూ వేణుబాబూ

వేణు - (లోనుండే దూరంగా) ఏం రంగడూ ఏమిటి వస్తున్నా

రంగన్న - (లోనుండే)ఒకసారి తొందరగా రండిబాబూ

వేణు - (లోనుండే) ఏమిటి రంగన్నా యీగందరగోళం చిట్టీ తలుపుతియ్యి

చిట్టి - ఎవరూ వేణుగోపాళం నువ్వా నువ్వా వచ్చావా సరే తీస్తున్నా గోపాళమోయ్ నీవుకూడాతొందరపడతావేమో ఏమీ లేదు అసలు నువ్వు ముందుండి ఆడిని ఎనకాల వెట్టు ఇదుగో తీస్తున్నా (తలుపు తీయగా ఇద్దరూ లోపలకు వస్తారు) రా వేణుగోపాళం ఏం మళ్ళావచ్చావు రా కూర్చో

సీత - అయ్యో (ఏడుస్తూ తండ్రి దగ్గరకు వెళుతుంది)

వేణు — అరే ఎందుకూ ఏడుస్తుంది

చిట్టి - పాపం, పుణ్యం, భగవంతుడికి తెలవాలి పొక్కలో నొప్పంట, ఒరే రంగడూ నువ్వెట్టా ఎల్లావో లేదో సొరపడే మందిసిచ్చుకోరా పిచ్చిదవా

వేణు - అసలేమిటి రంగా

చిట్టి — ఏం లేదు లే

వేణు - చా వూరుకో ఏం రంగా

రంగన్న - ఏముంది బాబూ సిగరెట్లు పట్టుకురమ్మని నన్ను బజారు పంపించాడు తిరిగి వచ్చేటప్పటికల్లా తలుపులు వేసున్నై ఎంతసేపు కొట్టినా తియ్యడు ఇక తలా మిమ్మల్ని పిల్చా

వేణు - (చిట్టివంక కోపంగా చూస్తాడు)

చిట్టి - ఏంటి వేణుగోపాళం అట్టా సూస్తావు అసలేటూ లేదంటె

వేణు - ఏం సీతా, యేం జరిగింది.

సీత - (ఏడుస్తూ) మా అమ్మ బజారుకెళ్ళాను. నేను వరండాలో కూర్చున్నాను. ఎవరో చూస్తున్నారు. లోపలకు రమ్మన్నాడు ఎంతో పెద్దమనిషిలాగా.

చిట్టి - ఇందులో తప్పేమున్నా వున్నదా?

వేణు - నువ్వూరుకోవోయ్......అతనెవరన్నా చూచారా సీతా,

సీత - అబ్బే. ఎవరూ లేందే అక్కడ

చిట్టి - ఏంటి, ఎవరూ లేరు. అమ్మో అమ్మో ఆ పొట్టోడు ఎంతమూసాడు సిన్న ముప్పానలా కళ్ళజోడు పెట్టుకొని, ఎందుకూ అబద్ధమాడతావు అట్టా.

వేణు - (చిట్టివంక చూస్తూ...తరువాత సీతతో) ఆఁ, తరువాత ఏంజరిగింది సీతా,

సీత - లోపలకొచ్చింతరువాత చేయిపట్టుకొని ఏమిటో నిన్నే పెళ్ళి చేసుకుంటా; ఆకాశం సాక్షిగా, భూదేవి సాచ్చిగా అంటున్నాడు.

చిట్టి - (నాలుక కరచుకుంటాడు)

రంగన్న - (కోపంగా) పిలను యింట్లో పెట్టి వెళితే! యింతపని చేస్తావా! ఇన్నేళ్ళనుండి యీ యింట్లో పనిచేస్తున్నాంగాని యిట్టా ఎప్పుడూ జరగలా! అయినా బాబుసాలు ఎక్కడికిపోతది ఏళ్ళురాగానే సరా! కుక్కకూ వచ్చినై సికూ వచ్చినై.

చిట్టి - (తెల్లమొఖం వేస్తాడు)

వేణు - తొందరపడకు రంగా! నేను మందలిస్తాను. అమ్మాయిని తీసుకుని ఇంటికి వెళ్ళు యీ సంగతి ఎవ్వరితో చెప్పకు. ఆఖరకు రాజారాంగారితో కూడా అనొద్దు!

రంగన్న - అట్టాగే బాబూ! రా! అమ్మాఁ (వెళ్ళిపోతారు.)

వేణు - ఎందుకురా! నీ బ్రతుకు మండా! నిష్కలంకమైన వంశములో, శనిపక్షిలాగా చేరావు.

చిట్టి - (కోరచూపు చూస్తాడు)

వేణు - అలా చూస్తావేరా! రాస్కెల్, చావరాదూ ఏ గోతులోనైనా పడి. (వెళ్ళిపోతూ తిరిగి చూస్తగా చిట్టి తీవ్రంగా చూస్తూవుంటాడు.) ఏం అట్లా చూస్తావు

చిట్టి - ఇసారపడతన్నా లే! (తల చేతితో పట్టుకుంటాడు)

వేణు - ఏడువుకూర్చుని. (వెళ్ళిపోతాడు.)

చిట్టి - (తలఎత్తి రెండడుగులువేసి) ఒరేయ్! వేణుగా! యిన్ని తిట్టావురా సరే కాచుకో ఏంతిట్టావురా! ఏంతిట్టావురా! ఆడదానిమాటలు నమ్మి నువ్వుండికూడా, ఆ రంగడిగాడితో నామీద వ్రాయిస్తావా, నన్ను తిట్టిస్తావా, ఒరేయ్! నాకు తెలుసురా! నీకడుపుమంట మాట మాటకే మాయింటికిరావటం మంచిదికాదురా అన్నాయన్నాననేగా అసలు నువ్వెవడవెహె మాయింటికిరావటానికి కులపోడువా గోత్రపోడువా!...ఒరేయ్ నీవాలకమంతా నేనోకంట కనిపెడతున్నా లేరా!...నువ్వు మాట్లాడితే మాయింటికి రావటమేమిటో! మాఅమ్మాయి సంగతి అడగటందేనికో నీ యవ్వారమంతా, రేపు మాబావయ్య దగ్గరకెళ్ళి తేలుస్తా అసలు రేపీపాటికి నువ్వు గయామారేరో (చేతులు పైకెగతీసి) ఒరేయ్ అసలుమీరిప్పుడు రండిరా! యిప్పుడే తేల్చేస్తా (చేతులు క్రిందకులాగి) అయినా నేతొందరపడటమెందుకులే మాబావయ్య దగ్గరకెళ్ళి...ఆయనతో... ఊఁ! ... అనిపించుకొని, వచ్చి మీసంగతి కనుక్కుంటా (విసుగుగా వెళ్ళిపోవును)

(తెర జారును)

చతుర్థరంగం

4 వ దృశ్యం. స్థలం : మద్రాస్‌లో కమల్ రూమ్.

(2 కుర్చీలు. 1 పడక కుర్చీ. 1 డ్రాయరు. గోడలకు అద్దమైన పటములు చేతితో వ్రాసినవి)

కమల్ - (కూర్చొని లెటర్సు వ్రాసుకుంటూ వుంటాడు)

(చిట్టి ప్రవేసించును)

చిట్టి - (ప్రవేసించి కమల్ కుమారుపు చూచి తిరిగి తెరలోకి చూచి) యిక నువెళ్ళయ్యా! వున్నాడులే... యిప్పటికి దొరికావు బాబూ!

కమల్ - (తలెత్తి చిట్టిని చూచి) అరి పిడుగా!

చిట్టి - పిడుగో, పాడుగో తిరిగి తిరిగి కాళ్ళుకుంటుములై పోయినై ఎంతమంది నడిగినా, నీ జాడతూ పొంతూ చెప్పరయ్యే! ఏదిరా, గతీ, అంటూ యీధీధితిరుగుతూంటే, ఆయనెవరో కనపడి పుణ్యాం కట్టుకున్నాడిప్పటికి.

కమల్ - అసలేంపనిమీాద వచ్చావు, ఏమిటి కథ.

చిట్టి - పనిమీాదే వచ్చా (తలవ్రావుచు) తొందరపడ్తావే! చెప్తాగా వుండు.

కమల్ - సర్లే! మా అమ్మగారి సంగతెలావుందో, మీాకేమన్నా తెలిసిందా!

చిట్టి - ఏమో! నాకేం తెలుస్తుందాగొడవ! ఏమిటసలావిడ గారికి.

కమల్ - నీమొఖంలే! జ్వరం వస్తోందని లెటరు వ్రాసాను. మా మోహన్.

చిట్టి - అరి దేవుడా! లెటరంటే గుర్తొచ్చింది. యిదిగో నీ లెటరు. మాబుల్లి నీకు రాసి పోస్టులో వేసుమంది (చేతి కిచ్చును)

కమల్ - యింకేం, అది చేత్తో పట్టుకొని యిక్కడ వాలావన్న మాట.

చిట్టి - లేకపోతే ఎప్పుడొచ్చి నీదగ్గర పడ్డావమా అని, కొట్టుకుంటూ యడ్రస్ చెప్పమంటే సెప్పిందనుకున్నా!

కమల్ - (లెటర్ చదువుతూ వుంటాడు)

చిట్టి - ఏం రాసిందేమిటీ

కమల్ - వెళ్లిన పనిలో విజయం పొందేవరకు తిరిగి రావద్దని

చిట్టి - (తలవూపుతూ) రావద్దనే, రాయించాడూ!

కమల్ - (ఆలోచనగా) అమ్మ విషయం వ్రాయలేదే!

చిట్టి - ఏంటాలోచిస్తన్నావు బావయ్యా!

కమల్ - అబ్బే ఏం లేదోయ్! మా అమ్మగారికి ఉపచారం చేయడానికి, మీ అమ్మాయిని వెళ్ళమని జాబురాద్దామా అనీ.

చిట్టి - నువ్వు రాస్తే మాత్రం, ఎల్లనీయొద్దూ!

కమల్ - అదీ నిజమే! ముసలాయన్ను దాన్ని వదలి వుండలేరు పాపం.

చిట్టి - ఆఁ! ముసలాయనో. ముసలాయనో అంటావు నువ్వు. ముసలాయన నొదిలినా, పడుసాయన నొదలొద్దు...

కమల్ - (ఆశ్చర్యపడి) పడుచాయ నెవరోయ్'...

చిట్టి - ఎవరా! ఎంగవేటీ! తానూ బొంగరం లేసి వెధవొక డున్నాడులే. పొద్దత్తమానం ఆడింటోనో మా ఇంటోనో దద్దరిల్లి పోవాల్సిందనుకో.

కమల్ - (తీవ్రంగా) ఎవరోయ్!

చిట్టి - యింకెవరూ! ఆడే! ఏణుగోపాళంగాడు!

కమల్ - ఓహో! అతనా, వేణు! బాల్యమిత్రుడు కాదటోయ్ అందుకని

చిట్టి - అదిగో అనే తెచ్చింది కతక్కాళ్ళు ముంతకు చెవులూనూ...శీటికి మాటికి కింటికొచ్చి శిందులెత్తి యిందులు మెక్కడానికీ దేవడంట. కులపోడా గోత్రపోడా! ఆవని తగదిబ్బాయన్నానః నానాకూతలుకూసి యీంపు చిట్లకొట్టి రంగడి సీతమొఖాన్న వుమ్మేయిస్తాడూ! నన్నే యింత చేసినాడు నిన్నెంత చేస్తాడో. నీవే తెల్సుకోవాలిక. అసలు మాబుల్లికి ముద్దుంటే యీగాడ వెందుకొస్తుందట యిదిగో బావయ్యా! చూస్తూఫూరుకుంటే మేస్తాపోతుందిక, ఆయన్ని నీకెందుకూ. నువ్వు ఊఁ! అను ఆడంతు నే తేలుస్తా.. ఆడితస్సాదియ్యా ఏంగుసగుసా! ఏంకిసకిసా! నూరిపోత్తున్నాడు...అసలీ దేవడంట మనింటికి రావటాన్కి—

కమల్ - (చిట్టిని చూసి నవ్వుతూ) ఖచ్చితమైన పిచ్చివాడ వోయి చిట్టి!

చిట్టి - నేనా ! నువ్వా ! ఆ గ్రుడ్డినమ్మకంలో వుండబట్టే బొమ్మలాడిత్తున్నాడందర్ని, పాడుమాటలు సెప్పగూడదు గాని. ఎదురొచ్చినోడల్లా నన్ను ఆపటం, ఏరా! చిట్టి మీ బావయ్య యీడా, ఆడా. అని అడగటం తలకొట్టేసినట్లుంటోందనుకో, యిన్నెందుకూ. యీనమ్మకంతో ఇంకా నాలుగురోజు లిట్టాగే సాగితే పూరా పుడకతో పిట్టలు రెండూ బుర్ర నెగిరి చక్కాపోతై—

కమల్ - (బిగ్గరగా వెర్రికేకలా) చిట్టీ! (చేతిలోవున్న పుస్తకముతో చిట్టిని కొడ్తాడు) . . . బైటచూడు సుడిగాలి పిడుగుల్తో జడివాన సాగినట్లుందీ ?

చిట్టి - (తెరలోకి చూచి) గాలీ లేదూ వానా లేదు.

(టెలిగ్రాం బోయ్ ప్రవేశం)

టె. బో - టెలిగ్రాం సార్,

కమల్ - (సంతక చేసి టెలిగ్రాం తీసుకొని చదివి విచారంతో తలవంచును)

టె. బో - (వెళ్ళిపోవును)

చిట్టి - (మెల్లన ప్రక్కకువచ్చి) ఏంటది బావయ్యా,

కమల్ - (కెర్రిమూపులతో చిట్టివైపుచూచి తలవాల్చి) చీకటి.

చిట్టి - కంగారుపడక! అసలేంటదీ, సెప్పు.

కమల్ - పద వెళ్ళిపోదాం. మా అమ్మకు చాలా ప్రమాదంగా వుందనీ మోహన్ టెలిగ్రాంయిచ్చాను.

చిట్టి - మరి మావూళ్ళో దిగవేంటీ,

కమల్ - (చిట్టివాక నిలువు చూపులతో) అవును అల్లానే చేద్దాం, మోహన్‌కు లెటర్ కూడా వ్రాస్తాను.

(తెర జారును)

పంచమరంగం

5 వ దృశ్యము. స్థలం రాజవీధి

(ఒకవైపునుంచి పెట్టె బెడ్డింగు ఎత్తుకొని చిట్టి వెనక కమల్, మరొకవైపునుండి రాజారాం ప్రవేశింతురు)

చిట్టి - (దానికి చూస్తూ) బావయ్యోయ్ అదుగో తాతయ్యొస్తున్నాడు (కమల్ వెనుకకు పోతాడు)

కమల్ - నమస్కారం తాతయ్యా,

రాజా - పట్నంనుంచేనా బాబూ, ఉత్తరం వ్రాస్తే స్టేషనుకు బండీ పంపేవాడినే, (చిట్టిని చూచి) నువ్వెక్కడకు పోయావురా. చిట్టి, చెప్పకుండా.

కమల్ - పట్నం వచ్చాడు లెండి,

రాజా - ఊఁ, సరే, యింటికి పదండి నాయనా, నేవెళ్ళి అమ్మాయిని తీసుకువస్తాను వేణుకు జ్వరం వస్తోంది పాపం.

కమల్ - ఉఁహూఁ అల్లాగా, ఎన్నిరోజుల్నుండీ.

రాజా - ఓ వారం రోజుల్నుంచీ

చిట్టి - అందుకని బుల్లి చూట్టానికెళ్లిందా, తాతయ్యా.

రాజా - ఊఁ యింటికి పదండి బాబూ, నేపోయొస్తా.

చిట్టి - (కమల్‌తో నెమ్మదిగా) నేచెప్పలా.

కమల్ - (ఆలోచనగా) నేనెళ్ళి వస్తాలెండి అతన్ని చూచి నట్లుకూడా వుంటుంది.

రాజా - నిజమే, వెళ్ళిరా నాయనా, నువ్వింటికి పదరా చిట్టి.

(నిష్క్రమిస్తారు)

6 వ. దృశ్యం. తెర ఎత్తగా స్థలం : వేణు యిల్లు.

వేణు పుస్తకంచదువుచుండగా సరళ విచారంగా ప్రక్కన కూర్చొని యుండును. బల్లపై బత్తాయిలు చాకు మందుసీసా. గ్లాసులు వుండును.

సరళ : అదుగో వద్దన్నపని చేస్తుంటావ్.

వేణు - ఏమిటి సరళా . .

సరళ - చదవొద్దు బాబూ అంటే మానవేం ?

వేణు - పరవాలేదులే సరళా ! కొంచంతగ్గిందివాళ జ్వరం, చూడూ ఆ ముసలితండ్రికి ఎంతప్రీతో డాక్టర్ని చేసుకో బిడ్డా. నాజీవితం చరమసంధ్యలలో మసకుపడకముందే మీ దాంపత్యానురాగఫలాన్ని, మనుమణ్ణెత్తుకుముద్దాడి ఆనందిస్తా ఆ తర్వాతనే, గుండెలపై చెయ్యివేసుకొని శాశ్వత విశ్రాంతిని తీసుకుంటా అని ఎంత బ్రతిమాలుకున్నా విలియం వింటున్నాడేమో చూచావా, కాని, నిజంగా టెన్నిసన్,

సరళ — ఏమిటా పురాణం వేణూ, యీ జ్వరమేమిటీ యీ వెర్రిదోరణేమిటి! యిలాగైతే నే వెళ్ళిపోతానబ్బాయ్! చెపుతున్నాను —

వేణు — (చిరునవ్వుతో) కాదు సరళా! కూర్చో చెబుతా! ముడతలుపడిన ముసలివాళ్ళ హృదయములో మృదుమధుర ప్రేమ. మూలుగుతూంటుంది కాబోలు.

సరళ — ఆ పుస్తకములా పారవేసి, యీమందు త్రాగుబాబూ! లేకపోతే వెళ్ళిపోతాను. (లేచును)

వేణు — వెళ్ళిపోతావా! సరళా! అప్పుడే వెళ్ళకేం చేస్తావ్. అడుగు నడవనీక అల్లారుముద్దుగా అమ్మా. సరళా! అంటూ ప్రేమించి పెంచుకుని, అరనిమిషముకూడా నిన్నువిడిచి వుండలేని, నిష్కల్మష, నిరాడంబర హృదయమూర్తి నీ తాతగారికంటె నే నధికుడనని అంటావా నాదగ్గర.

సరళ — (బుజ్జగింపుగ) ఊర్కో—వేణూ, ఉపన్యాసాలికి దేనా సమయం. జ్వరం తగ్గిన తర్వాత మాట్లాడుకోకూడదు. పిచ్చివాడవుగాని, నీకుమాత్రం ప్రేమించే వాళ్ళు లేక పోవడమే

వేణు — ఎవరున్నారు సరళా యీవిధంగా పళ్ళంతా కళ్ళుచేసుకుని కంటికి రెప్పలా, కాపాడుతున్న తల్లితప్ప... పసితనంలోనే తండ్రి పరలోకంచేరాడుకదా! కష్టబాధల కడగండ్లెవరు భరిస్తారు సరళా!

సరళ — ఎవ్వరూ భరించనక్కర్లేదు. దైవమే భరిస్తాడు.

వేణు – అదృష్ట దైవమెలా భరిస్తాడు. సరళా! కష్టసుఖాలు, దుఃఖోపశమనాలు పంచుకోవటానికి ఒక జీవితనౌకా. గుండెను చీల్చివేసే ఒక సుస్నేహ అవసరం లేదా! సర్వం ప్రేమమయమై వుండు. ప్రేమచేతనే ప్రపంచం సృష్టింపబడినప్పుడు మానవ హృదయాలు మాత్రం ప్రేమను పంచుకోవటానికి కాదా, తేనె పుష్పాలనుండి మధువు స్రవిస్తుంటేనే తేనెటీగలా బాధను సహిస్తుంది. అల్లాగే ఒక ఆశ ప్రేమిచే ఒకవ్యక్తి ప్రతిమానవునిలో వుంటేనే కాని జీవితాశ, జీవితమాధుర్యమూ, జీవితజ్యోతి హృదయంలో అంకితం కావు. అలాంటి ఆశ నాకేమైనా వుందా సరళా!

సరళ – అబ్బ! వేణూ నీ హృదయమెంత అగాధం.

కమల్ – (ప్రవేశించి చూచి ఆగుతాడు)

సరళ – ప్రేమమయమైన నీహృదయాన్ని నేను ప్రేమిస్తున్నాను. నిన్ను నా హృదయసామ్రాజ్యంలో ఒక పవిత్రప్రేమజ్యోతిగా భావించుకొంటున్నాను. నీవు నాకాత్మీయుడవు. నిన్ను నేను ప్రేమిస్తున్నాను వేణూ!

వేణు – నిజం!.. నిజంగానే నువ్వు నన్ను ప్రేమిస్తున్నావా సరళా!

సరళ – అది నాకర్తవ్యం! ముమ్మాటికి ప్రేమిస్తాను యింకనైనా నమ్ముతావా! దైవస్వరూపమైన, ప్రేమతత్వాన్ని తమ తమ హృదయానుకూలంగా తుచ్ఛమైన కామన్నే ప్రేమంటూ మోసగించే కుచ్చితులను ప్రేమించ

టంకంలా నీలాంటి పవిత్ర హృదయులను ప్రేమించటమే భావి భాగ్యోదయానికి పండువెన్నెల వేణూ! ... మందు తాగవా!

వేణు - తప్పకుండా, సరళా! (తాగుతానేదీ (పుస్తకం అలా పారవేసి చేయిచాస్తాడు)

సరళ - యిదుగో వేణూ! యిదే నీ స్వస్థౌషధి. ఈ దోసుతో నీకు పూర్తిగా తగ్గిపోతుంది (తన చేతితోనే మందు త్రాగించును.)

కమల్ - (చూచి గుర్రుగా చేసి ముఖం చిట్లింపున వెనక్కు తిరిగి) ఆహది (పోవును)

సరళ - బాగా కులాసా చిక్కేటంతవరకూ ఏం చదవకూడదు. ఎక్కువగా మాట్లాడకూడదు. యిది ప్రేమశాసనం వేణూ! వెళ్ళివస్తాను ఏం.

వేణు - మళ్ళీ యెప్పుడు రావటం సరళా!

సరళ - నువ్వే రావాలి మాయింటికి పూర్తి విశ్రాంతి తీసుకుంటే రాగలుగుతావు. వెళ్తాను వేణూ! (తిరిగి చూస్తూ నిష్క్రమించును.)

(తెర జారును)

7 వ దృశ్యం స్థలం రాజవీధి

(ఒక వైపునుండి మతివిభ్రమణంతో చీకటి గోడప్రాంతగా కమల్. మరొక వైపునుండి పిచ్చివాడు పాటతో ప్రవేశం.)

పిచ్చివాడు - పాట:- నమ్మకురా - నమ్మకురా
వనితాజనమును - నమ్మకురా! ॥నమ్మ॥

మాయమాటలను - మమతను గొలిపి
మరుగు చేష్టలను - సాగించెదరూ ॥నమ్మ॥
కామినిలో - సంసారసాగరమూ
గడుపగలేవూ - మునిగిపోయెదవు
నావికుడే నిను - మోసగించురా ॥నమ్మ॥

(కమల్‌కుమార్ దగ్గరకు వచ్చి చూచి వెకిలినవ్వు నవ్వును)

కమల్ - (వెర్రిగా చూస్తూ నిస్పృహగా నిల్చుండును)

పిచ్చివాడు - (కమల్ ముఖములో ముఖంపెట్టి వెకిలినవ్వుతో) యితడొక వెర్రివాడు! (తిరిగిచూచి) యితడూ నామాదిరిగానే ఆడదాని గారడీలో, మోజుదాని మోసంలో, తిక్కెక్కిన పిచ్చోడు (చూచి) అవును అంతే...

కమల్ - (వెర్రిచూపుల దిగాల్పడి చూచుచుండును.)

పిచ్చివాడు - ఇకముందు మాత్రం ఎప్పుడూ నమ్మకాడదాన్ని నవయుగనారీ పిశాచాలు, యిలాగే శవాన్ని చేసి సవాలు కొడతాయ్! తెల్సుకున్నావా! నమ్మక. ఆడదాన్ని మాత్రం నమ్మక, నాగతిచూడు (ఏడ్చును) ఎంతో ప్రేమించాను. ఏడు సంవత్సరాలీడూజోడుగా, సంసారం గడిపాను. చేసుకున్న భార్యే ముత్యాలవంటి మూగ్గురు పిల్లలు ముక్కుపచ్చలారని పసిపాపలు. పండంటి కాపురం! ఏదైతేదానికేం! కామోద్రేకంలో కళ్ళుపొరలేసి పోయినై అప్పుడప్పుడూ బస్తీలకెక్కి గస్తీలు తిరుగొచ్చేది. స్వాతంత్రమంటూ, పాపిష్టిది, చివరికి కన్నబిడ్డల్ని కూడా వదిలివేసి, పరాయి

మగాడితో పరాన్నైపోయింది నీచురాలు... ఆపిల్లలు...
అమ్మా.. అమ్మా అంటూ (ఏడ్చును)

కమల్ - (నేత్రమగాపుల కండ్లనీరు కార్చును)

పిచ్చివాడు - (స్పృహలోనికి వచ్చి) ఓ అమాయక పురుషు లారా! ఆడదాన్ని నమ్మకండి! నమ్మకండి బాబూ! అది చీడపురుగు మగవాడిజీవితాన్ని నాకేస్తుంది. అది మహా మాంత్రి మగవాడివంటి రక్తాన్ని పీల్చిపిప్పిని చేసేస్తుంది. అది సహాశక్తి అది ఎప్పటికైనా! మగవాడిని సమాంతంగా మింగేస్తుంది...అది పక్కలో బల్లెం, కిక్కురుమనకుండా డొక్కలో పొటేస్తుంది. నమ్మకండి బాబూ నమ్మకండి.

పాట:— నమ్మకురా - నమ్మకురా, వనితాజనమును
నమ్మకురా "నమ్మ" (పాడుతూ వెళ్ళిపోవును)

కమల్ - (పిచ్చివాడు పోయినవైపే చూస్తూ మతిభ్రాంతిమున) హృదయసామ్రాజ్యం, ప్రేమసీమ. ప్రణయరాణి ప్రతి ధ్వనిస్తోంది, ప్రణయబిక్ష చిచ్చురగిల్చింది. అనురాగ మృతాస్వాదనకుమారు హాలాహలాస్వాదన, మంత్రపియ మునకుమారు, మారణమంత్రం ప్రేమమూర్తికిమారు భీకరమూర్తి సందర్శనం. అగాధం, అజ్ఞాతం, అయోమ యాంధకారా బంధురం. భయంకరం స్త్రీహృదయం, కాల నీలిమబ్బులో విలయాకాశము, భీగోల్కాపాతముకూడ విజృంభించుచు కాబోలు. యిదికాళరాత్రి కాదు. భయద గాత్రి మాతృసందర్శనమునకు మారు. మహాంకాళి మాతృ సందర్శనము తల్లియడల అపచారము. మృత్యుశయ్యపై

తల్లి మూల్గుతుంది బిడ్డా, బిడ్డా అని అలమటించిపోతోంది. అబ్బా భయోద్రేకం! వజ్రఘాతం. మాతాజ్ఞాతిరస్కృతాపచార వహ్నిజ్వాలల, ఘోర ద్రోహం... మహా పాపం! అమ్మా! అమ్మా! (నిష్క్రమించును)

షష్ఠము రంగము

8 వ దృశ్యము. స్థలం : రాజారాం ఇల్లు.

(డ్రాయరుపై కపిల్ కుమార్ ఫోటో దాని ఎదురుగా కుర్చీలో కూర్చొని సరళ విచారంతో)

(ఒక వైపు నుండి చిట్టెమ్మ, మరో వైపునుండి రాజారాం విచారంతో ప్రవేశించి సరళకిరుప్రక్కల కూర్చొంటారు)

రాజారాం - సరిగ్గా ఇవ్వాళ్టికి మూడునెలలు. ఎక్కడికి వెళ్లాడో ఏంచేస్తున్నాడో, అసలెందుకు వెళ్ళాడో కూడా తెలియకుండా వుంది...

చిట్టి - వాళ్ళమ్మ చచ్చిపోయిందని మతిచెడిపోయిందేమో,

రాజా - (ఆలోచనగా) అయితే అదీ నిజమే కావచ్చు. అయినా పట్నంనుంచి, ఎకాఎకిని మనవూరికే వచ్చినవాడు, మనకు తెలియకుండానే వెళ్ళిపోవటమేమిటంట.

చిట్టి - తల్లిప్రేమ నీకు తెలీమలే తాతయ్యా,

సరళ - వేణు ఇంటికివస్తే నాకు కనపడకుండా ఎందుకు వెళ్ళారు తాతయ్యా,...

చిట్టి - అసలూళ్ళోకొచ్చింతర్వాత నీకు కనుపడకుండా, ఎందుకెళ్ళాడు.

మోహన్ - (ప్రవేశించి)

సరళ - (చివాట్లు తేచిగ్గుగా వెళ్ళి) ఏం అన్నయ్యా, అంతే మైనా తెల్సిందా.

మోహన్ - లేదమ్మా. చిన్నకేబాధువుంది కాని స్నేహితులు కాని వాడిని చూచినట్లు కనుపించదు.

సరళ - (కంటనీరు కార్చుచు తాతగారి దగ్గరకి వెళ్ళుచు) అసలు...

రాజా - కనుక్కోగలిగావా, మోహన్, ఏ కారణం చేత వెళ్ళాడో.

మోహన్ - నాకూ అదే అయోమయంగా వుంది తాతయ్యా, వాడు ఇంటికి వచ్చేటప్పటికే, అమ్మ చచ్చిపోయింది. ఆలస్యంగా వచ్చాడన్న విచారంలో (దేశంలో కొంచెం చింతిపడ్డాను దాని మీద ఏమిటో అర్థంగాని ఆవేశంలో (విచారంగా తల్లి శవాన్ని కూడా వదిలి వెళ్ళిపోయాడు. ఆ తరువాత మీరు వచ్చారు ఏదైనా వెర్రి అనుమానంతో వెళ్ళిపోయాడేమోనని నా అభిప్రాయం.

(రంగన్న ప్రవేశించి ఒక ప్రక్కగా నిలవబడతాడు)

సరళ - (ఆప్యాయ విచారాలతో) అనుమానమా, దేనికను మానం ఎవరిమీదన్నయ్యా,

చిట్టి - అనుమానం కలిగితే కలగొచ్చులే. ఎవరిమీదైనా అనుమానపడే వుండొచ్చు. అంతేలే (సరళతో) ఏమో, నీమీదేనేమో,

రాజారాం - నోర్ముయ్యరా, ఎధవ, పిచ్చిపిచ్చిగా వాక్కు. ఫో అవతలికి

మోహన్ - అప్పుడప్పుడు యింతర గొడవలేనైనా, యీవిధంగా జరిగే అవసరం కలుగదు అందుకే ఏమైవుంటుందా అని)

సరళ - (ఏడ్చుచు) అయితే నామీదనే, అనుమానం... ఎందుకూ. నేనేం చేశానని

మోహన్ - వెర్రితల్లి, విచారపడక, నే చెప్తున్నానుగా, ఆలోచన లేని అనుమానంతో వెళ్ళివుంటాడు, దానికోసం నువ్విలా గుండె పగులగొట్టుకుంటే ఎలాగమ్మా నీబుద్ధి మాకు తెలియందా, ..

సరళ - అయినా అంత తేలిగ్గా అనుమానపడే మనిషిగారు... ఏదో, పెద్ద కారణమేవుండాలి. అంత పెద్ద కారణం నాలో ఏముందో నా బ్రతుకే అందుకు ఆధారమేమో,

చిట్టి - ఏమో ఎవరన్నా, ఏమన్నా, చెప్పారేమో, ఏ పుట్టలో ఏ పాముందో ఎలా తెలుస్తుంది.

రాజా - ఎవరేం చెప్తార్రా, అయినా, మనలో మనకీ పొరపులు పెట్టాలన్న అగత్యం ఎవరికీ... మనమెవరికేం కీడు చేశామనీ

చిట్టి - నీకు తెలవదు తాతయ్యా, ఇంటి దొంగనీశ్వరుడైనా పట్టలేడు (రంగడివంక చూచి పళ్ళు కొర్కును)

రాజారాం - వాడికేసి చూస్తావేమిట్రా! వాడేమన్నా చెప్పాడేమోననా ఓరివాజమ్మా, మిన్ను విరిగి మీదపడినా ఒకరి విషయం ఒకరికి చెప్పడు. వాళ్ళ తాతలనాటి నుంచీ, మనింట నౌకరీ చేస్తున్నాడు. అసలు నువ్వేమన్నా వాగేద్దానివేమో చెప్పు.

చిట్టి — అప్పుడ్లే ఎర్రోడి పెళ్ళాం వాడకల్లా వదినంట అట్టాగుంది. యింతకూ, మీరాయింట్లో వుండననేగా నౌకరోడి దగ్గర్నుంచి సులాకనయ్యాను. పోతానంటే పోనీరు. పోతేనే నాంచిది ఎందుకొచ్చింది రభసాతా (లేచి) పోతాగానీ అసలు గుట్టాయన్నలోనే వుంటే, ఆడు శెప్పాడీడు చెప్పాడ గాడిపోసుకోటం కూడా తప్పే!

మోహన్ - (ఆప్యాయంగా) ఏమిటా అసలుగుట్టు చిట్టీ

చిట్టి — నాకెందుకొచ్చిన గొడవలే బాబూ. మీరాతిప్పలు మీరు పడండి. నేనేదన్నా! కుతికట్టుకుంటారు.

రాజా - తెల్సిందేదో చెప్పేస్తే నాకెందుకంటె ఎట్లా ప్రాణాలుపోతుంటే.

చిట్టి - నువ్వడగావుగాబట్టి సెప్తున్నా, బావయ్య బలే పెద్ద మడిసనుకున్నా, కొత్తలో... పట్టంఎల్తె బట్టబయలైందా గుట్టునాస్తా.

రాజా - త్వరగా చెప్పిచావరా! అదేమిటో...

చిట్టి - శెప్పుట లేదేంటి. మొన్న నేను పట్టంఎల్లలే అప్పుడే కాఫీ కోసం బజారు వంపాడనన్ను... దారిలో పోలీసోళ్ళకు మనకీ చాలాడరిగింది అదికూడా శెప్పమన్నారా!

మోహన్ - అదంతా దేనికిలే, అసలుసంగతేమిటో చెప్పు.

చిట్టి - పోనీ, అక్కడకక్కడా శెప్తా!

రాజా - పళ్ళూడగొట్టు ముందు గాడ్దెను.

చిట్టి - సరేలే ఎల్లి తిరిగొచ్చేసరికి, కళ్ళు జిగేల్‌మన్నై వొళ్ళు జల్లుమంది. బుర్ర తిరిగిపోయింది. మోహన్ తీరా మొద్దు నగందా పకపకలాడ్తూ బావయ్యముఖం మీదికి బాణం లాగా వంగి బాసాడ్తోంది. బంగారు బొమ్మనుకో

సరళ - (కన్నీటి ఏడ్చుచు) నిజంగా నా చిట్టి మీ బావయ్యేనా!

చిట్టి - యింకా సెప్తా విను.

రాజా - చెప్పక్కర్లేదులే యిక. నోర్ముయ్, (మోహన్‌తో) అర్థమైందా మోహన్. అంతు తేలినట్టేనా! యిల్లా తయారయ్యాడన్నమాట కమల్‌కుమార్! రైలు దిగొచ్చానాడేను రైనప్పుడే వాలకాన్నిబట్టి ఏదో అనుమానించాను. కాని యిల్లాంటిదనుకోలేదు. వెంటున్న యీ వెధవ చెప్పలేదప్పుడు.

చిట్టి - నిక్కచ్చియవ్వారమనుకున్నానేటి, ఆకూసేపేకా మోసమనుకున్నా నాకేం తెల్సు...

మోహన్ - యిదిమాత్రం నేను నమ్మలేను తాతయ్యా! ఒకవేళ ఇల్లాంటి అభిప్రాయముంటే యిక్కడకువచ్చి వెళ్ళిపోవటం దేనికి.

రాజా - యింత అమాయకంగా మాట్లాడతావే మోహన్. యీ వెధవ లేడయ్యా తైనా వెళ్ళే వెనక, పీడిప వదిలించుకోవడానికి ఇక్కడకొచ్చుంటాడు.

చిట్టి - ఆఁ! అంతే, మీరు నమ్మండి, నమ్మకపోండి. ఏమన్నా అనుకోండి, ధగధగా మెరిసిపోయిందానికోసమే దాడేసి

కెళ్లాడు, బావయ్యా యిందులో ఏం ఢోకా లేదు. దానెంట పడేవాటి కేమీదో జండా పీకేసుంటాడు

సరళ – తెలిసి నేనే పాపం చేయలేదు. మరి యిది ఏ పాపం యొక్క ఫలితమో తెలియదు. (ఫోటోతో) నాలో ఏం లోటును గురించి నన్నిలా ఏడ్పించటం కమల్...

రాజా – ఏది, ఎల్లాగైనా ముందు తను ఎక్కడున్నాడో తెలుసుకోవటమే మన కర్తవ్యం. కమల్ ఇంత ద్రోహిగా సంచరిస్తాడని కలలో కూడా అనుకోలేదు నేను...

సరళ – పోన్లెండి తాతయ్యా నా కమల్‌ని దూషించకండి.

రాజా – అవున్లే అమ్మా ఎదుట లేని వ్యక్తిని, ఏమీ అనకూడదు నాకు తెలుసు కానీ ఏం చెయ్యను. నీకన్నీటి పొంగుకు నా కడుపు తరుక్కుపోతుంటే నాయనా! మోహన్ ఏం చేద్దామంటావు

మోహన్ – ఎట్లాగైనా కానీండి కమల్ యీ ప్రాంతాలలో లేనట్టే అందుచేత మనం దూరప్రాంతాలలో విచారించడం మంచిదేమోనని.

రాజా – వేణు మద్రాస్‌నుంచి యీ బండికి వస్తానని జాబు వ్రాశాడు. రావచ్చు బహుశా

చిట్టి – రానచ్చేంటికీ. రానేవత్తే (కోపంతో వెనుదిరుగుతాడు)

సరళ – (లేచి) ఏం వేణూ కనుపించారా.

వేణు – లేదు సరళా, పట్నం యావత్తు గాలించాను కమల్ నెరుగున్న ప్రతివ్యక్తికి ఆశ్చర్యపడి కన్నీరు కార్చనివారు లేరు వాళ్ళందరూ ఎంతో ఆప్యాయంగా కమల్ జాడతీయడానికి

పట్నంలోనే గాకుండా, చుట్టుప్రక్కలకూడా, స్వయంగా పోయి తెలుసుకువచ్చి, చాలా చింతించారు కమల్ అంటే వాళ్ళందరికీ, ఎంతగౌరవం, ఎంతప్రేమ, నాకెంతో ఆశ్చర్యం కలిగింది...

రాజా - అయితే కానివ్వు కానీ, కమల్‌మాత్రం మనవంశానికి తీరనికళంకాన్ని తీర్చిదిద్దిన, తేజఃపుంజం కత్తని తేల పోయింది దేంతోనో కలిసి లేచిపోయాట్ట

వేణు - ఎవరా అన్నది మనిషా, పశువా

మోహన్ - మనచిట్టి చెప్పాడు. ఎవరా ఒకస్త్రీతో సరసాలాడుతుంగా. మొన్న ఇతను వెళ్ళినప్పుడు చూచాడట. దానికోసమే తిరిగి వెళ్ళాడని తాతగారి అభిప్రాయం. నాకా విషయంలో ఎంతమాత్రం నమ్మకం కలుగటంలేదు.

వేణు - నాన్సెన్స్. వీడేదో పొరపాటు పడివుంటాడు. కాకపోయినా కమల్‌కు అక్కడున్న గౌరవప్రేమలను బట్టి ఒకవేళ ఎవరైనా ఫ్రండ్స్, రాకూడదా. అంతమాత్రంతో, అజ్ఞానుడెవడో అన్న మాటలనునమ్మి చెడుగా వూహించడం వెర్రితనమంటాను. కమల్ నడతను శంకించటం గ్రుడ్డితనమంటాను. విద్యావిజ్ఞాన సంపన్నుడైన, కమల్‌ను, విలాసభోగిగా వూహించటం హృదయశూన్యతంటాను. ఎదుటవాని వ్యక్తిత్వాన్ని గుర్తించలేని వ్యక్తి, మానవత్వంలేని మహిషమంటాను. గౌరవకుటుంబీకుడైన, కమల్, కామోద్రేక పరివాహంలో కళ్ళుమూసుకుని, గంతులేసేంతటి అవివేకి కాదంటాను ఘట్టిగా. (...బదర్ మోహన్ లోకులు

కాకులన్న సామెతను, దృష్టిలో నుంచుకొని, కమల్ కుమార్ అన్వేషణ విషయంలో, మా అందరికంటే కూడా, యిప్పటికంటె వేయిరెట్లు బాధ్యత సహించాలనీ యీ సంఘటనలోని సత్యాన్ని సోదరులో కాని కాదగ్నసితిగా అందింపటాని కాత్మబలికైనా వెనుతీయక పాటుపడాలనీ మిమ్మల్ని ప్రార్థిస్తున్నాను. (ఆలోచనగా చిట్టివంక చూచి) అక్కడి విషయం ఒక్కరినోటకూడా వినలేదు నేను....

చిట్టి - ఊఁ! ఇక వేణుగోపాళంగారి తీర్పు అయిపో... ఇందండి.

మోహన్ - (వేణుతో) మీరింతగా చెప్పాలా నాకు. ఒక్కతల్లి కడుపున పుట్టకపోయినా, యిరుగు పొరుగుల బిడ్డలమైనా నిజానికిద్దరం మిత్రులమేయైనా బాల్యంనుంచీ యీనాటి వరకూ యికముందుకూడా ప్రకృతిదృష్టిలో మేముభయులం ఏకోదర సోదరులుగా హత్తుకుపోయాం. సన్మైత్రి లక్ష్యాన్ని చాటి, విశ్వసోదరప్రేమ బీజాలను వెదజల్లటమే, నా పరిశ్రమలక్ష్యం. ప్రధానాశయం. వాట్లసిద్ధికై నా జీవితాన్నంకితం చేస్తాను.

వేణు - (ధాంక్య్ వెరీమచ్) యికముందు మనం దూరప్రదేశాలకు వెళ్ళి విచారించడమవసరం మీరు బోంబేసైడు వెళ్ళండి, రేపు నేను కలకటా వెళ్తాను అక్కడ నాకు తెల్సిన వారుకూడా వున్నారు

చిట్టి - మోహానోయ్, నేనుకూడా ఎటన్నా ఎళ్లిరానా!

రాజా - వెళ్లు కాట్లోకి వెధవవాగుడూ నువ్వూనూ!

మోహన్ - బెంగుళూరు సైడ్ కూడా వెళ్ళటం మంచిదను
కుంటాను. వెళ్ళినవాడెక్కడోచోట వుంటాడు గదా! మనం తిర
గటంలో తారుమారు కావచ్చు. అందుచేత, సాధ్యమైనంత
వరకూ నాలుగువైపులా ఒకేసారి వెదకటం అవసరం.

సరళ - నేనూ బయల్దేరతా నన్నయ్యా! సుడిగాలి వడికారిన
నా ప్రేమజ్యోతిని స్వయంగా వెలిగించుకుంటాను. పిడు
గుల రాపిడికి నలుగుతున్న. కడుపుమంటల కార్చిచ్చును
నాకై నేనే చల్లార్చుకుంటాను. కాక, నాడీకాలసాగరంలోని
కాలకూట విషాగ్నిజ్వాలల కాహుతైపోతాను. (కన్నీరు)

మోహన్ - ఏడవకొదినా. నీ మానసికోత్సాహమే మా
కార్యసాధనకు ప్రోత్సాహం, నీవు బయల్దేరటం మంచిది
కాదమ్మా,...ఏం బ్రదర్ ఏమంటావు నీ అభిప్రాయం.

వేణు - నిజమే. నీవిప్పుడొద్దులే సరళా!.. యీ స్థితిలో తాత
గారూ శ్రమపడలేరు. అందుచేత, చిట్టిని బెంగుళూరు సైడు
పంపటం మంచిది. ఏరా చిట్టి వెళ్తావా రేపు బెంగుళూరు..

చిట్టి - బెంగుళూరు గంగులూరు నాకు తెలవదు. నేనెల్తే కం
కస్తే ఎల్తా!

వేణు - కంకటా, వెళతావా?

చిట్టి - యెల్తానంటే... మీ రెల్లగొట్టినోళ్ళు నేనెల్లలేనో
ణ్ణేనా! బుల్లి రాసిచ్చిన వుత్తరంలో, అమాంతంగా ఎల్లి
చెన్నపట్టంలో కూకున్నానే చెన్నపట్టంఎల్లినోణ్ణి కలకస్తా
ఎల్లలేను మీరుంటే ఆపైన నాలుగడుగు లుంటుంది...
అయినా నేనెల్లే దేంటంట బుల్లిచ్చిన వుత్తరం పుచ్చుకోని

రైల్లో కూర్చుంటే అమ్మాకల్లైతే అదే వసుకుపోయే. ఇంత పిన్న జనం ఏంటంట...

మోహన్ - సరే! వేణూ కలకత్తాలో నీ ఫ్రెండున్నాడు, అడ్రెస్ వ్రాసియివ్వు వాడికో లెటర్ కూడా వ్రాసియివ్వు వారి సహాయంతో మనవాడు ప్రయత్నిస్తాడు. ఆమాత్రం వెళ్ళ లేడూ! వెళ్తాం సరే ఏం' చిట్టి వెళ్ళలేవూ

చిట్టి - శకునాలు, పలకటమేగాని, తెలివిచ్చి పంపటం వుంటేగా మనసంగతెత్తేస్తోందుకూ...

వేణు - సరే అల్లాగే చేద్దాం...సరళా యికనీవువిచారం మాను యివ్వాలి లేకపోతే మాప్రయత్నం విజయానికి వెన్నెలుం లుండదు. కలకత్తావారి; అడ్రెస్ నీకూ యిస్తాను అవసర మైతే లెటరువ్రాసి విషయాలు తెల్సుకోవచ్చు.

రాజా - నాయనా! వేణూ! కలకత్తా నేను వెళ్తొస్తాను. చిట్టి గాడింటిదగ్గరే వుంటాడు. అమ్మాయికి తోడుగా వాడు అక్కుపక్షి వెధవ నేనే వెళ్ళాలిబాబూ!

మోహన్ - మీ రెందుకు తాతయ్యా! పెద్దవారు. దానికితోడీ మనోవ్యధవకటి. మీరు శ్రమపడలేరు యింటిదగ్గరుండి విశ్రాంతి తీసుకోండి

వేణు - నిజమే తాతయ్యా విచారోద్రేకంతో గుండెలు పగుల గొట్టుకుంటున్న సరళ. మీరు దగ్గరుంటె కొంతవరకైనా స్థిమితంలో వుంటుంది...

రాజా - కాదులేబాబూ నేనే వెళ్ళివస్తాను. కలకత్తాబాబు వారి అడ్రెస్ వ్రాసి యివ్వు యింకో మాటబాబూ పతనం

కానున్న నా వంశగౌరవోద్ధారకుడా కమల్ కుమార్ తల్లి లేని ఆ పసిపిల్లనీ అల్లారుముద్దుగా, కళ్ళల్లో పెట్టుకొని గంపెడాశతో ప్రేమించి పెంచి పెద్దచేసి కాపాడుకుంటూ, ఈ భర్త వియోగ విచారంలో, ప్రాణాంతకష్టాల పడిఉన్న నా చిట్టితల్లి ప్రాణదాత ఆ కమల్ కుమార్ ఆ కమల్ కుమార్ ను, తీసుకువచ్చి ఆ రెటిప ప్రతిష్ఠించాల్సిన బాధ్యత మా ప్రముఖులు మీరే గాబూ! ఎంతడబ్బైనాసరే వెనకాడొద్దు బాబూ కావల్సింది కమల్ కుమార్ మాత్రమే యిక లేవండి బాబూ భోజనాలు చేయండి.

వేణు - మేము కోరేదికూడా అదేగా తాతయ్యా

మోహన్ - కాని బాగు శ్రమపడటం, మాకెంతమాత్రం...

రాజా - ఫర్వాలేదులే నాయనా ఒకేయ్ చిట్టీ యింటిదగ్గరుండి అమ్మాయిని జాగ్రత్తగా చూస్తుండు సరేనా!

చిట్టి - ఊఁ! సరే ఎల్లండెల్లండి...

(తెరజారను)

సప్తమరంగము

9 వ దృశ్యం - స్థలం: కలకత్తాలో రేణుకాదేవి ఇల్లు

పెయింటింగ్ స్టాండ్ కెదురుగా నిలబడి కమల్ బొమ్మ వ్రాస్తూవుంటాడు. బొమ్మ (బ్రిడ్జిపై వెళుతున్న రైలు' బ్రిడ్జి ఇరిగి సగంబండి నదిలో పడుతుంది)

కమల్ పాట:- ఆశా...నిరాశ.

కలదా...చీకటిలో...ఆశాజ్యోతి ||ఆశా||

తారకమేదీ జీవితయాత్రలో

కోరికలెన్నో - తీరనివారూ
ఆరని ఆశ - అందనివారికి
తారు మేవీ... జీవితయాత్రలో
ఊహలలో నే... సాగెదరెటకో
ఊహల స్మృతిలో - మనసిగో వృథే కాద
స్థిరము నిజము - ఆయుతే... ॥తార॥

రేణుక - (ప్రవేశిస్తూ) వైధవ్యశోకం నైధవ్యపుజంట నీతి నియమాలంటేగా చేతిలో బాగ్ బల్లమీదకి విసిరి ఒకకుర్చీలో కూర్చుంటుంది.)

కమల్ - (బొమ్మవ్రాస్తూనే) ఏమిటీ ఉద్రేకంలో కంబావనే కత్తిని కనుతున్నావు! ఎవరేమన్నారేమిటి!

రేణు - నా, మెవరేమనుకుంటే మాత్రం నాకేం..

కమల్ - (చిరునవ్వుతో) అయితే! ఆమార్గం చాలా గొప్పది

రేణు - చిత్రకారులు విదుకులు యీ మార్గం జెందుతున్నారనో. చాలామందిలా నాకూ పురుష్లు కనబడుతున్నారు

కమల్ - (పరధ్యానంలో) ఎవరికోసమో నా యీకళా సంపద, యీకళా 'పుణత' ఎందుకో తెలుసా. ఎన్నో కోర్కెలతో నేనెంతో కావాలని ఎన్నోకలలు కన్నాను. నా యీ అపురూప సౌందర్య లలితకళలో ఆమె నభిషేకింపదలచాను. కానీ, కాలం ఎదురు తిరిగింది లోకం ఏకమై నామీద కత్తిని కట్టింది. నా ఆశలు నిరాశలు చేసి నా కళా దేవతను, చివరికి నన్ను గూడా ఇహానికీ పరానికీ, కాకుండా చేసి తన

కనిపిస్తున్నది. (కొంచమాగి) ఆఁ అట్లనుకున్నాను. ఎంతసేపైందని వొచ్చి.

రేఖ- వచ్చినందుకు కాలం వృధా పోలేదు లే, అయితే మీరేదో పరధ్యానంతో వున్నట్లున్నారు,

కమల్ - అబ్బే! అదేమీ లేదు, కళాసేవకునితో పాటు కవిని కూడా కావాలని, ఈరోజే ప్రథమంగా ప్రయత్నం చేస్తున్నాను. ఎలా వుంది నా కవితా ప్రవాహం.

రేఖ - అది కవితా ప్రవాహం కాదు, హృదయాంతరాళాల్లోనుండి వుప్పొంగే ప్రళయానలజ్వాలలు, నిరాశాజీవి విషాద, దుర్భరావస్థ, ఎట్లానన్నను అది కవి కావాలని చేసే ప్రయత్నమనీ ఇది తప్పక ప్రణయజ్వాలే

కమల్ - ప్రణయజ్వాల .. ప్రణయజ్వాల (మనోప్రపంచకు పోవును)

రేఖ - (పరధ్యానంలో వున్న కమల్‌ను చూసి తిరిగి బొమ్మ వంక చూసి) అరే, మీ యాక్సిడెంటు జరిగినప్పటినుండి నాకిల్లాంటి దృశ్యాలు చూస్తేనే చాలా భయమేస్తుంది. నిజంగా భగవంతుడా రోజున మీ యందు దయచూపాడు పూర్తిగా!...ఆఁ! ఇప్పటికైనా మీరెవరో చెప్పరుగా.

కమల్ - నా మాటకేంగాని, రేఖా నా యాక్సిడెంటు దృశ్యము వలెనే వున్నదాయిది. ఆఁ! రేఖ, నేనెల్లా పడిపోయానా రోజు మీ కారు క్రింద!...

రేణు - మానాన్నగారూ, నేనూ, కార్లో వస్తున్నాం. నేను కారు నడుపుతున్నాను. మీరు రాంగ్ సైడ నడుస్తున్నారు. నేనుహారన్ కొడ్తూ స్పీడ్‌లో వస్తున్నాను. మీరు తప్పుకుంటారనే అభిప్రాయం, యింతలో వెనక సీటులోవున్న మా నాన్నగారు హా! అన్నారు మిమ్మల్ని నాచేగాబోయే నేనేమిటో అనుకొని వెనుతిరిగి చూశాను. యీలోపల కారు మీమీద నడిచింది. ఆ వెంటనే స్పృహతప్పియున్న మిమ్మల్ని మా కారులోనే హాస్పిటలుకు తీసుకొని వెళ్ళాం. మీ విషయమై విచారించ ఏర్పాటుగాకు ఫలానా, అని చెప్పినవారెవరూలేరు. కానీ మీముఖవాలికలనుబట్టి మీరూ ఆ ధనులనే అభిప్రాయముతోనూ తలవని తలంపుగా మీకీ ఆపద అంతా మా కారువల్ల జరుగుట చేతనూ మా తండ్రిగారెంతో డబ్బైనా వెనుదీయకుండా ఖర్చుపెట్టారు. మీరంటే ఎంతో అభిమానము ప్రేమకలిగిందాయనకు.

కమల్ - ([illegible])

రేణు - ఆ తర్వాత హాస్పిటల్‌లో పదిహేనురోజులుంచి మా యింటికి తీసుకొనివచ్చాం. మీకు పూర్తి ఆరోగ్యం లభించే వరకూ యింటినుండి బయటకు వెళ్ళనీ యొద్దన్నారాయన.

కమల్ - మరి మీతండ్రిగారేరీ!

రేణు - మా స్వగ్రామం వెళ్ళారు నెల్లూరు.

కమల్ - యీ ఆక్సిడెంటు జరిగి ఎన్నిరోజులైందీ—

రేణు - మూడుమాసాలౌతుంది. యిప్పుడైనా మీరెవరో ఏమిటో, చెప్పాలి. మొదటినుంచీ మిమ్మల్ని నేను గమనిస్తూనే వున్నాను. నేను నా అనుభవంలో మానవ ప్రపంచాన్ని చాలా వరకూ ఎరుగుదును. ఎన్నో నవలలు, కథా పుస్తకాలు, చదివాను కాని మీలాంటి మనఃప్రవృత్తిగల మనిషిని చూడలేదు కనీసం కథల్లోగూడా. మీలాంటి పాత్ర సృష్టించబడలేదు. మిమ్మల్ని చూస్తున్నకొద్దీ మీ గురించి తెలుసుకోవాలనే కుతూహలాన్ని హృదయం ఉటంకిస్తోంది.

కమల్ - అదేం, వెఱ్ఱివేఁళా! నేనేం, పురాణ పురుషుడనా! వీరాధి వీరుడనా! లేక, దేశసేవా దురంధరుడనా! సామ్రాజ్యాధికార పట్టాభిషిక్తుడనా! ఏం! లేదే కళాసేవచేయుచున్న అభిరుచికొద్దీ నేనెంతో గొప్పవాడిని కావాలనే కోరికే నన్నింతకంతకు ముదిచ్చి బొమ్మలా పిచ్చివాణ్ణి చేస్తోంది

రేణు - మీ అపురూప అమూల్య చిత్రకళా విశిష్టతకు నిజంగా మీపేరు ఎంతవరకీ, స్మరణీయంగా, పరిపాటి గావలసిందే! కాని, యీ లోకం యీ సంస్కృతి, స్వార్థోద్రేక ప్రవృత్తిలో లీనమైపోయున్నై. లోకానికి, సత్యాన్ని గుర్తించే కళ్ళులేవు వ్రాసిన భావాలు. వ్రాసినపోకడల్లో అడుగులకు మడుగులొత్తేవారికే, భాగ్యభోగాలు, పేరు ప్రతిష్టలూ, నిరంకుశాధికార స్వతంత్ర విహారాలు, నిత్యజీవిత వైభోగాలు, కమ్మనిస్వేచ్ఛా వాయువులను పీల్చడం వీళ్ళకు చేతకాదు...అది మన దురదృష్టం...

కమల్ - నిజమంతే. ఎవరి అదృష్టాన్నెవరు తీసుకోగలరు... ఆత్మాభిమానాన్ని కదుపబెట్టి, ఐశ్వర్యాంధ కారంలో పడి తెంకలవటంకంటే, అభిమాన రక్షణకు ఆత్మసమర్పణ చేయుటమే కళారాధకులకు గీటురాయి.

రేణు - అవును, అందుకే, నీ కళాదేవతను, యీ స్థితిలోనికీడ్చుకొచ్చాన్! అది కేవలం మీ స్వయంకృతాపరాధమే. అయినా ఆనాడు మరుగియున్న లోపం కాలాభిరుచి, అభ్యున్నతైన మీకు అనుకోకుండా లభ్యమైనందుకు, తీర్చిదిద్దుకునే అవకాశం అమరింది. అనుగ్రహించాలి మీరు. ఇకెవరికీ యీ కలకత్తానుంచి వెళ్ళటానికి వీల్లేదు.

కమల్ - తప్పకుండా, ఎంతకంటే కావాల్సిందేముంది! కాలము గడుస్తుంది, నీకు నేర్పినవాడనౌతాను. కానీ, ఆతర్వాతైనా, నే వెళ్ళటానికి అడ్డు చెప్పకూడదు.

రేణు - అలాగే ముందు, కళాదర్శనీయమైన హంపీక్షేత్రంలో, చిరస్మరణీయమై, శిథిలావస్థలో, జీర్ణమగుచున్న వాటి గురించి, చెప్పండి.

కమల్ - (ఆలోచనగా) ఎండిన చెట్లు, శిథిలమై...నిర్జీర్ణమైన విగ్రహాలు, బక్కచిక్కిన నిరుపేద ఆశాసౌధాలను, అంతరాస్తులుగా పేర్చుకొని, ఒక్కసారిగా కూల్చుకుని కుములుతున్న నిర్భాగ్యుడు ... తెలివియా... కాసంతకుంకుమకోసం లోకంలో సృష్టియందు మహా పతివ్రతయై, చేసుకున్న భర్తను మోసగించే రంగీలా జవానీలు, వీట్లమీదకు మాత్రం నా మనస్సు పోదు.

రేణు - మాయని మన్నదే నాగరికత. చీకట్లో వెలుగు. ఒక్క చిక్కని నిజపేజీలో దేశదౌర్భాగ్యం, శిధిలమైనా సజీవమైన ప్రతిమలలో, ప్రాచీన పరిపూర్ణ కళా విశిష్టత, కామసంతోషంకన్నా, లజ్జా వినయాలలో వృత్తము యిల్లాలికి సహజాలంకారాలు ఇట్లనే మానవనిత్య జీవితంలో మనం ప్రతిక్షణం చూస్తుంటాం.

కమల్ - కావచ్చు. కానీ అవన్నీ... నాకూ... నా కళాదేవతకు తీరనిద్రోహం చేశాను. నా కళలోకంమీదనే నమ్మకం పోయింది.

రేణు - మీ నీడను చూచే మీరు భయపడుతున్నట్లున్నారు. మానవజీవితానికి ఉన్నత నమ్మక అవసరం. మానవులను మానవులే నమ్మకుండా చేస్తుంటే. మనంకూడా ఆ బాటనే అనుసరించటం మానవులో విద్యా విజ్ఞానాన్ని విచక్షణా పరిజ్ఞానాన్ని. మనమా మనమే, మానవద్వేషులమౌతున్నాం మనుష్యులం. తనతప్పును తానే దిద్దుకోలేని దైవజీవికి దారి తెలియుటం ఎలా!

కమల్ - (పశ్చాత్తాపంలో వణుకుతూ) అయితే యిప్పుడు నేను చేయాల్సిందేమిటి...

రేణు - ప్రపంచంలో అన్నిటినీ ప్రేమించండి! జీవితంమీద ఎప్పుడూ విరక్తి చెందకండి చెదరిన మనస్సు ఒక్కసారిగా కుదుట పడటం చాలా కష్టం! వెఱ్ఱిభ్రమలో పిచ్చి అభిప్రాయాల్లోపడి విలువగల మానవజీవితాన్ని ఎడారి చేసుకో

కండి! శక్తికొలదీ మీ కాలాన్ని ఇతరులకు, సర్వస్వరూపంలో సహాయం చేయడానికి వినియోగించండి! వాస్తవంగా, మీ రేదో అంతర్భూతమైన వ్యథతో బాధపడుతున్నట్లు ఘట్టిగా తెలుస్తోంది ఎన్నివిధాల ప్రయత్నించినా ఆ రహస్యం మాత్రం మీనుండి తెలుసుకోలేకపోతున్నాను

కమల్ – అంతర్భూతమైన వ్యథ... అంతర్భూతమైన వ్యథ...
(మరో ప్రక్కకు పోవును)

రేణు – పాట. నిరాశ చెందకురా – నిరాశ చెందకురా
నిరాశ చెందకురా ॥నిరా॥
తరమా తెలియను – తరుణీహృదయము
ఉన్నతమౌరా – హిమగిరికంటె
గంభీరమురా – సాంద్రముకంటె ॥నిరా॥
గర్వితమతివై – కనుగానలేక
సర్వజ్ఞతతో – సంచరించెదవు
సర్వము మించిన – బలహీనుడవై
నిర్విశేషతను – గ్రహియెదవు ॥నిరా॥

(పాడుతూనే లోనికిపోతుంది. ఆవైపే చూస్తూ కమల్ స్టేజీపై నిలబడివుంటాడు, రెండోవైపున తెరలో పిచ్చివాడిపాట వినిపిస్తుంది.

పిచ్చి – పాట. నమ్మకురా నమ్మకురా
వనితాజనమును – నమ్మకురా ॥నమ్మ॥
మాయమాటలను – మమతను గొలిపి
మరుగుచేష్టలను – సాగించెదరూ ॥నమ్మ॥

రేణు (తెరలో పాట)- నా మాట వెలియున్ తెగునో ప్రియుడా
ఉన్నతిపరారా హిమగిరికంటె
గంభీరము నా సముద్రముకంటె ॥నిరా॥

కమల్ - (ఇరుప్రక్కలా పాట వింటూ మతిపోయినవానివలె కుర్చీలో కూర్చొని డ్రాయరుపై తలవాలుస్తాడు)

(రాజా రాం వస్తాడు)

రాజా - (మెల్లగ ప్రవేశించి అంతటా చూచును, కమల్ దగ్గరకొచ్చి) రఘునాధరావుగారున్నారా బాబూ!

కమల్ - (చలించకట్లే యుంటాను)

రాజా - ఏం బాబూ! రఘునాధరావుగారు లేరూ!

కమల్ - (నెమ్మదిగా తలఎత్తుతూ రాజారాంని చూస్తాడు)

రాజా - (ఆశ్చర్యంగా) ఆఁ! కమల్

కమల్ - (విభ్రాంతంగా) కమల్...ఏంపనిమీద వచ్చారు!

రాజా - (ఆలోచనగా) నా! క...మ...ల్

కమల్ - ఆఁ! ఆఁ! కమల్ నే, కన్నకొడుకులో, తమలో తిరిగే దని చేసే కసాయి చర్యల కావరం కండ్లచూపుకు తరాయం కలిగించిందనుకుంటా. సరిగ్గా చూడండి

రాజా - నీవేనా కమల్ మాట్లాడేది!..

కమల్ - నేనే! మహాశయా, నీతి, జాతి, నియమాలు, నిప్పు బెట్టి శిగ్గులెగ్గులను, బుగ్గిచేసుకొని, నీచవర్తనులకు నిర్వాణోన్మత్తతలో కమలే గుర్తుకురాలేదా

రాజా - తప్పు తెలియక మాట్లాడటం తగనిపని కమల్...

కమల్- ఎటువంటిది తగనిపని, ఏది తగనిపని, ఎవరిదా తగనిపని ఆలోచించండి యోచించండి. స్వార్థోద్రేక పరాయణులై పరంపరాధికార దౌర్జన్య పరితాపనయంత్రులై కపట నాటక నటనా దురంధరులై తేనెపూసిన కత్తిలా తిన్నింటికి చిచ్చు పెట్టి కన్నకడుపును మసిపూసి గద్దెలెక్కి గర్జించటం తగనిపని తెల్సిందా యిప్పుడైనా!

రాజా - కమల్ ఏమిటా అర్థంలేని మాటలు. ఏమిటా ఒళ్ళు తెలియని శివం ఏమిటా నోటివంకర కూతలు! కామోద్రేకానికి కట్టుబడి దుర్వ్యసనాసక్తతకు లోబడి కట్టుకున్నదాని బ్రతుకు గంగలో కల్పి కన్నతల్లి మానాన్నికూడా లెక్క చేయక...

రేణు - (కాఫీ తెచ్చి నిర్ఘాంతపడి నిలబడుతుంది)

రాజా - (రేణుని చూచి తిరిగి కమల్‌తో) భోగస్త్రీలోలతను పొందుచుండి పోటుమాటలతో పెద్దలను నొప్పించటమేనా నీవంశ సాంప్రదాయకపువాసి ద్రోహం చేసినతప్పుకు సిగ్గు పడక...

రేణు_ (చేతులోకప్పు జారుతుంది)

కమల్ - ఎవరు ద్రోహులు ద్రోహమెలాంటిది అసలు ద్రోహ శబ్దార్థం తెలుసా నీకు దేశగౌరవాన్ని, జాతిగౌరవాన్ని వంశ గౌరవాన్ని, కుటుంబగౌరవాన్ని ఆత్మగౌరవాన్ని తమ తమ అక్రమాడంబర జవిసితులకు ఆహుతిచేయటం ద్రోహం

కళ్యాణమైన కన్నకూతురు బిడ్డలను కట్టుకున్న వానికండ్లకు మసి బూసి కలవారిగట్టు గడపదాట దాటటానికి నిరూపణగా పరపురుషునితో కులికి చటం ద్రోహమా... మగనివం చించి మా మగనితో మరగి సుఖించే మానవతినొల్లక మా నాభిమానాలకు మ్రిగ్గుమా అజ్ఞాతవాసంలో కృశించటం ద్రోహమా? నేను ద్రోహినా శిగ్గుండాలా నేను ఎందుకూ వేశ్యావంశ సాంప్రదాయకులని గుర్తించక వియ్యమందినందుకా?

రేణు- (రాయకు నానుకొని విషయము తెలియక కమల్‌ని బుజ్జగిస్తున్నట్లు కమల్ వీపున చేతినుంచుతుంది)

రాజా - ఆఁ! వేశ్యావంశ సాంప్రదాయకులెవరు కమల్...

కమల్ - తమరు.

రాజా - నేనా మాట్లాడేది నువ్వేనా కమల్.

కమల్ - అవును నేనే యిది మూడవసారి మీతో మాట్లాడేది కమలకుమారే.

రాజా - (రేణుని చూపుతూ) వేశ్యాలోలుడవై అదే లోకమని విర్రవీగుతూయున్న నీకు కండ్లుపొరలు గ్రమ్మి లోకమంతా వేశ్యామయంగా కనిపిస్తోందా!

రేణు - మూర్ఖుడా! ముందు బైటికి కదులు నువ్వు వేశ్యావంశ సాంప్రదాయకుడవిగాక గౌరవకుటుంబ సాంప్రదాయకుడవా! అయితే నీనీచసంభాషణకు మనసొప్పిందా. హృదయ

సూన్యుడవైన నీవు మనిషివేనా! యిదిగొంవనీయుల యిల్లు మరొకసారలా మాట్లాడితేనీ...

రాజా – నీవిద్యావిజ్ఞాన పరిపుశకులా పరిణమించిందా! కమల్ నాది వేశ్యావంశ సాంప్రదాయకమంటావా! ..అనిపిస్తావా.

కమల్ – అవునంటాను గట్టిగా మరోసారి

రాజా – ఆఁ, ఎవరా వేశ్యలు నావంశంలో

కమల్ – ప్రేమతో ముద్దుగా పెంచుకున్న తమ మనుమరాలు

రాజా – ఆఁ ఎవరూ!

కమల్ – సరళాదేవిగారు

రాజా – ఎప్పుడూ!

కమల్ – మనయుగంలో, మనతరంలోనే

రాజా – ఆఁ ఎక్కడ!

కమల్ – వేణుగారి విలాసమందిరంలో

రాజా– పొరపాటు, పొరపాటు పడుతున్నావు కమల్

వేణు – (ఆశ్చర్యమున) ఎవరావేణు కమల్

కమల్ – (విశపించుకోకనే) తామూనాడు, ముందుపంపి ఆ వెవక తిరిగింటికి తీసుకు వచ్చుటకే వెల్తున్నానని నాకెదురై చెప్పినదికూడా, పొరపాటేనా!

రాజా – కాదు యదార్థమే...

కమల్ – అయినప్పుడు ఆమె అతని వద్ద ఉన్నట్లు వప్పుకుంటారా

రాజా – ఇంతమాత్రంతో నాచిట్టితల్లిని శంకించటమా

కమల్ - అసలామె అక్కడున్నట్లొప్పుకుంటారా లేదా?

రాజా - అవును అక్కడేవుంది.

కమల్ - కారణం అతనికుపచారం చేయటానికి అంతేనా!...

రాజా - అవును.

కమల్ - నవయౌవనవతైన ఒక ఆడది, నవయువకుడైన పరాయి మగవాని యింటికి అతనికుపచారం చేయటానికి వెళ్ళటంలోని రహస్యం.

రాజా - బాల్యస్నేహితుని జ్వరబాధా పీడితుడైన ప్రాణమిత్రుని పరామర్శ.

కమల్ - సరససల్లాప సంభాషణలోని మర్మం.

రాజా - మీావుభయులీ యింట యిలావుండటంలోని గుట్టు

రేఖ - హృదయ ముందమకోటానికి నిదర్శనం అదే

కమల్ - యదార్థాన్ని గుర్తించగల్గటం మానవత్వానికి లక్షణం

రాజా - నిజాన్ని తెలుసుకునే నీవిప్పుడు మాట్లాడిందంతా!

కమల్ - అవును.

రాజా- ఎవరా చెప్పింది నీకు!

కమల్- నిష్కల్మషమైన నా హృదయం.

రాజా - విన్నమాటకంటే చెప్పుడుమాటలు చేటనటం తెలియదా కమల్. చదువుకున్నవాడవు దున్న యీనిందంటే దూడను కట్టెయ్యమనటమేనా!

కమల్ - తమరన్నమాటలు తమరు చెప్పిన సామెతలు తమకే చెల్లుబడి నావిషయంలో మాత్రం కాదు.

రాజా — కాకున్న నీవన్నదాన్ని నిరూపించగలవా?

కమల్ — ఇంకా సాక్ష్యాధార శిగ్గుపడి వచ్చినదారిని యింటికి దయచేయండి వారింట్లో వారిద్దరి చిద్విలాసాన్ని ప్రత్యక్షం చేసుకున్నది నాకండ్లే వారుభయుల సరసోక్తులను విన్నది నాచెవులే కలుష పవిత్ర నాటకమును కన్నదీ యీ కమల కుమారే ఆనాటి సంఘటనచూచిన వాడెవ్వడైనా తమకు తెలియకుండానే అంతటి మహా ఆశ్చర్యం జరుగుచున్నదన గలడా ఆనాటి అమ్మాయిగారి అమృతవాక్కు... నీవు నాహృదయ ప్రేమజ్యోతివి చాలా నిరూపణకి నిదర్శనం ఛీ! ఛీ! వెళ్ళిక్కడనుంచి.

రాజా — (కన్నీరుగార్చుచు మెల్లనపోసాగి కమల్ వైపు చూచి) కమల

కమల్ — కళంకవంశీయుల కన్నెత్తిచూడటం కూడ మహానరక ప్రాప్తికి మార్గమే...దైచేయండి త్వరగా

రాజా — (విచారంతో పోసాగి) కళంకవంశమా...బాబూ!... నాది (పోవును)

రేణు— ఎవరాయ్యా!

కమల్ — మానసికాంతర్భూత ప్రణయజ్వాలలో ఉడికిపోతున్న గర్భకుహరాన్ని పిడుగులవర్షంలో పెటేల్‌మనుపించటానికి దయచేసిన తార్పుడు చక్రివర్తి

రేణు — యిప్పుడైనా చెప్పవుగాదూ యదార్ధపరిస్థితి...

కమల్ - చెప్పటానికేముంది దౌర్భాగ్యదా మోసగారుపు స్థితిలో యదార్థమునేదీ

రేణు - మీరు చెప్పకపోయినా కొంతవరకు తెలుసుకో గలిగాను మీ సంభాషణలోని విషయాన్ని...

కమల్ - ఏమిటదీ?...

రేణు - ఏమిటా ఒకయువతి మరొక యువకునింటికి వెళ్లి ఉప చరించటం తప్పా

కమల్ - లేదు. కానీ ఎటువంటి పరిస్థితిలో తప్పులేదన్నదే ఆలోచించాల్సిన విషయం.

రేణు - ఏపరిస్థితిలోనూ తప్పులేదు.

కమల్ - కండ్లారా చూచినప్పుడు నీవలా అనలేవు రేణూ

రేణు - ఆయువతి ఆయువకుడు తన హృదయము ప్రేమజ్యోతి యనటంలో తప్పేమీ లేదు...

కమల్ - ఆః ఆఁ లేదా తప్పు కాదా?

రేణు - కాదు. కానేరదు.

కమల్ - ఎందువల్ల

రేణు - మీరు మా యింటికివచ్చి మూడు నెలలైంది అవునా

కమల్ - అవును. (ఆశ్చర్యంగా చూపు)

రేణు - యీ యింటిలో వున్నది

కమల్ - మనిద్దరం.

రేణు - మీరెక్కడేవిధంగా ఆదరింపబడుతున్నారు.

కమల్ - హృదయపూర్వకమైన మీ గౌరవప్రేమల విశేషంతో

రేణు - నేను మీకింతకుముందు ఎన్నో హితోపదేశాలు చేశాను ఏవిధంగా నంటారు.

కమల్ - వినయపూర్వక గౌరవప్రేమలతో

రేణు - నాకోర్కెను నెరవేరుస్తున్నారు మీరు ఎందువల్ల?

కమల్ - కృతజ్ఞతా విశేషం

రేణు - నన్ను మీరెలా చూస్తున్నారు...

కమల్ - ప్రాణదాతలన్న గౌరవం సానుభూతి.

రేణు - సానుభూతియొక్క వ్యుత్పత్తి.

కమల్ - ప్రేమ.

రేణు - కాబట్టి మీరు నన్ను మిమ్మల్ని నేను ఒకేభావనతో అంటే గౌరవప్రేమలతో చూచుకుంటున్నాం అవునంటారా!

కమల్ - అవును.

రేణు - అయినప్పుడు ఆ మీ ప్రేమ ఎటువంటిది.

కమల్ - హృదయపవిత్రతగల సోదరీ వాత్సల్యంనాది

రేణు - మీయాక్సిడెంటునాడే నీతోబుట్టిన సోదరుడేయని నా హృదయం ముందుకునెట్టింది నేటికీ అంతే ఒప్పుకుంటారా

కమల్ - తప్పకుండా హృదయపూర్వకంగా

రేణు - కానీ, లోకం ఏమనుకుంటున్నదనీ మీ అభిప్రాయం

కమల్ - ఏమనుకున్నా? అసలు లోకం గుర్తించదు రేణూ

రేణు - అయినప్పుడు మీరూ అంతేగా

కమల్ - కాదు. ఆ విషయంలో ఎప్పటికీ కాదు. కానేరదు.

రేణు - (నవ్వి) అదే పొరపాటు.

కమల్ - ఎందుకనీ

రేణు - మనవిషయంలో తప్పుగా భావించేలోకానికి రెండుకండ్లూ లేనప్పుడు మీ సంభాషణలోని సరళాదేవిగారి విషయంలో తప్పుగా భావించిన మీకు హృదయనేత్రంకూడా లేదేమో అని...

కమల్ - పోనీ రేణూ ఆపాపిష్టి గొడవొదిలెయ్యి. గుండె బరువెక్కిపోతోంది... కొంచం సేపు విశ్రాంతిగా వుండనీ నన్ను

రేణు - సరే విశ్రాంతి తీసుకోండి (లేచి వెళ్ళును)

(తెర జారును.)

అష్టమ రంగము

10 వ దృశ్యం స్థలం : రాజారాం యిల్లు

సరళ - (విచారంతో పాట పాడుతుండును.) పాట

కాలము సులభమూ కాదూ
కఠినము - దోసమె గా ॥ కాల॥
సొంపును - నింపే. సుందరతరముగు
సుఖదాంపత్యము - విషమైపోయె ॥ కాల॥
పలువిధములనే - తలచితిగానీ
భగ్నహృదయనై - భంగముపడితీ

కారణమెరుగక — కలతలు కలిగే
నేరమేలేనీ — నష్టము మొదలే ||కా||

(రాజారాం మెల్లన ప్రవేసించును)

సరళ — (చివాల్న లేచి రాజారాం కెదురేగి విచార ఆతురాలతో) కనుపించారా, తాతయ్యా!...ఏమన్నారు ?

రాజా — (మాట్లాడక విచారంతో కూర్చుని తలవంచి రెండు చేతులతో పట్టుకొనును)

సరళ — (తాతగారి కాళ్ళదగ్గ కూర్చొని విచారంగా) తాతయ్యా కనుపించలా

రాజా — (మాట్లాడక యుండును)

సరళ — మాట్లాడవేం తాతయ్యా...కనపడి రానన్నారా !

రాజా — ఎందుకొన్నారు ! కళంకవంశసాంప్రదాయకుల ముఖం చూస్తారా! అసలు గౌరవవంశ సాంప్రదాయకులు,

సరళ — అదేమిటలా అంటున్నావ్ తాతయ్యా !

రాజా — ఎలాగు లేదు. ముందీవిషయం చెప్పు వేణుకు, నీకు ఎటువంటి సంబంధం,

సరళ — ఆ విషయంలో నీకు తెలియందేముంది తాతయ్యా

రాజా — అసలదేమిటో చెప్పు.

సరళ — స్నేహవాత్సల్యమేగా తాతయ్యా.

రాజా — ఎలాంటి స్నేహం ?

సరళ - చిన్ననాటి ఇరుగు పొరుగు స్నేహం చదువులనాటి బడి లెంగతిలో జత!

రాజా - అదిసరే! యిప్పటి చేరకవు స్నేహమని నేనడిగేది.

సరళ - ప్రాణస్నేహం! వేణు నా ప్రాణమిత్రుడు...తప్పేమిటి. తాతయ్యా

రాజా - ఎవరిదివారికి తప్పుగా కనపడుతుందా! కనబడితే, తెలిసి తప్పుపని చేస్తారా!

సరళ - చేసేవారుమాత్రం లేరా?

రాజా - కళ్ళు నెత్తిమీదకు వచ్చినవాళ్లే, తెల్చి కానిపని చేయటం కాబట్టే అతనికి నీకు వున్న ఆ ప్రాణస్నేహంలోని గుట్టేమిటో చెప్పమంటున్నాను.

సరళ - స్నేహంలో గుట్టేముంటుంది తాతయ్యా! పవిత్రమైన స్నేహంలో గుట్టుమట్టులనేవి మచ్చుకైనా వుండవు దానికి మించింది మరోటేదీ లేదు! ఉండదుకూడా!...

రాజా - ఉండకపోవట్టే గుండెలు బ్రద్దలై కమిలి.

సరళ - ఎందుకేమిటి తాతయ్యా!

రాజా - ఎందుకా! సిగ్గు బుగ్గయిపోతేసరి, నువ్వు నా హృదయ ప్రేమజ్యోతివి. అని వేణుని అన్నావా! నిజం చెప్పు...

సరళ - అందులో తప్పేముందీ అన్నాను!

రాజా - (ఖ్రాంతపడి) ఆఁ! అన్నావా! నువ్వన్నానంటున్నావా ఓసి పాపిష్టిదానా? ఎంతకు తెగించావేఁ! యింతపాప ఖర్మురాలవౌతావని కల్లోకూడా అనుకోలేదు. పెంచుకున్న

ప్రేమొకవంక నీకల్లబొల్లుల కపటనాటకాలొకవంక, కళ్ళకు గంతలు కట్టి, గుడ్డివాణ్ణి చేసేసినై. దాంతో వంశగౌరవాన్ని

కుటుంబ మర్యాదను, దేశసౌభాగ్యాన్ని చేతులారా తుడిచి పెట్టుకున్నవాడినయ్యాను, నిజాన్ని తెల్పుకోగల సజ్జనుణ్ణి, నీచంగా నిందించాను, పుట్టిన వంశాన్ని మట్టిలో కల్పి, కట్టుకున్న మగని నడిసముద్రములోకి నెట్టి మానాభిమానాలు మంటలో కల్పి ప్రాణమిత్రుడని వేనుతో సరాగాలాడే నువ్వు సానివి కాక సంసారివటే, బాల్యమిత్రుడైనప్పుడు వాడే నా మగడు కావాలని పెళ్ళికిముందే ఏడ్వలేకపోయినావు కులటగా కులకటం గొప్పనుకున్నావా!

సరళ- (నిశ్చేష్టతతో కన్నీరుగార్చుచు) చాలు చాలు తాతయ్యా నేను కులటనా! సానినా! కామసౌఖ్యాలాసించే వారేనా ప్రాణమిత్రులంటే. జారత్వానికి లోబడే వారేనా బాల్యమిత్రులంటే! మైత్రిశబ్దార్థం. మీ హయాంలో వ్యభిచారపు పొత్తుగా పరిణమించిందా యిదేనా మీ వయోవిజ్ఞానం! మీ లౌకిక జ్ఞానానుభవం యిదేనా! యిదేనా మీ హృదయ పవిత్రతలోని యథార్థతత్వం! నేను మిమ్మల్ని గాఢంగా ప్రేమించటంకూడా అటువంటిదేనా! హృదయ నేత్రం లేనివారెవరో, సత్యాన్ని గుర్తించలేక అకారణ అపోహలతో అన్నమాటలను పాటించి, నన్ను మీరే అనుమానిస్తారా! కులటనని నిందిస్తారా! ఒక్కచోట పెరిగి ఒక్కచోటయాడి, ఒకేబడిలో చదువుకొని, ఒక్క తల్లి బిడ్డల్లా కల్సి మెల్సి వుండటం తప్ప తుచ్ఛమైన

కామసౌఖ్యమేనా! పవిత్ర ప్రేమ శబ్దానికి వ్యుత్పత్త్యర్థం యీ నీచోద్దేశ్యాలేగా, విశ్వసోదరత్వానికి వేరు పురుగులు అన్నను చెల్లెలు. అక్కను తమ్ముడు, అమ్మను కొడుకు ప్రేమిస్తున్నారనటం, ఆలీమగల సంపర్కమేనా! యిలాంటి పాపచింతనులు చెలరేగటం చేతనేగా దేశమంత నానాటికీ కృంగి కృశించి కుమిలిపోవటం...

రాజా - యిలానీతులు చెప్తూనే గోతులు తీశావు...

సరళ - ఎందుకలా నిందిస్తావ్ తాతయ్యా! అన్నీ తెలిసిన నీవే ఆవిధంగా అంటుంటే, యితరులనటం తప్పా! నేనే పాపం ఎరగను.

రాజా - ఎరక్కపోతే వేణు నీ ప్రేమజ్యోతేమిటే!

సరళ - నిజమే తాతయ్యా! వేణు నా విశ్వసోదర ప్రేమ కాదర్శజ్యోతి. నా పవిత్రహృదయ సోదర వాత్సల్యానికి పండువెన్నెల నా వేణు

రాజా - (నిర్ఘాంతపడి) ఆఁ! ఆఁ!

సరళ - వేణు నాసోదరుడు, నన్నెన్నోసార్లు వేణు చెల్లియని మనయింట్లో పిలవటం మీరు వినలే! యిదా, యీనాటి లోకంపోకడ.

రాజా - (కన్నీట గద్గదస్వరంతో) ఆఁ! ఏమన్నావు!...

సరళ - వేణూ నాసోదరుడు! ఆ సోదరత్వమే మిత్రవాత్సల్యం కూడా!

రాజా - అంతేనా! అంతేనా! (కాగితం చేతిలోనే పట్టుకొని లోనికి పోవును)

సరళ - (తాత వెళ్ళిన వేపు కన్నీళ్ళతో చూచి తిరిగి కమల్ ఫోటో దగ్గరకు వెళ్ళి) ఏం కమల్, నేను పాపినా! నిజమేలే! నీలాంటి హృదయంలేని విటులకు నేను పాపినే, చీకటి లోకంలో చిందులేసే మగజాతి నరం చీల్చి చెండాడాల్సిన దౌర్భాగ్యానికి కూడా నేనే! (నవ్వి) వెర్రికమల్, వేణు నా సోదరుడు! విశ్వసోదరభావాన్ని గుర్తించలేక వెర్రెత్తి, విశాల హృదయుల్ని నీ సంకుచిత హృదయంతో లేపేశావా! యిదేనా నీ విద్యావిజ్ఞాన సుగంధ పరిమళంలోని, విశుద్ధత. యిదేనా నీ నవ్యకళాలంకారసృష్టిలోని మహత్తర శోభ! (విచారంగా) కాదు. కానేరదు. తప్పునాదే, దీనికంతకూ కారకురాల్ని నేనే! నాలోని అమితత్వమే, నా సర్వనాశనానికి ప్రధాన హేతువైంది! అంచేతనే ప్రకృతి, నా బ్రతుకు యిలా తూర్పారపట్టింది. నా హృదయానంద జ్యోతిని నా చీరచెరగుతో స్వయంగా ఆర్పేసుకున్నాను నిత్యానంద స్వర్గమైన నిండు సంసారములో పంచనిప్పులు పోసి, విప్లవ జ్వాలను రేకెత్తించి అమాయక హృదయాల నందులో పెటపెటలాడిన పేల్చేసుకున్నాను. అందా దందాలేసి మొండి కట్టెగా బ్రతికుండేకంటే హద్దూపద్దూ లేని ఆడజాతి కాదర్శ గుణపాఠాన్ని అందించటమే అమర జీవుల కాత్మశాంతి (లోనికి పోబోవును)

వేణు- (ప్రవేశించి కొంతవరకు విని) చెల్లీ, పిచ్చిదానవా, ఏమిటీ నైరాశ్యం, మనోనిబ్బరంలేని మానవప్రాణికి...

సరళ - నిజమే నిబ్బరం ఉండబట్టే, తల్లిదండ్రులిద్దర్నీ చిన్నతనములోనే మ్రింగి కూర్చున్నాను నా నిబ్బరానికే మహాత్ములు గుండెల్ని మాటుబెట్టారు. (ఏడ్చును) ఆ నిబ్బరం తోటే తిరిగి నీతో మాట్లాడగల్గుతున్నాను...

వేణు - సరళా, కడుపు చెరువు చేసుకున్నందువల్ల కష్టాలు పోతయ్యా, విచారంమాని విషయాన్ని చెప్తే...

మోహను - (ప్రవేశించి వెనుకకు తగ్గి నిల్చొండి వింటుండును)

సరళ - ఏం చెప్పాలి...నీమూలంగా నాసంసారం నిర్మూలమైపోయింది. నీమూలంగా నిష్కళంకమైన రెండువంశాల గౌరవం నేలపాలైపోయింది.

వేణు - (కన్నీట) నే నేంచేశాను చెల్లీ...

మోహను - (కన్నీరు కార్చుచు కట్టెవలె నిలబడియుండును)

సరళ - (కన్నీట తీవ్రంగా) ఏంచేయాలి. చిన్ననాటిస్నేహం విడిచిపెట్టలేక, అన్నా చెల్లెళ్లుగా హద్దులేని అనురాగంతో పొద్దుపుచ్చటం శుద్ధతప్పు. అసలు ఒక తల్లిబిడ్డలం కాకపోవటమే పెద్దతప్పు. మగనితో కాపరంచేసే ఆడది. పరాయి మగవార్ని అన్నదమ్ములుగా ఆదరించి ప్రేమించటమే గొప్పతప్పు—మితిమీరినదేదైనా దుర్గతిపాలే అన్నదానికిదే తార్కాణం...

వేణు - అమ్మదాసి కొరాటపడి ప్రయోజనంలేదు చేటిలోకం పోకడకదే పరిపాటి, అందుచేతనే ఆకలిమంటల్లో అల్లాడి పోతోంది దేశం ఎవరి సహజాన్నివరును వదలిపెడ్తారు చెల్లీ,... కానీ, యింతవరకూ ఏసోదర వాత్సల్యానికి నీ సంసారాన్ని పాడుచేసుకున్నావో, ఆసోదరప్రేమతోనే నా రెండు ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పాలి చెప్తావుగాదూ,

సరళ - ఏంచెప్పినా, నాహృదాయనంద. కమల్ నాకగపడ్తారా

వేణు - నీ కమల్ విషయమూ నీసోదరుని గొంతులో ప్రాణము న్నంతవరకూ ఆ ప్రాణాన్ని బలిచ్చైనా సరే, నీకమల్‌నూ, నిన్నూ ఏకంచేసి, మీ సంసారజ్యోతిని వెలిగిస్తాను. భగవ త్సాక్షిగా ప్రమాణంచేసి చెప్తున్నాను చెల్లీ, నీకు నాపై మానస్ఫూర్తిగా సోదరప్రేమ వున్నదనటం నిజమైతే, నా ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పు...కమల్ ఉనికేమైనా,...

సరళ - (ఏడ్చుచు) నువ్వు పంపినచోటనే, వున్నారని నా అను మానం...

వేణు - అంటే తాతగారు...

సరళ - అక్కడినుండి వచ్చింది మొదలు, మనద్దరిస్నేహాన్ని తర్కించారు... తాతగారన్నమాటలన్నీ కమలే అన్నారు,

వేణు - అయితే కమల్, కలకత్తాలోనే వున్నాడు, నిస్సం దేహంగా, తప్పక వెళ్ళి నిజాన్ని బయటపెడ్దాం...

మోహన్ - (మెల్లన విచారంతో ప్రవేశించి) నమస్తే, వేణూ,

సరళ - (ఏడుస్తూ) చివరకు నాజీవితం ఎలా పరిణమించిందో చూశావా, మోహన్ తాతగారి దృష్టిలో కూడా నేను... ఋవన్నీ ఎందుకు సగసాగ ఘాతకిని నేనే,... నాకమల్‌ను నేనే ద్రోహం చేశాను. .. పాపిష్టిదాన్ని మోహన్..

మోహన్ - (విచారంతో) వదినా, నీదుఃఖంతో మాగుండెలు బ్రద్దలైపోతున్నాయి వదినా,

సరళ - వెర్రిమోహన్. గుండెలు బ్రద్దలు కాక కండలగా పేడి రక్తం ఏరులుగాక కొండలుగా శవాసులు గుట్టలు పడక, మలినమైన తెలుగునన్న. మాటుపడ్డ పవిత్రలక్ష్యం మాసిపోయిన తెలుగువాసి, మసుగుతున్న తెలుగుప్రాణి. మామూలు స్థితికొస్తాయా, రాగలవా మోహన్..

మోహన్ - వానరాపిడి లేక సజానికి కాంతి ఎలావస్తుంది వదినా, నీవిలా కన్నీరు మున్నీరుగా విచారపడుతుంటే మేమేది చేయగలుగుతాం .. (వేణుతో) వేణూ నీమిత్రవాత్సల్యానికి నీ సోదరీ వాత్సల్యానికి నీకు నాజోహారు. నీ చదువును, నీ బుద్ధి, సద్వినియోగానికి తెచ్చి విద్యాధిక్యాన్ని సార్థక పర్చుకున్నావు నేను దీని సంభాషణంతా విని మలినమైన నా హృదయాన్ని కూడా శుద్ధిచేసుకున్నాను యీపత్యాన్ని గుర్తించలేకనే మా కమల్ వెర్రి అపోహతో తారుమారై పోయాడు నేను కూడా కమల్ సరళాకమార్కీల సంసార ప్రతిష్ఠాపనకై నాజీవితాన్ని ధారపోస్తాను. వదినే కొద్దికాలం ఓర్పుతో గలిగితే నిన్ను నీ సంసారాన్ని సౌఖ్యానంద

స్వర్గంగా నిలబెట్ట గలమని నేను శపథం చేస్తున్నాను. కాని నీవుమాత్రం కన్నీరు గార్చకూడదు. యిది శాసనం.

సరళ - పిచ్చివూహాలు, మోహన్ ! మనోవిరక్తి చెందిన నా కమల్ యింకా నా ముఖం చూస్తారా! భ్రమ...

వేణు - ఆ విషయ సంబాళన మాకొదిలెయ్యి చెల్లీ. నీవు ప్రశాంతంగా వుండు...ఏం మోహన్ తాతగారి కీ విషయాన్ని తెలియపరచి బయలుదేరదాం...

సరళ - నేనూవస్తాను మోహన్.

మోహన్ - (ఆలోచించి) అల్లాగే...మరి తాతగారిక్రవద్దెవరుంటారు. అన్నట్లు మరచా చిట్టి ఏడి.

సరళ - మీరు వెళ్ళిన వెంటనే వాడూ వెళ్ళాడు. తాత కేం తెలుసు కలకత్తా! నే వెళతానంటూ, ఎంత చెప్పినా వినక...

మోహన్ - సరే. రంగడితో జాగ్రత్తగా చూడమని చెప్పి వెళదాం. (అంతా వెళతారు)

(తెర జారును)

నవమ రంగం

11 వ దృశ్యము - స్థలం : రేణుకాదేవి యిల్లు.

కమల్ - (శిశుహత్యను చేస్తున్న స్త్రీ బొమ్మను వ్రాయుచుండును.)

రేణు - (ప్రక్కన నిలబడి చూస్తూ) బాబూ! యింత ఒద్దమైన స్త్రీ రూపాన్ని యిలా చూపటంలో మీ అభిప్రాయం

కమల్ - స్త్రీ ఎంత, అందమైనదో అంతహృదయం లేనిది. ఎంత సున్నితమైనదో అంత కఠిణపాషాణమైనది ఎంత మధుర మైనదో అంత నీచమైనది ఆడుదాన్ని, అబల అన్నారుగాని అబల కాదు సబలే. ప్రపంచంలో ఆడుది సాధించలేనిదీ, వాడ దాని కలవి కానిదీ, ఏమీలేదు. మోసం ద్రోహం వంచన, యివి యీనాడు ఆడుదాని కలవడినంతగా యితరులకు చేత కాదు. అది లోకానికి విశదపరిచేందుకే కావాలని నేను చేసేపని.

రేణు - (చిరునవ్వుతో) అయితే మీరు నన్నుకూడా ద్వేషిస్తున్నారన్న మాటేగా!...

కమల్ - నీమీద ద్వేషమా! ఎందుకురేణూ!

రేణు - యీ చిత్రం ద్వారా మీరుచేసే ప్రచారం ఆడజాతి అతినీచమైందనీ...అవునా!

కమల్ - అవునూ! అందులో నీ విషయమేమున్నదీ, ప్రత్యేక వ్యక్తులకు ఆధిక్యత వుండగూడదా!

రేణు - అవునౌను వెనుకాముందాలోచన లేకుండా స్వవిషయాన్ని మధ్యపెట్టి అర్థంలేకుండా ఏదో అంటూరు. మీరు మీయిష్టంవచ్చినట్లు స్త్రీజాతినంతా ఆడిపోసుకున్నారు. నన్ను వేరుచేసి బుజ్జగిస్తున్నారు. అలాగే ప్రతికవి, తన్నుకన్న

తల్లి స్త్రీ అనే విషయాన్ని మర్చిపోయి తన కవితా, రచ
నలో స్త్రీ జాతిని ద్వేషిస్తాడు, దూషిస్తాడు తన విషయం
కాదనుకోకపోతే అలా వ్రాయగలడా! ఆత్మపరీక్ష అందరకూ
అవసరం! సాధారణంగా స్త్రీలాంటి అమాయక ప్రాణి
మానవసమాజంలో మరొకటి లేదు

కమల్ - కావచ్చు, నామన స్థిమితంలేక అలా అన్నానేమో.
రేణు - ప్రపంచంలో ప్రాణికోట్లన్నీ, ఏదో ఒక ఆశతో ఏదో
ఒక కోరికతో వుండటం అందొకరి ఆసఫలించి సుఖించటం
కొందరు, నిరాశతో బాధపడటం ప్రకృతిసహజమే, అందు
కని, నిరాశచెందక, చెదిరిన మనస్సును చిక్కబట్టుకొని,
ఆత్మవిశ్వాసంతో, పట్టుదలగా, గమ్యస్థానం చేరటానికి
పాటుపడి, సఫలీకృతులు కావాలి...

కమల్ - ఎంత ఘూలించినా, నా ఆశయసిద్ధికి దారి, అంతు
చిక్కటంలేదు. నిరాశా, నిస్పృహాలు నన్ను వెంటాడు
తూనే ఉన్నాయ్! ప్రకృతి నన్ను పరిహాసంచేస్తుంది. నా
వైపు చూసి, నవ్వుతూ కేరింతలుకొడ్తోంది...

రేణు - తప్పక చేస్తుంది. కోటివారనేకమంది, ఎండుడొక్కల్తో
ఆకలిమంటలతో కృంగి, కృసించి, కుమిలిపోతూనే జీవితా
లను కొనసాగించుకొనటం, మనం అనుక్షణం కండ్లారా
చూస్తూ, ఎండకన్నెరక్కుండా, ఆకలినే తెలియకుండా,
సుకుమారజీవితాన్ని గడిపే మనమే యిలా అలమటించటం
మీాకు లజ్జగాలేదు

కమల్ - లేదు యీ మానవ సమాజమంతా, మాయో
పాయాలకు, నిలయం నాకెవ్వరిమీద నమ్మకం లేదు.
ఎవ్వరిజోలీ నాకక్కర్లేదు. నాకు బాధ్యుణ్ణినేనే! అందరి
కంటె తెలివైనవాడను, అందరూ ఆడదిచేసే మోసంలో,
గారడీలో యింద్రజాలంలో పడిపోతారు. నాకళద్వారా
వీరందరకీ జ్ఞానోపదేశం చేస్తాను. స్త్రీవంచకురాలని లోకా
నికి చాటుతాను. భార్యాబానిసలైన ఓ యువకుల్లారా!
ఆలికడుగులకు మడుగులొత్తే తొత్తుల్లారా! కళ్లు తెరవండి.
నిద్రలేవండి, తెలివి తెచ్చుకోండి. ఆడది చేసే మాయా
మంత్రాల మోసంలో చిక్కుకొని, మీ మానవత్వాన్ని మీ
పురుషాకారాన్ని నాశనం చేసుకోకండి! మీగురువునైన
నాకు బ్రహ్మరథం పట్టండి నాహితోపదేశాన్ని ఆచరించ
డానికి నడుములు కట్టి ముందుకు రండి. (వెకిలిగా నవ్వును)

రేణు - ధర్మశూన్యమైన సంఘాలకు బూజుపట్టిన శాస్త్రాలకు;
స్వార్థోన్మాదమైన మీ పురుషజాతికోసమై, స్త్రీ ఆశ స్త్రీ
జీవితం ఎందుకూ పనికిరాకుండా, నిరర్థకంచేసి, మీరు మీ
యిష్టం వచ్చినట్లు ప్రవర్తిస్తున్నారు. చెప్పేది, చేసేది, పాడేది
మేము మీ పురుషజాతికి బాడుగెద్దుల్లా వుండాలనే పదం
తప్పితే, మరోమాట మీజాతినోట రావటంలేదు. యీ
ఆధునిక యుగంలోకూడా, విద్యాధికులమని విర్రవీగే తమ
లాంటి పెద్దలంతా, అందరితోపాటే అజ్ఞానాంధకారంలో పడి
న్యాయాన్ని, ధర్మాన్ని, సత్యాన్ని అణగదొక్కేస్తున్నారు.

భారతదేశం భారతస్త్రీకి పెట్టేబిక్ష యిదేనా! యిదేం! మీ సంస్కరణ. .

కమల్ - లేదు, యిదే కాదు. జాతికీ, సంఘానికీ. దేశానికీ, తుచ్ఛపురుగులైన, విషకీటకాలైన, పశువులకంటే అధమాధమాలైన, స్త్రీలను ప్రపంచమునుండి వేరుచేసేది. నా సంస్కరణ తన సంతోషంకోసం తన సౌఖ్యంకోసం కట్టుకున్న భర్తను, కన్నబిడ్డను పాపభీతిలేకుండా హత్యగావించే నరరూపరాక్షసి స్త్రీ. తేనెలూరు మాటలతో మంత్రించి కొంపలుకూల్చే కులట స్త్రీ. వీరుచేసే పాపాలకు అంతులేదు. ప్రాయశ్చిత్తములేదు. ముమ్మాటికీ ఆడువారీలోకంలో ఉండటానికి వీలులేదని దండిస్తాను. శాసిస్తాను. దిక్కరిస్తాను. ఎందుకైనా సమర్థురాలే స్త్రీ.

రేణు - అవును...యిందుకూ సమర్థురాలే స్త్రీ (చెంపదెబ్బ కొట్టి చేయి ముఖానికి అడ్డుపెట్టుకొని విచారంతో కుర్చీలో కూర్చుండును)

కమల్ - (చెంపనులుముకుంటూ పైవ కచూస్తాడు)

పిచ్చివాడు - (లోపల పాట) కామినితో - సంసారసాగరము.

గడుపగలేవు మునిగిపోయెదవు

నావికుడే, నిను మోసగించురా ।నమ్మ।

(కమల్ నెమ్మదిగా వెళ్ళిపోతాడు)

రేణు - (పాటవింటూ స్టేజీపైనుండి తనలో) ఎవడా! ఫూల్ (కూర్చుండి)

(వేణు సరళా మోహనులు ప్రవేశం.)

వేణు - రేణూ !

రేణు - (చివాలున లేచి) వేణూ! ఎక్కడనుండి కూర్చోండి, (అందరనూకూర్చోమని సౌజ్ఞతో) మళ్ళీ జాబైనా వ్రాయ లేకపోయావేం. వేణూ, యిదేనా మగవారి మనః ప్రవృత్తి

వేణు - సరేగాని రేణూ, ఏదో తీవ్రాలోచనలో వున్నావు చెప్పవచ్చునా, (సరళపక్కన కూర్చుడును మోహనొక పక్క కూర్చుండును)

రేణు - ఏమీలేదు ,.అసలీనాడు. ఆడుదాని జీవితం అయోమయాంధ కారడవిలోని, అండాదండాలేని అనాధబ్రతుకు అంతుకై మీా కాదుర్థాఎందుకుగాని ...వీరెవరూ, వుండండి కాపీ తెస్తాను.., (లోనికి పోవును)

వేణు - ఆగు రేణు , యిప్పుడు కాదు.

రేణు - (ఆగి సరళనుచూచి) పాపం సోదరి చాలా విచారంలో వున్నదనుకుంటాను... వేణూ, చెప్పు కాదూ, వివరాన్ని

వేణు - చెప్తాను రేణూ, తొందరెందుకూ, ఆమె నాసోదరి అతను నా సోదరుడు, సరేనా. రేణూ, మీాయింటికి నేపంపినవారె వ్వరైనా వచ్చారా. యింతకుముందు...

రేణు - నీవు పంపినట్లెవ్వరూ రాలేదే...

(సరళ వేణు మోహనులు ఒకరినొకరు చూచుకుంటారు)

వేణు - (ఆలోచనగా) రాలేదా పోస్టేగానీ, యీనగరంలో నీ విసికిడిలో ఏవిధంగానైనా కమల్ కుమార్.

రేణు - (ఆప్యాయోద్రేకాలంతో) ఆఁ, కమల్ కుమారా? ... యెవరాయ్న వేనూ.

వేణు - కమల్ కుమార్ యీనాసోదరి సరళా, భర్త.

రేణు - ఆఁ, సరళా,

వేణు - రేణూ! నీ ఆప్యాయాన్ని బట్టి ఆదంపతులను నీ వెరుగున్నట్లుగానే యున్నది దయయుంచి కమల్ జాడను చెప్పాలి తొందరగా !

రేణు - కమల్ కుమార్ మాయింటోనే వున్నాడు వేణూ! సరళ విషయాన్నింతకు ముందెవరో ఒక వయోవృద్ధులు వచ్చి కమల్‌తో సంభాషించటంలో, ఆపేరు, విన్నాను వేణూ!

మోహన్ - ఏడీ కమలెక్కడున్నాడు.

వేణు - లోపలున్నాడా! రేనూ!

రేణు - లేడు వేనూ! బైటకు వెళ్ళాడు యిప్పుడే.

మోహన్ - (ఆశ్చర్యంగా) తిరిగివస్తాడా, ఎంతసేపటికి వస్తాడూ.

రేణు - రావచ్చు (ఆలోచనగా) కానీ,

వేణు - అదేం రేనూ, అనుమానంగా చెప్తున్నావ్, అసలు తని పర్మినెంట్ లాడ్జింగిక్కడ కాదా, ..

రేణు - యిక్కడే వేనూ, కాని (పటమును చూపుతు) యీ రోజు వ్రాయుచున్న ఆచిత్ర విమర్శలో మాయిద్దరకూ, కొంచెం తీవ్రసంభాషణ జరగటంతో, చిరాకుతో లేచి వెళ్లాడు...అందుకని..,

మోహన్ - ఎటు వెళ్ళాడు .. ఎంతసేపైంది,...

రేణు - (ఒక ప్రక్క చూపుచు) యిటే వెళ్లాడు. యిప్పుడే...

మోహన్ - (తొందరగా లోనికిపోసాగి) ఆఁ, యిప్పుడే. (నిష్క్రమించును.)

రేణు - వేనూ! యింతవరకు విషయం అర్థంగాక, పరితపిస్తూనే నాకు తెల్సినంతవరకూ విషయాలను ఆధారం చేసుకొని ఎన్నోవిధాల, సోదరవాత్సల్యంతో హితోపదేశాలు చేశాను, కాని యీరోజునే ఆ వ్రాసిన చిత్రాన్ని చూసి స్త్రీ విద్వేషపూరిత తీవ్రసంభాషణను వినలేక కమల్ను తీవ్రంగా హెచ్చరించటం. అతను కోపంతో వెళ్ళిపోవటం, ఆయనకొరకు. యీరోజునే మీరు రావటం, యింతకూ నాకృతంగా, ఆయన్ను మీరు యిప్పుడు కల్సుకొనలేక పోవటానికి. మీరు నన్ను మనస్ఫూర్తిగా క్షమించాలి.

వేణు - ఎంతమాట రేనూ! యింతకాలంనుంచి మేమందరం ఏవ్యక్తికొరకు తపించి. అల్లాడిపోతున్నామో! ఆవ్యక్తి నా ప్రాణమిత్రుడులే గౌరవాదరణలతో, మనస్థిమితానికెన్నో హితోపదేశాలు చేస్తూ, యింతవరకూ మీ యింట్లో

వుంచి కాపాడుతున్నందుకు నీకు మేమందరం కృతజ్ఞులం కానీ రేనూ!

రేణు - ఏమిటూ సందేహం వేనూ.

వేణు - చేజిక్కినదనుకున్న పెన్నిది చెయ్యి జారిపోయిందేమో యని...

రేణు — నీకా విచారం వద్దు వేణూ, అతనెక్కడకూ వెళ్ళడు యీతర్కం యిది మాకు మొదటిసారి కాదు... అయినా నేనే స్వయంగా కమల్‌ను వెదకి తీసుకొని వస్తాను మీరు యింట్లో వుండండి (సరళలతో జాలిగా) సోదరీ, విచారపడకమ్మా, మీదాంపత్య శ్రేయస్సుకై నేనుకూడ నాశక్తి సామర్థ్యాలను ధారపోస్తాను... వేనూ, మీరు విశ్రాంతి తీసుకోండి. నేను వెళ్ళి తీసుకొనివస్తాను. (లోనికిచూచి) రామం కారుపెడ్డు తాళంతియ్యి.

వేణు - నేనుకూడా వస్తాను రేనూ,

రేణు - సరళ వంటరిగా వుండవలసి వస్తుంది. నీవింటిదగ్గరే వుండు వేనూ, యిప్పుడే వస్తాను...(వెళ్ళును)

వేణు- సరళా, నీవిచారం యికనైనామానకపోతే ఏలాగమ్మా?

సరళ - (ఎదటిబొమ్మను చూపుచు) ఆ చిత్రాన్ని చూచావా వేణూ, ఆమాదిరి హృదయోద్రేకం గలవారు యింకా దొరుకుతారా, దొరికినా, నన్ను క్షమిస్తారా! (ఏడ్చును)

వేణు – ఏమిటా పిచ్చితనం! యదార్థ పరిస్థితుల్ని ప్రత్యక్ష నిదర్శనాలతో చెప్తే ఎందుకు నమ్మడు వినకపోవటానికి హృదయంలేని మనిషా కమల్...సరళా!

సరళ – (ఏడ్చుచు) ఏమో ఏంకానున్నదో, నాహృదయంలో ఎందుచేతనో కారణంలేని ఆవేదనగా కూడా వున్నది. వేణూ

వేణు – ఎందుకా అధైర్యం చెల్లీ!

సరళ– అధైర్యం కాకేముంది!...ఆచిత్రం భావాన్ని ఆలోచిస్తే నాగుండెలు పగిలిపోతున్నయ్!...

వేణు – నిర్దోషులను ప్రత్యక్షంలో చూచిన మానవునకు హృదయం పరివర్తన కలుగక మానదు.

సరళ – అదినట్టి భ్రమ వేణు (యిద్దరూ ఒకసోఫాలో కూర్చొని వుంటారు)

కమల్ – (మెల్లన ప్రవేసించును)

సరళ – (చూచి చివాలున లేసి పరుగున కమల్ కెదురై విచారాప్యాయాలలో) కమల్ కమల్.

కమల్ – (తీవ్రంగా సరళను త్రోసి) ఛీ! ఛీ! పిశాచీ! యిక్కడకుకూడా తయారైనాగా! రహస్య ప్రేమికులు, ఆనాటిదసత్యం యీనాటిది సత్యం అని ప్రకటించటానికా మీ ప్రణయ లీల.

వేణు – పొరపాటు కమల్.

కమల్ – మీ తెరచాటు భాగవతం తెలుసుకోలేకపోయటమా! మహాశయా!

వేణు - కాదు బ్రదర్ యిప్పటికి నీ వాగ్ధోరణి !

కమల్ - యిప్పటి తమ చలామణి కేమంటారు!

వేణు - యిది చలామణి కాదు బ్రదర్? క్షమాపణ.

కమల్ - (వెకిలిగా నవ్వి) ఓహ్హో! అదా విషయం మీ చాలు ప్రణయ నటనకు యిప్పటికి మా క్షమాపణ అవుసరమైనదా కానీ మేమేనాడో క్షమించాం అన్నట్లు గృహత్యాగం చేశాంగా! మీ ఆనందాని కాటంకంలేకుండా !

సరళ- (ఏడ్చుచు) నేను నిర్దోషిని కమల్!...(బ్రతిమాలబోగా)

కమల్ - (పడద్రోసి) కాదన్నదెవరే! దోషులం మేంకాబట్టే తొలగిపోయాం. తొంగిచూచి, హాయిగా సుఖించక ఊరా ఆయాశపడటమెందుకు లోకాన్ని తృప్తి పరచటానికా !

వేణు - బ్రదర్! విషయాన్ని గుర్తించలేక పెద్ద అపోహాలో పడ్డావు, యధార్థం తెలుసుకుంటే ..

కమల్ - ఆశక్తి వుంటే కట్టుకున్నదాన్ని చాటుప్రియులకు కట్ట పెట్టి. నట్టడవుల పాలౌతామా!

వేణు - కళ్ళచూడని విషయానికింత కలవరపడటం, నీబోంట్లకు తగనిపని బ్రదర్.

కమల్ - పాపాన్ని చేసే నీచాలు, పరులకు తెలిసే చేస్తారా! నీచుడా ! సిగ్గులేక సమర్థించాలని వచ్చావా, మీ పాపకృత్యాన్నెవరూ చూడలేదనా !

వేణు - ఎవరా చూచింది.

కమల్ - (కండ్లుచూపుచు) యీరెండుకండ్లూ! చాలా,

వేణు - కాని నీ హృదయం...

సరళ- (ఏడ్చుచు) పొరపాటు పడ్తున్నారు నేనేపాపం చేయలేదు కమల్.

కమల్ - పాపం చేయనివారికీ తాపాలెందుకే. పీనుగా! నీ ముఖం చూస్తే మహానరకంకాదా?

సరళ - మరేమన్నా భరిస్తాను... కాని... వేణూ నాసోదరుడు. మీరు వేరుగా భవించి నిందిస్తే మహాపాపం.

కమల్ - ఛీ! ఛీ! కామాంధులైన నేటికాంతలకు నీతి: యమాలు వాయివరుసలు గాలితేరలనటాన్ని నిరూపించావ్.

వేణు- బ్రిదర్ కమల్. చదువుకున్నందుకు-సార్థక్యత యిదేనా!

కమల్ - ఓరి పశువా!... తమ సార్థక్యత నేమంటారు?

వేణు - నిర్దోషులకు నేనే దోషాన్నంట కట్టలేదు.

కమల్ - కానీ పరునిభార్యతో, ప్రణయపట్టం కట్టుకున్నారు అంతేకదూ!

వేణు - ఆఁ, కమల్, యిదేనా, నీమానవత్వం. యిదేనా నీ మనస్తత్వం, నీకళారాధనలోని మహత్తిదేనా. నీ విశ్వ సౌభ్రాతృత్వ విధానమిదేనా, నీ విషయ విచక్షణా పరిజ్ఞానమింతేనా, అన్న చెల్లెండ్రని గుర్తించలేని అజ్ఞానాంధుడవా, కమల్!...

కమల్ - ఓరి ద్రోహి, నీలాంటినీచులు. పరస్త్రీకాముకులు పరసంసార ఘాతకులు, భార్యావంచకులు, మిత్రద్రోహులు

తేగలపాత్రలై, దేశాన్ని, నాశనంచేస్తున్నారు. నిలువు దోపిడి చేస్తున్నారు. నీ ప్రతాపాన్నక్కడ కూడా వెల్లడి చేయాల . జానికి రాణితో జగడానికొచ్చావు. ఛీ. ఛీ. అవతలకు పో. (చెంపమీద కొట్టును)

సరళ – వేనూ (ఏడ్చుచు వేనూని పట్టుకొని యిద్దరికిమధ్యలో నిలువబడి) ఇంత అన్యాయమా కమల్. తప్పుచేసినవారిని దండించటం ధర్మంగానీ...

కమల్ – తియహృదయ ప్రేమజ్యోతిని తగ్గించటం, తగదనా మీ సలహా. అయితే తప్పుచేసింది.

సరళ – నేను, నేనే కమల్ తప్పుచేసింది....నన్ను దండించండి.

కమల్ – అయితే వేనూ, మనోరంజని పైనాపన్నమాటు.

సరళ – సోదరిగా,

కమల్ – సంసారస్త్రీ పరుని ప్రేమించానననటంలోని గుట్టు అదే నటే. మాయలాడీ,.

సరళ – నిజమెరుగక నిందించడం ధర్మంకాదు సోదరీ సోదరుల నిలా వాదువేయటం న్యాయంకాదు కమల్. సోదరవాత్సల్యంతో, నేను వేణుకుపచారం చేయటానికి వెళ్ళాను. జ్వరతీవ్రతలో తనకొక్క సోదరైనా లేకపోయెనే యని పిచ్చిధోరణిలో వున్న వేణు మనశ్శాంతికై నేనామాట లన్నది నిజంకానీ యీనాటి పాపిష్టిలో కాన్ని గుర్తించలేక

వేణు నా పోషకుడన్న అమిత చనువుతో ప్రవర్తించి నేటి లోకానికి, మీకూ తీరని అపచారం చేశాను. తరగని ద్రోహం చేశాను.

కమల్ - స్త్రీ జిత్తులమారిదని తెలియనివాడననే నీ కల్లబొల్లులు నీ వగలేడ్పులు నీ నక్క వినయాలు నీకలుషసమ్మైనా గర్జనలూ,... మోజు మగనితో రాజీబేరానికి వచ్చావా, ఛీ! ఛీ, జాతిద్రోహభూతమా, నీ బ్రతుకు నా జీవితానికతుకే, నీలాంటి నీతిలేని నీచవర్తనురాలైన ఆడపురుగుల్ని ఆర్పకపోవడం దేశానికే మాయని కళంకంకూడా, రాక్షసీ చావు (డ్రాయరునుండి రివాల్వర్ తీసి సరళకు గురిపెట్టి కాల్చగా బయట నుండి మోహను పరుగునవచ్చి అడ్డువెళతాడు. మోహను ఎడమచేతికి దెబ్బతగిలి బాధతో కూర్చుంటాడు) వేణూ! సరళలు గాభరాగా మోహాను వెనక కూర్చొని పట్టుకుంటారు.)

కమల్ - (రివాల్వర్ చివాలున జారవిడచి) మో...హా...న్. నా మోహన్, నా పరాభవాగ్ని జ్వాలకు నీ ప్రాణాన్ని బలివ్వవచ్చావా సంసార విధ్వంసక మహామారికి సహోదరుని హారమిచ్చే ఛండాలుడనయ్యానా మోహన్. నా స్వబుద్ధితో యింత ఘోరాన్ని నేను చేయలేదు బ్రదర్... నీమరాల్ని నిలబెట్టటానికి నీప్రాణాలియ్య వొచ్చావా మోహన్...

మోహన్ - (బాధతో) అదే పొరపాటు కమల్ ఆ నీ పొర పాటు కారణంవల్లనే యింతవరకూ జరిగినది. నా గురించి దిగులొద్దు. కాని ఒక్కమాట తప్పక పాటించాలి వదిన.. పవిత్రశీల అబ్బా...సరళా వేణులు. సహోదర బాంధవ్యాలు అది నా స్వయంకృత పరిశోధన నిర్లక్ష్యం, (వదిన) చెల్లీ అపోహ నీది.

కమల్ - ఆఁ (ఆశ్చర్యంగా)

రేణు - (ప్రవేశించి భయాశ్చర్యాలతో అందర్నీ చూచుచు చివాల్న మోహన్ వద్దకు వెళ్ళి) ఏమిటీ ఘోరం కమల్ ఏమిటీ భయంకర దారుణచర్య వేణూ! ముందితన్ని నా ఆపరేషన్ రూమ్‌లోకి చేర్చండి.

(ముందు రేణూ వెళ్ళగా, వేణూ సరళలు, మోహనును చెరొక ప్రక్కన పట్టుకొని లోనికి తీసుకొని వెళతారు. కమల్ నిశ్చేష్టుడై స్టేజీపై వుంటాడు)

వేణు - (లోనుండి) ఏం రేణూ!

రేణు - (లోనుండి) భయంలేదు వేణూ,

సరళ - (లోనుండి) మా మోహన్.

రేణు - (లోనుండి) ఫరవాలేదు చెల్లీ. ఒక అరగంటలో స్పృహకి వస్తాడు (స్టేజిపైకి వస్తుంది) టవల్‌తో చేతులు తుడుచుకుంటూ) ఏమిటిది కమల్.

కమల్ - నవయుగ మహిళా స్వాతంత్ర్య నటనలోని మహిమ

రేణు - కాదు, స్వార్థోన్మాద పురుషుల హృదయశూన్యతలోని, నిరంకుశత్వం...

కమల్ - మగవానిమంచి చేష్టలకు మార్గదర్శకులెవరో తెలుసా రేణూ!

రేణు - ఆడువారు, అయ్యా

కమల్ - చుక్కాని బట్టే వాడు గ్రుడ్డివాడైనప్పుడు ఓడనడవక వంకర అనటం మీరు వినలేదనుకుంటా

రేణు - తమ పేరుప్రతిష్ఠలకు దారులుతీసే మహిళను తడిగుడ్డలతో గొంతులు కోయటమేనా మగవారి మన్నన!

కమల్ - హద్దుమీరినప్పుడాచరించవలసిన విధానమంతే

రేణు - స్త్రీలకుండవలసిన హద్దులు, పురుషులకుండవా, ఉండకూడదా!

కమల్ - స్త్రీ పురుషజాతిభేదాని. కనుగుణ్యమైన ఆ హద్దులు భగవన్నిర్ణయాలు...

రేణు - కాదు మహాశయా! అది దైవనిర్ణయాలు కావు! తమ బోటి, విద్యాధికులమనుకొని విర్రవీగే, స్వార్థస్వాముల నిర్ణయాలు, పదవీ అధికారవ్యామోహుల ప్రచండశాసనాలు, సామ్రాజ్య పట్టభద్రుల స్వానుభవాలు......వెర్రి వెంగళప్పల సిద్ధాంతాలు హృదయ దౌర్బల్యంతో వాస్తవికాన్ని గుర్తించలేక అనుమాన పెనుభూతాన్నదలించ

లేక కట్టుకొన్న భార్యను అనాథనుచేసి నిండు సంసారంలో నిప్పులుపోసుకొని, నీదర్శనంకోసం అల్లాడిపోయే తోటి సోదరినిగాయపరచి భార్యను నిందించి నా వేణూని చూపిస్తావా! నా వేణూ! నీలాంటి దుర్బలుడని తలంచా! వివేక విచక్షతలు పాత్తుకుపోయిన విజ్ఞానమూర్తి వేణు.

వేణు - (ప్రవేశించి) ఊరుకో రేణూ! కమల్ మానవనైజానికి లోబడక తప్పలేదు..

రేణు- తమ్ముా తామేతెలుసుకోలేని తమలాంటి పెద్దలు, సంసార గద్దెల నెక్కి, నిజాన్ని తెలుసుకోలేక ధర్మాన్ని మర్మంచేసి, న్యాయాన్ని గాయపర్చి కుబేరులై, కులుకుచుంటచేతనే, తెలుగులమ్మ మలమల మాడిపోతోంది. కళ్ళు తెరిచి కలిమి చూడొక్కసారి...

కమల్ - నువ్వు! (కన్నీట తెల్లబోయి) మొదటినుంచీ చెప్తూనే వున్నావు. రేణూ, కాని! నాలోని అనుమాన భూతమే నన్ను అధోగతిపాల్జేసిందిల్లా!

రేణు - యిప్పటికైనా, పశ్చాత్తాపులు కాగలిగితే మేమందరమూ ధన్యులమే.

కమల్ – మిష్టర్ వేణూ, నాతప్పును మనస్ఫూర్తిగా క్షమించాలని కోరుతున్నాను. కాని యిట్టిదీనాటియుగంలో సాధారణంగా ప్రతి సంసారంలోనూ, ప్రతి దాంపత్యములోను, రివాజుగా జరుగుతూంటుందనే నా వుద్దేశం...

రేణు - కావున, తామే, మాసోదరి. ఆమె దయాభిక్షను యాచిస్తే, లోకంకూడా మన్నిస్తుంది.

కమల్ - నేటి స్త్రీ జాతికది మామూలే రేనూ, కట్నాల వెలతో కట్టుకున్న మగని, కావలి బొమ్మగా, గద్దించడమే ఆడువారి వేడుక.

రేను - ఆలినాటబొమ్మగా అణచిపెట్టి అధికారాన్ని చలాయించటం. మగవారి వాడుక కాదూ!...

వేణు - రేణూ! పిచ్చితర్కాలకి దేనా సమయం...

రేణు - (క్రీకంటచూస్తూ చలోక్తిగా) గుణంవేరైనా, కులం నకటేగదూ!

సరళ ప్రవేశం

చెల్లీ యిడిగో నీకమల్ ఆయనను ఆవరించిన అనుమానభూతం, పవిత్రహృదయుడు మోహాన్ రక్తాంజలితో విడిపోయింది...

కమల్ - సరళా నా పొరపాటు క్షమించాలి.

సరళ - తప్పు అలా అనకండి, యిదంతా ఖర్మఫలితం, మనమంతా కలసి తక్షణం తాతగారివద్దకు వెళ్ళాలి (రేనూతో) సోదరీ నీవుకూడా! (లోనికిచూచి) అదుగో మోహాన్ స్పృహకొస్తున్నాడు.

(అందరూ లోనికి వెళతారు)

తెర జారును.

పదవ రంగం

స్థలం రాజారాం ఇల్లు

(రాజారాం, సరళ, కమల్, వేణు మోహాన్, రేనూలుకూర్చొని వుంటారు తెరలేస్తుంది మోహాన్ చేతికి కట్టువుంచి)

రాజారాం - అయితే యిదంతా చిట్టోడువల్ల వచ్చినదన్న మాట (రేనుతో) అమ్మా! తెలియక, నన్నుకూడా! తూలనాడాను, తల్లీ! నీకారణంవల్ల మాకమల్ మాకు క్షేమంగా లభించాడు ఆరోజన్నమాటలకు అన్యధాతలంచ వద్దని కోరుచున్నాను.

రేను - అదేమిటి, తాతయ్యా యిందులో మీ పొరపాటు మాత్రం ఏమున్నది... అది మానవసహజం...

రాజా - నీగుణం మేము తీర్చుకోలేం కాని నాదొకకోరిక... వేనూ నాబిడ్డలాంటివాడు. కావున మీవుభయుల పెండ్లి యిక్కడే జరగాలి. మీ నాన్నగారినికూడా పిలిపిస్తాను. ఏమంటావ్.

సరళ - అదీనిజమే తాతయ్యా! లేకపోతే రేపెటుపోయి ఎటు వచ్చినా! నేను కావాలని మాయింటికొచ్చి చేసుకున్నా రంటుంది, వదిన, కాబట్టి మన యింట్లోనే చెయ్యాలి

కమల్ - అయితే ఆపప్పులేమీ ఉడకవోయ్ అవురరమైన వాళ్ళొచ్చిమాయింట్లోనే చేసుకోవాలి.(రేనుతో) ఏంచెల్లీ.

సరళ - (లోనికిచూచి) తాతయ్యా చిట్టనవ్వొస్తున్నాడు.

రాజా - ఆఁ అయితే మీరంతా లోపలికెళ్ళండి వాడిసంగ తేమిటో చూస్తా

(అందరూ లోపలకు వెళతారు)

చిట్టి - (హడావిడిగా ప్రవేశం) అబ్బబ్బా ఏం కలకస్తా ఏం కలకస్తా తస్తాతియ్యా గుమగుమలాడిపోతే తాతయ్యా మువ్వెళ్ళావా, అసలు

రాజా - లేదురా వెళ్ళలేక తిరిగొచ్చా

చిట్టి - అనుకున్నాలే లేకపోతే నువ్వెక్కడెల్లగలవు ఏం చేరువులు ఏం బావులు, అబ్బబ్బాసూడకళ్ళునయ్యా తాతయ్యా కలకస్తానీళ్ళు వాతమనుకుంటానే ఎందుకంటే రోజూ కల్లు తిరిగేటులె యీ రంగడు యింకా చావలేదే, దోవలో కన పడితే కాఫీఎట్టుకురమ్మనా, తలకాయనొప్పి కూడావస్తాంది. (తలపట్టుకుంటాడు)

రంగడు - (ప్రవేసించి పొట్లం గ్లాసు అందిస్తాడు.) కాఫీలేదు టీ తెచ్చాను

చిట్టి - అప్పుడే చచ్చావేం! యింకోగంటాగి చావలేకపోయా! మొద్దుగాడిద కొడకా, (టీ తాగి) యిదేం టీరా మదవ టీ వాసనేలేందే. తాతయ్యా కలకస్తాలో తాగాను అదీ టీ అంటే టీ.

రంగడు - బాబూ యింతకూ కమలబాబుగారు కనుపించారా!

చిట్టి - యహా, వూరుకో మధ్యలో అడ్డం రాబాక, మేమేదో గుంపెడెవ్వారంలో పడి చస్తావుంటే నువ్వెంటెహ మధ్యలో పో, అవతలకి (రంగడు అవతలగా నిలబడతాడు) ఒరేయ్. యిటుచావు...యిట్టాచావరా! యీడుకాస్త ఎంతటిదిరా?

రంగడు - బేడదిబాబూ!

చిట్టి - బేడవంట్రా) యిది, కొట్టేశాడు. తాతయ్యా కొట్టేశాడు, నాదగ్గిరంటరా నీఆటలు, నీబతుకు బయటపడిందిలే మా యినాం కనిపెట్టి ఏం తింటన్నావురా ఏం తింటున్నావురా, మాసామ్ము ఇది బేడదంటరా ఒరేయ్. అద్దనా

యిస్తే కలకస్తాలో అరసేతుడు పెట్టేవాళ్ళుగందా, బేడదా యిది......

రంగడు - హోటలలో నేనా బాబూ,

చిట్టి - ఓట్రుకెల్లాలంట్రూ, పిచ్చాదవా, అడుగడుక్కీ అరవై డబ్బాకాఫీలు డబ్బై ఉశ్కాజంగిళ్ళువుంటే ఓట్రుకెళ్ళారి గా, ఒరేయ్, కలకస్తా అంటే ఏమిటో తెలవనోళ్ళకి చెప్పరా, నాదగ్గిరంటరా మీ ఆటలు.

రాజారాం - సరేలే, యింతకూ వెనూ చెప్పిన చోటుకు వెళ్లావా, వాళ్ళేమన్నారు.

చిట్టి - ఓ, అట్టనుగు...బలేమర్యాద చేసారు. ఎంత పెద్దమండ వాలోగిలనుకున్నా, తస్సాదియ్యా జమ్మోదయితే అయ్యింది కానీ. బలేగా నేశారులే. కోళ్ళగూడెం పసందుగా కట్టారను కున్నాలే తాతయ్యా! కోళ్ళో ఆటితస్సాదియ్యా మోటిసి పోతే, యేంపుంజులు యేం పుంజులు, దేవతా పుంజులనుకో తాతయ్యా సరిగ్గా నడిబజారులోవుంది వాళ్ళిల్లు.

రాజారాం - అయితే నీవెళ్ళినమాట నిజమేరా,

చిట్టి - ఊఁ ఎల్లనే లేదంటూ (రంగడ్ని చూస్తూ) ముండంట ముండని.

సరళ - (ప్రవేసించి) ఏఁ. అన్నయ్యా. వారెక్కడైనా కను పించారా.

చిట్టి- అగపడ్డాడులే, అగపడకే చెప్పడానికి నోరురాటంలేదు. అబ్బబ్బా ఏం మడిసనుకున్నా! బంగారపు ఛాయొచ్చాడ నుకో. చేయెత్తితే అందాడా కలకస్తా సీళ్ళు బలేపడిన్నై అను

కుంటూ మరేం...ఒక దొరసానితో కలసి కారులో యిస్సు రుగా పోతుండాడు. ఆగమేగాల పోతుండాడనుకో, బావయ్యా; బావయ్యా అన్నా ఒక్కసారిచూచి మళ్ళీ పోతుండాడు. మళ్ళీ కేకేశా అప్పుడు ఆగి కళ్ళెర్రచేసి, ఇంగ్లీసులో నోనుముయ్ అన్నాడు. యిక అక్కడ మూసిన నోరు యిక్కడ తెరిసాననుకోబుల్లా! యిక అనుమంటోడితో మనకెందుకుగాని, దుష్టునికి దూరంగా వుండాలి. కాన నీవుగూడా మరచిపో అమ్మాయీ?

సరళ – నిజంగానా. (పురాణస్థాయిలో) హా! నాథా!

కమల్ – (పరివేసించి) ఏం' ప్రేయసీ విలపించుచున్నావు

చిట్టి – (తెల్లబోయి చూచును)

సరళ – నా సోదరుండిట్లనుచున్నాడేలకో !

కమల్ – వానిని తక్షణం పిచ్చిహాస్పటలుకు పంపుము దేవీ

రాజారాం – నరేష్ రంగా ఆకర్ర యిట్టాతేరా.

(రంగడు కర్ర అందిస్తాడు) (అందరూ స్టేజీపైకి వస్తారు)

రాజారాం – (కేకతో) ఏఁ అమ్మా మీది జమ్మయిల్లు అంటగా

సరళ – కోళ్ళు చాలా పెద్దయ్యున్నయ్యంటగా పదినా,

చిట్టి – (తెల్లబోయి అందరివంకా చూస్తుంటాడు)

రాజారాం – (కర్రఆడిస్తూ) ఏరా, ఎక్కడికి వెళ్ళావో చెప్పు లేదా చంపేస్తా.

చిట్టి – కొట్టకుండా వుంటే చెపుతా.

రాజారాం – కొట్టనులే చెప్పు.

చిట్టి – మరేం. కలకన్నా ఎల్లాము సేబయులుదేరాను. అసలెల్లాతే

రాజా – ఛా! గాడిదా! నిజంచెప్పు (ఒకదెబ్బ కొట్టేను)

చిట్టి – చెప్తా బాబో చెప్తా మరేం యిజయనగరం ఎల్లాక కొత్త బైస్కోపు వచ్చిందంటే బావయ్య అక్కడుంటాడేమోనని దిగాను

రాజారాం– బైస్కోపంటే దిగావా; కోడిపందాలంటేదిగావురా

చిట్టి – అదేలేనే?

రాజా – ఏమిటదే; చెప్పు (కర్రచూపుతాడు)

చిట్టి – అదే నే కోడిపందాలంటే దిగా.

రాజా – ఊఁ. అట్లారా దారికి. తరువాత

చిట్టి – అంతా కాకిడేగమీద కాస్తున్నారు నేను నెమలిమీద కాసాను... నెమిలాడిందే తాతయ్యా ఏం యెగురుడెగిరిందే తస్సాదియ్యా విమానం మోసొచ్చిందనుకో...వరె...వరె దుమ్ములేచిపోయిందనుకో (అటు ఇటు చూచి) కొట్టి.. కొట్టి (నీళ్ళుమింగుతాడు)

రాజా – ఆఁ. తరువాత.

సరళ – ఇంకా తరువాతేమిటి తాతయ్యా ఆ నాలుగు వందలూ అల్లా తగలేసుకొని వచ్చాడన్నమాట.

రాజా – ఏరా, అంతేనా.

చిట్టి – నేనోడిపోతుందనుకున్నానా! సొమ్ముపోతే పోయిందిగాని మన పార్టీకి బలేపేరొచ్చిందే.

రాజా - చచ్చావు... మరిన్నాళ్లోజు లేమి చేస్తున్నావురా,

చిట్టి - తొందరగావస్తే నీవు నమ్మవేమోనని అక్కడక్కడ తిరిగొచ్చా

రాజా - (రంగడితో) రంగా వీడిముఖంసూస్తే తిండైనా తిన్న ట్టులేను తీసుకువెళ్ళి ముందు భోజనంపడ్డించు (చిట్టితో) ఏరా! తిండైనా తింటున్నావా,

చిట్టి - మరేం. ఆరణాలు మిగిలినయ్యే ఏమైనా పోయిన సొమ్ము వూనుచ్చుకొందామని లల్లాయిగుండు ఆట ఆడేనే మళ్ళీ కంటికి కానీ కనపడందంటే.

రాజా - చచ్చా లేపో, రంగా వీడిని తీసుకుపో.

చిట్టి - ఆపొద్దు. ఆడు నాకు సరిగ్గా పెట్టడు నేనేపెట్టుకు తింటా

సరళ - నేను వడ్డిస్తా లేరా

రాజా - ఒరే, చిట్టి చూసు నీకారణంగా ఎంతజరగాలో అంతా జరిగినది... ఇకమీద నువ్విల్లా పిచ్చిపిచ్చి వేషాలు వేసావా అంటే బండకొయ్యని వేయిస్తా

చిట్టి- అయినానా కెందుకూ కూడుతిని మళ్ళామిలటరీలోకిపోతా

కమల్ - అవునోయ్ నేనూవస్తాను.

(అందరూ నవ్వుతారు)

తెర జారును,,

సమాప్తం

